

कार्यान्वयन तथा अनुगमन पुस्तिका

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

आयोजना उप-सम्भाग १.३ मर्यादित रोजगारी

प्राविधिक सहयोग

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय
ग्रामीण उद्योग तथा विप्रषण योजना, समृद्धि
व्यावसायिक सीपमूलक तालिमका लागि कार्यान्वयन तथा अनुगमन पुस्तिका

सर्वाधिकार	:	समृद्धि - हेल्भेटास नेपाल
प्रकाशन वर्ष	:	२०७७ (सन् २०२०)
सम्पादन समूह	:	बालमुकुन्द न्यौपाने, भानु पण्डित, बिकी कोइराला
सहयोगी हातहरु	:	सुक बहादुर चौधरी, तुलसी जंग दाहाल, राजकुमार सेतीमहर, खुल बहादुर थापा, रमा तिमल्सिना, बिहारीलाल चौधरी
ले-आउट तथा डिजाइन	:	गोपालकृष्ण डंगोल
मुखपृष्ठ तस्वीर	:	रोजगार कोष - हेल्भेटास नेपाल

प्रस्टीकरण : यो पुस्तिकाको नेपाली अनुवादका कारण कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा कुनै पनि खालको दुविधा र विरोधाभाष उत्पन्न भएमा अङ्ग्रेजी संस्करणलाई आधिकारिक मान्नुपर्नेछ ।

समृद्धि - हेल्भेटास नेपाल
इटहरी, सुनसरी, प्रदेश नं. १
पोस्ट बक्स नं.: ६८८, काठमाडौं ।
फोन : ०२५-५८९००७, ५८५३२०
वेबसाइट: www.employmentfund.org.np

आभार

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि), नेपाल सरकार र कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाइड) को संयुक्त पहलमा सञ्चालित छ । यस आयोजनाले गरिबी न्युनीकरण र दिगो विकासका लागि रोजगार केन्द्रित समतामूलक तथा समावेशी आर्थिक विकास गर्ने रणनीतिक लक्ष्य लिएको छ । नेपाल सरकार, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयले यो आयोजनाको कार्यान्वयन गरेको छ । आयोजनाले गरिबी कम गर्न र स्थायी शान्तिको दिशामा अग्रसर हुन रोजगार केन्द्रित समावेशी आर्थिक विकासमार्फत विपन्न परिवार, आप्रवासी परिवार र वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकाहरूको दिगो आय स्रोत प्रदान गर्ने लक्ष्य राखेको छ । आयोजनाले प्रदेश नं १, २ र ३ अन्तर्गतका १६ जिल्लाका विभिन्न २०८ वटा गाउँ/नगरपालिकाहरूमा काम गर्दछ ।

यस आयोजनाको प्रमुख साभेदार संस्था हेल्भेटास नेपाल हो । हेल्भेटासले व्यावसायिक र एप्रेन्टीशीप तालिम (आयोजनाको उप-सम्भाग १.३) कार्यान्वयन गर्नका लागि प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्छ । साथै समृद्धि आयोजनाको व्यावसायिक सीप र एप्रेन्टीशीप उप-सम्भागअन्तर्गतको सम्पूर्ण व्यवस्थापन र अनुगमनको लागि पनि हेल्भेटास नेपाल जिम्मेवार छ । यस उप-सम्भागको मुख्य उद्देश्य लक्षित लाभग्राहीका लागि प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदले लागू गरेको ३९० घण्टाको पाठ्यक्रम अनुसरण गर्दै गुणस्तरीय सीप प्रदान गर्ने र तोकिएको आय सीमासहितको रोजगारी (Gainful employment) लाई बढावा दिनु हो । यसका लागि निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू कार्यान्वयन साभेदारका रूपमा क्रियाशील छन् र तिनले नतिजामा आधारित लगानी अवधारणालाई आत्मसात गरेका छन् ।

यो पुस्तिका, समृद्धि आयोजनामा कार्यरत कर्मचारी, तालिम तथा रोजगारी क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने सेवा प्रदायक संस्थालाई आयोजनाका क्रियाकलापबारे स्पष्ट जानकारी दिन र निर्देश गर्ने अभिप्रायले तयार पारिएको हो । तालिम तथा रोजगारी कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा साभेदार संस्थाहरू आयोजनाले प्रस्ट रूपमा तोकेको गुणस्तरका सूचकहरूको पालना गरी नतिजा प्राप्त गर्न सक्षम हुनेछन् । त्यसले अन्ततः सीपयुक्त व्यक्तिहरूको रोजगारीमा स्थापन्न हुने दरलाई अझ चुस्त बनाउनेछ जुन आयोजनाले आत्मसात गरेको नतिजामा आधारित लगानी या व्यवस्थापन अवधारणाको महत्वपूर्ण कडी समेत हो ।

सुझाव तथा प्रतिक्रिया दिई प्रकाशनयोग्य बनाउन सहयोग गर्नुभएका सबै सहकर्मीहरू प्रति हामी आभारी छौं । हेल्भेटास नेपाल यो पुस्तिका तयारी क्रममा संलग्न सबैको योगदानको कदर गर्दछ । हामीलाई विश्वास छ, यो पुस्तिका आयोजनाको लक्षित समूह, कार्यान्वयन साभेदारका रूपमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्था र अन्य सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको लागि समेत समानरूपमा उपयोगी हुनेछ । आयोजना कार्यान्वयन क्रममा यो पुस्तिकामा उल्लेख भएका प्रावधानहरू र आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले गरेको सम्झौता पत्रमा उल्लेख भएका कुराहरूबीच कुनै खालको विरोधाभाष उत्पन्न भएमा सम्झौता पत्रमा उल्लेख भएका प्रावधानहरू साथै आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले जारी गरेका इमेल र पत्रलाई नै अन्तिम आधार मानिनेछ । कार्यान्वयन क्रममा पुस्तिकामा उल्लेख भएका प्रावधानहरूको समयानुकूल समायोजन/अद्यावधिक/थपघट गर्नुपर्ने आवश्यकता हुनसक्छ । आयोजना कार्यान्वयन क्रममा प्राप्त अनुभव र सिकाइले भविष्यमा पुस्तिका परिमार्जनका लागि योगदान दिने नै छन् । हामी सम्पूर्ण पाठक वर्गले पुस्तिकामा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू औँल्याइ सुझाव/सल्लाह प्रदान गर्नुहुनेछ भन्ने अपेक्षा गर्दछौं ।

समृद्धि - हेल्भेटास नेपाल
धोबीघाट, ललितपुर

विषय सूची

१. परिचय.....	१
१.१ पृष्ठभूमि.....	१
१.२ पुस्तिकाको उद्देश्य.....	२
१.३ पुस्तिकाको प्रयोगकर्ता.....	२
२. विस्तृत कार्य विवरण.....	३
२.१ आयोजनाको उद्देश्य.....	३
२.२ लक्षित भौगोलिक क्षेत्र.....	३
२.३ लक्षित लाभग्राही (समूह).....	३
२.४ लक्षित क्षेत्र/व्यवसाय.....	५
३. गतिविधि शृङ्खला.....	७
३.१ तालिम संचालन प्रक्रिया.....	७
३.२ संस्थागत तथा कार्यान्वयनका प्रावधानहरू.....	८
३.३ समन्वय र सहकार्य संयन्त्रहरू.....	९
४. सेवा खरिद र बित्तिय ढाँचा.....	१०
४.१ लागत शीर्षकहरू.....	१०
४.२ तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको भुक्तानी ढाँचा.....	११
५. तालिम कार्यान्वयन प्रक्रिया.....	१२
५.१ तालिम पूर्व हुने क्रियाकलापहरू.....	१२
५.१.१ तालिमको लागि सार्वजनिक सूचना आह्वान.....	१२
५.१.२ आवेदन फाराम सङ्कलन.....	१२
५.१.३ तालिमको प्रबन्ध.....	१२
५.१.४ प्रशिक्षार्थी छनौट.....	१३
५.१.५ सहभागी छनौटको नतिजा प्रकाशन.....	१४
५.२ तालिम भइरहेको समयमा हुने क्रियाकलाप.....	१४
५.२.१ तालिम सञ्चालन.....	१४
५.२.२ तालिम समूहको आकार/सङ्ख्या.....	१५
५.२.३ तालिम स्थल.....	१५
५.२.४ तालिमको व्यानर र फ्याक्ट सीट.....	१५
५.२.५ सहभागीका लागि सेवासुविधाहरू.....	१५
५.२.६ तालिम सामग्री.....	१५
५.२.७ प्रशिक्षकहरूको दक्षता/क्षमता.....	१६
५.२.८ प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरूको नियमित उपस्थिति.....	१६
५.२.९ पाठ्य योजना र लगबुक व्यवस्था.....	१७
५.३ तालिम उत्तरार्धका क्रियाकलापहरू.....	१७
५.३.१ प्रशिक्षार्थीका लागि कार्यस्थलगत तालिमको व्यवस्था.....	१७
५.३.२ सीप परीक्षण र प्रमाणीकरण.....	१७
५.३.३ वृत्ती मार्गनिर्देशन.....	१८
५.३.४ रोजगार पदस्थापन योजनाको तयारी.....	१८
६. अनुगमनको ढाँचा र गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि अपनाइने प्रक्रियाहरू.....	१९
६.१ अनुगमनको ढाँचा.....	१९
६.२ गुणस्तर सुनिश्चितताका मापकहरू.....	२०
७. तालिम अनुगमन कार्यविधि.....	२१
७.१ तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकद्वारा गरिने अनुगमन र रिपोर्टिङ.....	२१
७.२ आयोजनाले गर्ने तालिम अनुगमन.....	२२
८. नतिजा अनुगमनको कार्यविधि.....	२४
८.१ नतिजाको परिभाषा.....	२४
८.२ आयोजनाले गर्ने नतिजा अनुगमन.....	२४
८.३ प्रमाणीकरणका लागि नमूना छनौट.....	२५

८.४ नतिजाको सामान्यीकरण	२५
८.५. रोजगारी र आय प्रमाणीकरणका चरणहरू	२५
८.५.१ तीन महिनाको रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण	२६
८.५.२ छ महिनाको रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण.....	२६
८.६. देशभन्दा बाहिर भएको रोजगारीको प्रमाणीकरण.....	२७
८.७ प्रमाणीकरणको आधारमा भुक्तानीको सिफारिस	२८
८.८. ग्रेस अवधि	२८
८.९. मर्यादित कामको मापदण्ड अनुगमन.....	२८
८.१०. पुनः अनुगमन र पुनः प्रमाणीकरण	२८
९. निष्कर्ष.....	२९
१०. अनुसूचीहरू.....	३०
अनुसूची १ : तालिमको सार्वजनिक आह्वान.....	३०
अनुसूची २ : प्रशिक्षार्थी आवेदन फाराम.....	३१
अनुसूची ३ : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू	३५
अनुसूची ३ (क) : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू (अन्तर्वार्ता).....	३६
अनुसूची ३ (ख) : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू (अन्तिम छनौट).....	३७
अनुसूची ४ : प्रशिक्षार्थी छनौट अन्तर्वार्ताका लागि सहयोगी सुझावहरू	३८
अनुसूची ५ : तालिमको व्यानर	४०
अनुसूची ६ : तालिमको फ्याक्ट सीट.....	४१
अनुसूची ७ : तालिम योजना	४३
अनुसूची ८ : कक्षा सत्र योजना	४४
अनुसूची ९ : प्रशिक्षण लगबुक	४५
अनुसूची १० : कार्य मुल्याङ्कन फारम	४६
अनुसूची ११ : आगन्तुक लगबुक.....	४७
अनुसूची १२ : कार्यस्थलगत तालिमको (OJT) योजना.....	४८
अनुसूची १३ : रोजगार पदस्थापन योजना.....	४९
अनुसूची १४ : तालिम हुनुपूर्व गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची	५०
अनुसूची १५ : तालिम स्थल प्रमाणीकरण फाराम	५२
अनुसूची १६ : तालिम भइरहेको समयमा गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची.....	५४
अनुसूची १७ : सीप परीक्षण अवलोकन फारम	५८
अनुसूची १९ : नतिजा मापन गर्दा सम्भावित अवस्था र सम्बद्ध निर्णयहरू	६३
अनुसूची: २० : रोजगारी तथा आय प्रमाणीकरणलाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरू.....	६५
अनुसूची २१ : तालिम कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङ क्यालेण्डर.....	६७

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि), नेपाल सरकार र कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाइ) को संयुक्त पहलमा सञ्चालित आयोजना हो । नेपाल सरकार, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयले कार्यान्वयन गरेको यो आयोजनाका लागि कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाइ) ले आर्थिक सहयोग गरेको छ । गरिबी न्यूनीकरणका लागि दिगो विकास हासिल गर्न देशमा रोजगार केन्द्रित समतामूलक तथा समावेशी आर्थिक विकास गर्ने आयोजनाको रणनीतिक लक्ष्य छ । यस आयोजनाले कृषि (आपूर्ति श्रृङ्खला) र गैर कृषि क्षेत्रका ग्रामीण लघु, साना तथा मझौला उद्यम व्यवस्थित गर्दै ग्रामीण परिवार, आप्रवासी परिवार र वैदेशिक रोजगारबाट फर्केकाहरूलाई स्थायी आय स्रोत प्रदान गर्ने उद्देश्य राखेको छ । आयोजनाले प्रदेश नं. १, २ र ३ का १६ जिल्लाका^१ २०८ वटा गाउँ/नगरपालिकाहरूमा रोड करिडोर अवधारणाबाट पहाडी जिल्लाहरूलाई तराईका ठूला बजारसँग जोडने योजना बनाएको छ ।

यस आयोजनाले अख्तियार गरेको रणनीति तीन ओटा अवधारणामा विभाजित छ : १) आपूर्ति श्रृङ्खलामा आर्थिक अवसर, २) स्थानीय ग्रामीण लघु तथा साना व्यवसाय र, ३) सामाजिक समावेशीकरण रणनीतिसहितको मर्यादित रोजगारी । यसलाइ थप समावेशी बनाउन विशेष गरी विविध समूहका महिला, युवा, आप्रवासी तथा गैर आप्रवासी परिवारहरूको आवश्यकता र अपेक्षा पुरा गर्न एकिकृत अवधारणा तय गरिनेछ । आयोजनाका लाभग्राहीहरू कोरिडोर सम्भाव्यता अध्ययनपश्चात् पहिचान गरिएका र आयोजनाको सहयोग रहेका गाउँ/नगरपालिकाका बासिन्दा हुनेछन् । सम्भावित लाभग्राहीहरू स्व-छनौट र स्थापित योग्यताका मापदण्डको आधारमा आयोजनाका विभिन्न गतिविधिहरूमा सहभागी हुनेछन् । यसबाहेक उप-सम्भाग १.३ (मर्यादित रोजगारी) ले प्रदेश नं. १, २ र ३ को प्राथमिकतामा परेका भन्दा अन्य गाउँ/नगरपालिकाबाट पनि मापदण्डमा परेका लाभग्राहीहरू छनौट गर्न सक्नेछ ।

हेल्भेटास नेपालको अगुवाइमा आयोजनाको उप-सम्भाग १.३ (मर्यादित रोजगारी) सञ्चालन हुनेछ र यो उप-सम्भागको नतिजा प्राप्तिका लागि समेत हेल्भेटास जवाफदेही हुनेछ । यसअन्तर्गत विपन्न युवाहरूलाई गुणस्तरीय सीप प्रदान गरी स्थानीय स्तरमा सान्दर्भिक रोजगारी वा सीपमा आधारित व्यवसाय सञ्चालन गर्न सक्षम तुल्याइनेछ । यसले सीपयुक्त युवालाई मर्यादित कामको अवसर या सीपमा आधारित स्वरोजगारीमा स्थापन्न हुन सक्षम बनाउनेछ । तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरूले हेल्भेटास नेपालको प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षणमा तालिम सञ्चालन गर्नेछन्, प्रशिक्षार्थीहरूको परिचालन गर्नेछन्, लक्षित वर्गको पहुँच बढाउनेछन्, साथै तालिमपछिको रोजगारीलाई सुनिश्चित गर्नका लागि पनि उत्तिकै जिम्मेवार हुनेछन् । यस उप-सम्भागले आर्थिक परिचालनका लागि प्राथमिकतामा परेका १०० गाउँ/नगरपालिकामा सञ्चालन हुने प्रमुख गतिविधिमा फर्त परिपूरकका रूपमा भूमिका निर्वाह गर्नेछ । जसले प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम साथै औद्योगिक प्रशिक्षणका अवसरहरूका लागि इच्छुक र सम्भावित आवेदकहरूको जानकारी लिइ तिनको पहिचान गर्न सहयोग गर्नेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूमा फर्त सेवा खरिद, सम्झौता तथा भुक्तानीका लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय कानूनी एवम् प्रशासनिक रूपमा जिम्मेवार हुनेछ । हेल्भेटास नेपालले यी कार्य गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको खरिद प्रक्रियाको अवलम्बन गर्नमा सहयोग, नीतिनियम पालना गर्न सल्लाह तथा त्यससम्बन्धी प्रमाण जुटाउनका लागि आवश्यक सहयोग गर्नेछ ।

उप-सम्भाग १.३ को कार्यान्वयन गर्दा नतिजामा आधारित भुक्तानी र बजारको मागमा आधारित तालिमको अवधारणा भित्र रहेर गरिनेछ । निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले पनि नतिजामा आधारित भुक्तानी अवधारणालाई आत्मसात गर्दै प्राविधिक र व्यावसायिक शिक्षा तथा तालिमसम्बन्धी सेवा सञ्चालन गर्नेछन् । यो उप-सम्भागअन्तर्गत दुई किसिमका संयन्त्रमार्फत सीपमूलक तालिम उपलब्ध गराइनेछ :

१.१.१ निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले रोजगारी सहितको व्यावसायिक सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्ने, र

१.१.२ स्थानीय व्यवसायी/उद्योगीसँग मिलेर स्थानीय व्यवसाय/उद्योगको आवश्यकतालाई ध्यानमा राखि उनीहरूकै आयोजनमा १२ महिनाको रोजगारी सुनिश्चित भएको अप्रेन्टीशीप तालिम गरिने ।

यो पुस्तिकाले व्यावसायिक सीप तालिम (Vocational Skills Training) वारे मात्रै चर्चा गरेको छ । अप्रेन्टीशीप तालिमका लागि छुट्टै कार्यान्वयन पुस्तिका जारी गरिनेछ ।

^१ सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौटहट, बारा र सिन्धुली जनकपुर कोरीडोर र भोजपुर, धनकुटा, तेह्रथुम, खोटाङ, ओखलढुङ्गा, उदयपुर, मोरङ र सुनसरी कोशी सगरमाथा कोरीडोर

१.२ पुस्तिकाको उद्देश्य

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले सुनिश्चित गर्ने गुणस्तर तथा सेवासँग रोजगारीको सफलता दर र सीपयुक्त युवाको आयको सीमासहितको रोजगारी प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको हुन्छ। यसको अर्थ यो आयोजनासँग साभेदारी गर्ने तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सीपयुक्त तुल्याएका प्रशिक्षार्थीहरू रोजगारीमा भएको प्रमाण उपलब्ध गराएपछि मात्र उनीहरूले प्रोत्साहन सुविधा पाउने हक राख्छन्। सफलताको दरलाई मापन गर्न रोजगारीमा रहेकाहरूले आम्दानीको न्यूनतम सीमा पार गरेको सुनिश्चित गर्न पनि आवश्यक छ। रोजगारीका लागि तालिमका सेवाहरूको गुणस्तर त कायम हुनुपर्‍यो नै साथै त्यो स्थानीय बजारको मागमा पनि आधारित हुनुपर्‍यो। तालिमको गुणस्तर कायम राखेपछि मात्र तालिमप्राप्त युवाको रोजगारीमा स्थापन दर राम्रो हुने हो जुन नतिजामा आधारित भुक्तानी वा व्यवस्थापन अवधारणाको आधारभूत कडी हो। यो पुस्तिकाले आयोजना कार्यान्वयनमा संलग्न कर्मचारी र तालिम तथा रोजगार गतिविधिहरू कार्यान्वयन गर्ने जिम्मा लिएका संस्थाहरूलाई समृद्धि आयोजनाले तय गरेका प्रमुख लक्ष प्राप्तिका लागि निर्देश गर्नेछ।

आयोजना मातहत सञ्चालित सार्वजनिक कोषलाई उचित र प्रभावकारी रूपमा उपयोग गर्नका लागि सुनिश्चित गर्न यो पुस्तिका सफल हुने विश्वास लिइएको छ। यस बाहेक आयोजनाले यसको दक्षता र प्रभावकारिता बढाउन निम्नानुसारको अपेक्षा गरेको छ

- गुणस्तरीय तालिम सञ्चालन र तालिम सम्पन्न भएपछि सीपयुक्त प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगारीको सुनिश्चित गर्न
- व्यवस्थापन प्रक्रियाहरूको सुधार (सञ्चालित गतिविधिबाट प्राप्त पृष्ठपोषणको पालना गर्दै अनुकरणको सुनिश्चिता) गर्न
- आधिकारिक सूचना तथा जानकारीको आदानप्रदान गर्न (सही स्रोतबाट साथै सही समयमा आएका सूचनाको आधारमा निर्णय गर्न)
- सम्भौता गरिएका तालिम तथा रोजगार सेवासम्बन्धी गतिविधिहरूले बाटो बिराउनु अघि वा असफलतातिर जानु अघि नै समयमै उचित निर्णय लिन
- गुणस्तरीय तालिम सुनिश्चितताको लागि सरोकारवालाहरूको भूमिका र जिम्मेवारी प्रष्टाउन।

यो पुस्तिकाले तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाबाट प्राप्त सूचनालाई आधार बनाए आयोजना कर्मचारीबाट हुने अनुगमनले आयोजना र यसका साभेदारहरूबीचको अन्तरसम्बन्धलाई किसिलो बनाउने प्रयत्न गरेको छ। किनभने आयोजनाले गर्ने अनुगमन पनि साभेदारहरूबाट प्राप्त सूचनाहरू (जस्तै : तालिम सञ्चालनपूर्वका तयारीहरू, तालिम सञ्चालन, र सो पश्चातको आय र रोजगारीको नतिजा, अनुगमनपछि भएको प्रगति, गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि गरिएका काम र त्यसबाट प्राप्त नतिजा आदि) मा नै बढी निर्भर हुन्छ। यो पुस्तिकाले तालिम सञ्चालनका विभिन्न चरणका लागि आम प्रचलनमा रहेका मान्यताहरूको प्रयोग गर्न समेत सहजीकरण गर्नेछ।

१.३ पुस्तिकाको प्रयोगकर्ता

हेल्भेटास नेपाल र यसका साभेदार संस्थाहरूमा कार्यरत अनुगमन अधिकृतहरू, फिल्ड कर्मचारीहरू र प्रशिक्षकहरू नै यो पुस्तिकाका प्रमुख प्रयोगकर्ता हुन। यसका साथै यस्तै प्रकृतिको काम गर्ने अन्य आयोजनाहरू/कार्यक्रमहरू एवम् सरोकारवालाहरूका लागि पनि यो पुस्तिका सन्दर्भ सामग्री हुनसक्छ। यसले उनीहरूलाई पनि सम्भावित असफलताबाट रोक्न सहयोग गर्छ। पुस्तिकाले आयोजनाले अभ्यास गर्दै आएको अनलाईन डेटावेस प्रणाली कार्यान्वयन गर्न सघाउने साथै कर्मचारीहरूका लागि आवश्यक कुराहरू र डेटावेश व्यवस्थापनलाई आयोजनाको आवश्यकता अनुसार बनाउनका लागि पनि मार्गनिर्देश गर्नेछ। यसका साथै पुस्तिकाले तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरू र हेल्भेटास नेपाल दुवैलाई फिल्डमा भएका गतिविधिहरू र तिनको गुणस्तर कायम गर्नका लागि गरिएका प्रयासहरूको समीक्षा गर्न पनि बढावा दिनेछ। यिनै कुराहरूलाई मध्यनजर गर्दै सकेसम्म यस पुस्तिकालाई प्रयोगकर्ता अनुकूल र सरल बनाउने कोशिश गरिएको छ।

२. विस्तृत कार्य विवरण

२.१ आयोजनाको उद्देश्य

मर्यादित रोजगारी उप-सम्भागको उद्देश्य विपन्न युवाहरूलाई स्थानीयस्तरमै रोजगार बन्न वा उद्यमी बन्नका लागि आवश्यक सीपका अवसर प्रदान गर्नु हो । यसले गर्दा युवाहरू स्थानीय स्तरमै मर्यादित रोजगारीका अवसर पाउन वा सीपमा आधारित उद्यम सफलतापूर्वक स्थापना गर्न सकून् । तालिम सञ्चालन गर्ने र सहभागीहरूको परिचालन गर्ने काम तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले हेल्भेटास नेपालको प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षणमा गर्छन् । हेल्भेटास नेपाल लक्षित वर्गको यस उप-सम्भागसम्म पहुँच पुऱ्याउन र कार्य सम्पादन गर्नका लागि जिम्मेवार छ । यसबाहेक समृद्धि आयोजनाअन्तर्गत करिब १०० ओटा प्राथमिकतामा परेका गाउँ/नगरपालिकाहरूमा विशेष आर्थिक परिचालनका क्रियाकलापहरूसँगै सह क्रियाकलाप (जस्तै : ग्रामीण लघु तथा साना उद्यम साथसाथै तालिम कार्यक्रममा आप्रवासन सेवासँग पनि तालमेल गरी तालिम कार्यक्रम) सञ्चालन गरिनेछ । आयोजनाका यस्ता पूरक क्रियाकलापबाट व्यावसायिक तालिममा ईच्छुक आवेदकहरूको पहिचान हुनेछ र उनीहरूलाई उपयुक्त सूचना प्रदान गरी तालिमपश्चातको सम्बन्ध निर्माण (जस्तै : रोजगार, उद्यम प्रवर्द्धन र वित्तिय सम्बन्ध) का लागि सहयोग पुग्नेछ ।

२.२ लक्षित भौगोलिक क्षेत्र

समृद्धि आयोजनाले कोशी/सगरमाथा र जनकपुर सडक करिडोर क्षेत्रमा पर्ने प्रदेश १, २ र ३ अन्तर्गतका १६ जिल्लाका २०८ गाउँ/नगरपालिका र प्राथमिकतामा परेका अन्य १०० गाउँ/नगरपालिकामा काम गर्नेछ । लक्षित क्षेत्रलाई बजारको अवसर भएका मुख्य क्षेत्र र सम्भावित आर्थिक अवसर भएका क्षेत्रका रूपमा परिभाषित गरिएको छ । आयोजनाले गर्ने बजार अवसर सर्वेक्षण र हेल्भेटास नेपाले तयार गर्ने क्षेत्रगत तालिमका पेशाको विश्लेषणका आधारमा कति जनालाई तालिम दिने ? र कुन कुन विषयका तालिम दिने ? भन्ने तय गर्नेछ । तथापि, उप-सम्भाग १.३ का लागि प्रदेश नं. १ र २ अन्तर्गतका जिल्लाका कुनै पनि गाउँ/नगरपालिका र प्रदेश ३ को सिन्धुली जिल्लाका निश्चित गाउँ/नगरपालिकाका मापदण्डभित्र परेका लाभग्राही सहभागी हुन पाउनेछन् ।

तालिका १: भौगोलिक लक्षित क्षेत्र

प्रदेश	जिल्ला	कैफियत
प्रदेश १	भोजपुर, धनकुटा, तेह्रथुम, खोटाङ, ओखलढुङ्गा, उदयपुर, मोरङ र सुनसरी (८)	
प्रदेश २	सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौटहट, बारा (७)	
प्रदेश ३	सिन्धुली (१)	प्राथमिकतामा परेका गाउँपालिका/नगरपालिका मात्र

द्रुत बजार सर्वेक्षण (Rapid Market Appraisal) ले औल्याए बमोजिम तालिम स्थलहरू निश्चित गरिनेछन् । छनौटमा परेका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले गरेको बजार सर्वेक्षणका आधारमा यस्ता स्थान तय हुनेछन् । संस्थाहरूले वार्षिक रूपमा सेवा खरिदका गरिने सार्वजनिक आह्वानअन्तर्गत प्राविधिक प्रस्ताव पेश गर्नुपूर्व नै यस्ता बजार सर्वेक्षणको काम गर्नुपर्ने छ ।

२.३ लक्षित लाभग्राही (समूह)

प्रदेश नं. १, २ र ३ का छनौटमा परेका जिल्ला गाउँ/नगरपालिका भित्रका आर्थिक रूपमा विपन्न, सामाजिक रूपले विभेदमा परेका समुदाय, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाहरू वा उनीहरूका परिवारका सदस्यहरू जो व्यावसायिक सीपमूलक तालिमका लागि इच्छुक छन् र त्यसैलाई पेशा बनाएर निरन्तरता दिन चाहन्छन् ती व्यक्तिहरू नै यस आयोजनाका लक्षित लाभग्राही

हुनेछन् । यस उप-सम्भागले १८ देखि ४० वर्ष उमेर समूहका जम्मा २४,००० युवालाई आफ्ना कार्यक्रम लक्षित गरेको छ । तथापि करिब २५ प्रतिशत युवा ४० वर्षभन्दा माथिको उमेर पुगेका पनि हुन सक्नेछन् । तर ४० वर्षभन्दा बढी उमेरका सहभागीहरू छनौट गर्नुपर्ने भएमा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले समृद्धि आयोजना/हेल्भेटासको प्रादेशिक संयोजकबाट पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ । लक्षित कूल सङ्ख्याको कम्तीमा पनि ५० प्रतिशत चाहीं महिला सहभागी हुनेछन् । तालिममा सहभागी हुनेहरूको शैक्षिक योग्यताको कुनैपनि सीमा राखिएको छैन । तथापि नियमित विद्यार्थीका रूपमा विद्यालय/विश्वविद्यालयमा अध्ययन गरिरहेकाहरू यस तालिमका लागि योग्य मानिने छैनन् । नियमित विद्यार्थीलाई तालिममा सहभागिताका लागि अयोग्य मानिनुको कारण यो कार्यक्रमले गर्दा उनीहरूको अध्ययन नरोकियोस र नियमित अध्ययनमा बाधा नपुगोस् भन्ने अभिप्राय हो ।

लक्षित समूह र आधारभूत योग्यता	
● उमेर :	१८-४० वर्ष (२५ प्रतिशत ४० वर्ष भन्दा माथिको हुन सक्ने)
● शिक्षा:	कुनै पनि बन्देज नभएको (तर नियमित रूपमा विद्यालय गइरहेका विद्यार्थीका लागि होइन)
● आर्थिक विपन्नता :	आर्थिक रूपमा विपन्न
● आप्रवासनमा गएका कामदारका परिवारका सदस्य	
● जोखिममा रहेका समूह, महिला घरमूली भएका घरधुरीलाई प्राथमिकता दिइने	
● भौगोलिक क्षेत्र :	२०८ गाउँ/नगरपालिका, प्रदेश नं. १, २ र ३ (सिन्धुली जिल्लाका निश्चित गाउँ/नगरपालिका मात्र)
● श्रेणी :	क, ख, ग र घ

हेल्भेटास नेपालले तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई अति विपन्न र विभेदमा परेका समूहका सहभागीहरूसम्म पुग्न विशेष प्रयास गर्नेछ । वास्तविक समुदायका युवा तालिमका लागि छनौट होउन भन्नका लागि गाउँ/नगरपालिका कार्यालय र विभिन्न सामुदायिक संस्थाहरूसँग निकट सहकार्य गरिनेछ । तालिममा आर्थिक रूपले विपन्न र सामाजिक रूपले विभेदमा परेका समूहका सहभागीहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्न लक्षित समूहलाई निम्न चार श्रेणी (क, ख, ग र घ) मा वर्गीकरण गरिएको छ :

तालिका २ : तालिमले लक्षित गरेका समूह र श्रेणी

श्रेणी	विवरण
क	विभेदमा परेका समुदायका आर्थिक रूपले विपन्न महिलाहरू (दलित, एकल महिला, अपाङ्गता भएका ^३ , एचआइभी/एडस् सङ्क्रमित, अनाथ, पूर्व बँधुवा मजदूर, घरेलु हिंसामा परेका, यौन हिंसाको शिकार भएका/यौन व्यवसायमा संलग्न हुन बाध्य भएका) ।
ख	'क' श्रेणीमा नपरेका आर्थिक रूपले विपन्न सबै जातजातिका महिलाहरू ।
ग	विभेदमा परेका समुदायका आर्थिक रूपले विपन्न पुरुषहरू (दलित, जनजाति, मधेशी, अपाङ्गता भएका, एचआइभी/एडस् सङ्क्रमित)
घ	'ग' श्रेणीमा नपरेका आर्थिक रूपले विपन्न सबै जातजातिका पुरुषहरू ।

माथि उल्लेख भएका बाहेकका अन्य समूहका युवाहरूलाई तालिममा सहभागी गराउँदा आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय वा हेल्भेटास नेपालको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ । विभिन्न लक्षित समूहको छनौटका लागि मापदण्ड र उनीहरूको अवस्थाको प्रमाणीकरण तालिका ३ मा दिइए अनुसार हुनेछ ।

^२ उप-सम्भाग १.३ का लागि लक्षित गरिएको कूल सङ्ख्या ३०,००० मध्ये व्यावसायिक तालिमका लागि २४,००० का लागि लक्षित छ भने र एप्रेन्टीशीप तालिमका लागि ६,००० छ ।

^३ यहाँ अपाङ्गता भन्नाले सम्बन्धित पेशागत सीपमा काम गर्न सक्षम भन्ने सम्झनुपर्छ ।

तालिका ३ : विभेदमा परेका समूहको श्रेणी

समूह	आवश्यक कागजातहरू
क) अपाङ्गता भएका	नेपाल सरकार, महिला तथा बालबालिका विभागबाट (गत वर्षदेखि) वा सम्बन्धित जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारीको कार्यालयबाट जारी भएका अपाङ्गता भएको प्रमाण जनाउने प्रमाण पत्र ।
ख) एचआईभी सङ्क्रमित	आवेदकको गोपनीयता कायम राख्न आवेदक स्वयमले पेश गरेको रगत परीक्षण गरेको कागजात (नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त स्वेच्छिक परामर्श तथा परीक्षण केन्द्रको कागजात), वा अन्य जस्तै: एचआईभी/एड्स सङ्क्रमितका क्षेत्रमा काम गरिरहेका संस्थाको पत्र, वा सो क्षेत्रमा काम गरिरहेका गैर सरकारी संस्थाले प्रमाणित गरेको कागजात ।
ग) अनाथ र सडक बालबालिका	साबिकको गाउँ विकास समिति, वा स्थानीय सरकारले जारी गरेको अनाथको प्रमाण पत्र, सडक बालबालिकाको हकमा नेपाल प्रहरीको सिफारिश वा सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिश पत्र ।
घ) पूर्व बँधुवा मजदुर वा तिनमा आश्रित परिवारका सदस्य	नेपाल सरकारद्वारा जारी प्रमाणपत्र : अति विपन्नलाई दिइएको रातो कार्ड (उपलब्ध भएमा), वा वडा कार्यालयले जारी गरेको सिफारिश पत्र वा सोही क्षेत्रमा कार्यरत गैर सरकारी संस्थाले जारी गरेको सिफारिश पत्र ।
ङ) घरेलु हिंसाका शिकार, यौन हिंसामा परेका वा यौन व्यवसाय गर्न बाध्य युवाहरू	हिंसाबाट प्रभावित महिलाका लागि कार्यरत गैरसरकारी संस्थाहरूले जारी गरेको सिफारिश पत्र वा मुद्दा दर्ता भएको वा मुद्दा छिनोफानो भएको कागजात ।
च) विधवा र एकल महिला	नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने विधवा भत्ताको कागजात वा रसिद ।

२.४ लक्षित क्षेत्र/व्यवसाय

सञ्चालन हुने तालिमहरू मुख्यतया प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदले लागू गरेको तह-१ का लागि हुनेछन्। लक्षित गरिएका क्षेत्र/पेशागत विषयहरू तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ । तालिमका लागि यी क्षेत्रहरू आयोजना कार्यरत क्षेत्रमा गरिएको बजार सम्भावना सर्वेक्षणका आधारमा पहिचान गरिएका हुन् । यो सर्वेक्षण हेल्भेटास नेपालले बाह्य परामर्शदाता र आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय दुवैको सहयोगमा सम्पन्न गरेको हो । बजारको प्रकृति अनुसार तालिमका विषय अद्यावधिक तथा परिमार्जन भइरहने भएकाले आगामी वर्षहरूमा तालिमका विषय र क्षेत्र पनि परिवर्तन हुनसक्ने कुरालाई ख्याल राखिएको छ ।

तालिका ४ : क्षेत्रगत रूपमा पेशा/व्यवसाय सूची

क्र.स.	क्षेत्र	क्षेत्र/पेशागत विषयहरू
१	निर्माण	बार वेन्डर (डण्डी बाँध्ने), ईटा पथेरा, सिभिल कन्स्ट्रक्सन प्राविधिक, कङ्क्रिट लेयर, निर्माण सिकर्मी, कन्स्ट्रक्सन वर्कर, ब्रिक लेयर मेसन, जुनियर प्लम्बर, फर्निचर मेकर, कारपेन्ट्री एण्ड इन्टेरियर डेकोरेटर, टायल मार्बल फिक्सर, ग्याविन तारजाली बुन्ने, स्क्याफोल्डर, (बाँस/काठ/फलामको पाइप) भवन पेन्टर, डेकोरेटिभ कङ्क्रिट उत्पादक, जुनियर हाते पम्प प्राविधिक, लोकल रोड सुपरभाईजर, टायल मार्बल फिटर, प्लाष्टरर, च्याट ट्याप मेसन, सटरिङ्ग कारपेन्टर
२	मेकानिकल	मेटल प्रोडक्ट मेकर (खुकुरी, करुवा, बटुका) आल्मुनियम फेब्रिकेटर, आर्क वेल्डर, ग्यास वेल्डर, स्टील फर्निचर मेकर, लेथ सेट अपरेटर, मेशीन अपरेटर (मील सेट अपरेटर) सिटी रिक्सा रिपेयर, मिनरल वाटर/प्लाष्टिक फ्याक्ट्री मेशीन अपरेटर, जुनियर वेल्डर, फोर्जिङ्ग टेक्निकल एसिस्टेन्ट, मेकानिक फिटर, रेफ्रिजेरेसन तथा एअर कण्डिसन मिस्ट्री, सिट मेटल कामदार, स्टक्चरल फेब्रिकेटर

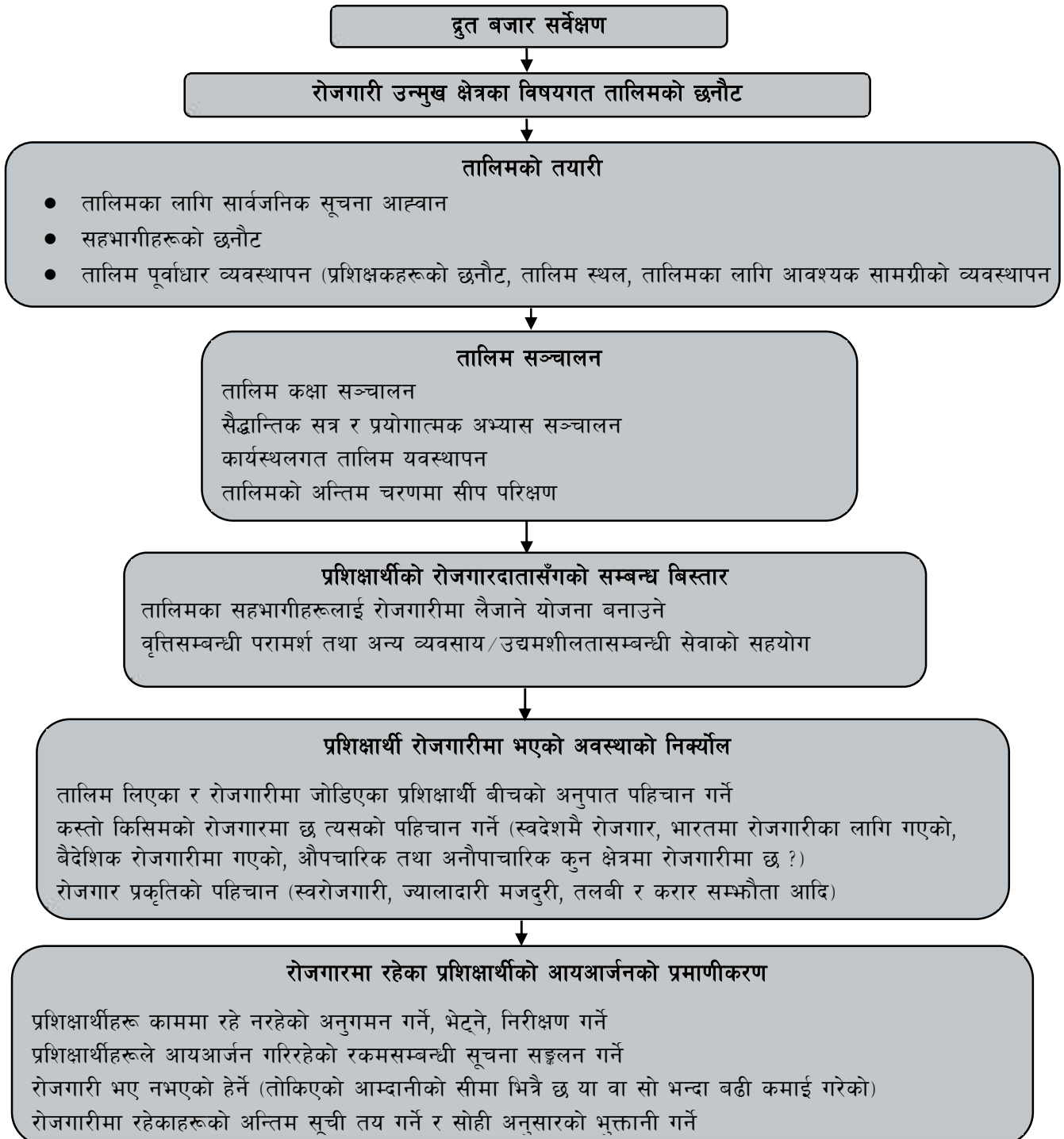
क्र.स.	क्षेत्र	क्षेत्र/पेशागत विषयहरू
३.	इलेक्ट्रिकल	विल्डीङ इलेक्ट्रिसियन, इन्डस्ट्रियल इलेक्ट्रिसियन, विद्युतीय उपकरण मर्मतकर्ता, केवल नेटवर्क टेक्निसियन (केवल जोडने), ट्रान्समिसन लाईन (ट्रान्सफर्मर रिपेयर टेक्निसियन), इलेक्ट्रिकल मोटर रिवाइन्डर, माईक्रो हाईड्रो सहायक, स्वीच बोर्ड अपरेटर
४.	कम्प्युटर तथा इलेक्ट्रोनिक्स	कम्प्युटर प्रोग्रामर, जुनियर कम्प्युटर हार्डवयर टेक्निसियन, मोबाईल फोन रिपेयर टेक्निसियन, एफ एम रेडियो प्राविधिक, टेलिकम लाइनमेन, कम्प्युटर मर्मतकर्ता प्राविधिक, जुनियर टेलिकम प्राविधिक
५.	अटोमोबाइल	ठुला सवारी सर्भिस मिस्त्री, हलुका सवारी सर्भिस मिस्त्री, मोटरसाईकल मिस्त्री, जुनियर अटो मेसिन, मध्यम तथा ठुलासवारी सर्भिस मिस्त्री, पम्पसेट मर्मत प्राविधिक, हलुका सवारी ब्रेक मिस्त्री, हलुका सवारी इलेक्ट्रिकल मिस्त्री, हलुका सवारी स्टेरिङ र सस्पेन्सन मिस्त्री, हलुका सवारी इन्जीन मेकानिक, ठुला सवारी मेकानिक
६.	पर्यटन/सत्कार	चाइनिज कुक, इन्डियन कुक, कन्टिनेन्टल कुक, वेटर, सहायक वेटर, बेकर, साना होटल तथा लज सहायक, हाउस किपिङ/क्लिनर, मिठाइ तथा नास्ता मिस्त्री, वरिस्ता (कफि मेकर) बार टेन्डर, बेल ब्वाइ, केयर गिभर
७.	टेक्सटायल (गार्मेन्ट र टेलरिङ)	ड्रेस मेकर, ढाका बुनाई, हाते कढाई, टेलर, गार्मेन्ट फ्रेब्रिकेटर, फेसन डिजानर, अल्लो प्रासेसर, टेलरिङ
८.	स्वास्थ्य/सौन्दर्य	हजाम, सहायक व्युटिसियन, व्युटिसियन, सहायक दन्त ल्याब प्राविधिक, सामुदायिक स्वास्थ्य सहायक, डेन्टल चेयर साईड सहयोगी, आई हेल्थ वर्कर, ल्याब सहयोगी, मोडेल हेल्थ वर्कर, फिजियोथेरापिस्ट
९.	विविध व्यवसाय वैकल्पिक उर्जा	सोलार इलेक्ट्रीक प्राविधिक, उर्जा सोलार इलेक्ट्रीक प्राविधिक (मर्मत सम्भार), वायोग्याँस टेक्निसियन
	छालाका बस्तु उत्पादन	जुत्ता बनाउने, सहायक छालावस्तु प्राविधिक
	हस्तकला	बाँसका फर्निचर बनाउने, बाँसका हस्तकला बनाउने, केन र बाँसका उत्पादन उत्पादक, जुनियर बाँसकला सहायक, मिथिला चित्रकला, नेपाली कागज उत्पादक, काठ काट्ने
	निर्माण उपकरण	मोटर गार्ड अपरेटर, ह्वील लोडर अपरेटर, एक्जाभेटर अपरेटर
	अन्य	सुरक्षा गार्ड (महिला), मन्टेस्वरी सहजकर्ता, प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ता, सँगीत र नृत्य, पुस्तकालय सहायक

३. गतिविधि श्रृङ्खला

३.१ तालिम सञ्चालन प्रक्रिया

यस प्रकारको ढाँचा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरूले प्रस्तावना पेश गर्नु अघि द्रुत बजार सर्वेक्षणद्वारा सम्भावित रोजगार हुनसक्ने बजारको सर्वेक्षणबाट सुरु हुन्छ । त्यसपछि तालिम संचालन भई अन्त्यमा तालिम प्राप्त प्रशिक्षार्थीहरूले सीमासहितको रोजगारीमा संलग्न भएपछि सकिन्छ । आयोजनाका गतिविधिहरू तालिमबाट सुरु भई रोजगारीसम्मको श्रृङ्खलामा पुग्दा तल दिइए अनुसार हुनेछन् :

चार्ट १ : तालिम तथा रोजगार गतिविधि श्रृङ्खला

३.२ संस्थागत तथा कार्यान्वयनका प्रावधानहरू

समृद्धि आयोजनाको उप-सम्भाग १.३ को कार्यान्वयन तथा अनुगमनका लागि हेल्भेटास नेपाल साभेदार संस्था हो । तसर्थ हेल्भेटास नेपाल यस अन्तर्गत पर्ने व्यावसायिक सीप तथा एप्रेन्टीशीप तालिम कार्यक्रमका लागि तालिम प्रदायक संस्थाहरूको व्यवस्थापन र अनुगमनका लागि जिम्मेवार छ । हेल्भेटास नेपाल तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको व्यवस्थापन र उनीहरूको परिचालन, रिपोर्टिङ र तालिमका विभिन्न चरणहरूको अनुगमनलाई सुनिश्चित गर्न जिम्मेवार छ । यसबाहेक हेल्भेटास नेपालले कार्यक्रम चुस्त तथा गुणस्तरीय कार्यान्वयनका लागि तालिम प्रदायक संस्थाका कर्मचारीहरूलाई अनुगमन तथा रिपोर्टिङसम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन, डेटावेश सञ्चालन अभिमुखीकरण पनि प्रदान गर्छ । तालिमको गुणस्तर कायम राख्न हेल्भेटास नेपालले व्यावसायिक सीपमूलक तालिम सञ्चालन प्रक्रिया तथा नतिजा प्राप्त दुवैका लागि नियमित अनुगमन गर्छ । यसका लागि हेल्भेटास नेपालले सञ्चालन गर्दै आएको रोजगार कोषको अनुभवसिद्ध र प्रमाणित अवधारणा नतिजामा आधारित भुक्तानी र बजार मागमा आधारित सीपमूलक तालिम लाई नै अवलम्बन गर्छ । आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयलाई हेल्भेटास नेपालले अपनाउँदै आएको र सिद्ध भइसकेको सेवा खरिद प्रक्रियाका लागि प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउँछ । निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू कार्यान्वयनका प्रमुख साभेदार हुन्छन् र सीपमूलक तालिमको सञ्चालन तथा सीपयुक्त युवाको तालिमपछिको रोजगारीमा सहजीकरणका लागि जिम्मेवार हुन्छन् । आयोजना कार्यान्वयनका लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि), हेल्भेटास नेपाल र तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूको भूमिका तल दिइए अनुसार हुनेछ :

तालिका ५: समृद्धि व्यवस्थापन कार्यालय, हेल्भेटास नेपाल र तालिम प्रदायक संस्थाहरूको भूमिका

समृद्धि तथा हेल्भेटास नेपाल	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू
<p>आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि)</p> <ul style="list-style-type: none"> तालिम प्रदायकहरूसँग सेवा खरिद तथा सेवा सम्झौता गर्ने । आवश्यकता अनुसार तालिम कार्यक्रमको स्थलगत अवलोकन र तालिम तथा रोजगार सेवाको गुणस्तरबारे अन्तर्क्रिया गर्ने । हेल्भेटास नेपालले गरेको प्रमाणीकरण तथा सिफारिश लगत्तै तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकहरूलाई समयमै भुक्तानी दिने । भुक्तानी दिनुअघि आवश्यक परेमा कुनै नमूना लिइ थप रुजु गर्न सक्ने । आयोजनाका अन्य सह/सम्भागहरू बीचको सहकार्य/समन्वयका लागि सहयोग गर्ने । केन्द्र/प्रदेश/स्थानीय सरकारसँगको समन्वयका लागि सहयोग गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> सम्झौता गरिएका प्रशिक्षार्थीको सङ्ख्या, पेशा र स्थान अनुसार सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्ने र सीप परीक्षणको प्रक्रियाका लागि सहजीकरण गर्ने । तालिमको सार्वजनिक आह्वान, आवेदन सङ्कलन, प्रशिक्षार्थी छनौट, र दक्ष प्रशिक्षकको नियुक्ति गर्ने । आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयसँग गरिएको द्विपक्षीय सम्झौता अनुसार तालिम प्रदायक संस्थाले तालिम कार्यक्रममा ५० प्रतिशत महिला र ६० प्रतिशत गैर लाभान्वित समुदायका युवाको प्रतिनिधित्व/ सहभागिता सुनिश्चित गर्ने । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदको ३ महिने तालिम पाठ्यक्रम अनुसार तालिमको अवधि न्यूनतम ३९० घण्टा वा ६५ दिनको तालिम भएकै हुनुपर्ने (दैनिक ६ घण्टाका दरले) । तालिम प्रदायक संस्थाले प्रदान गर्ने तालिममा प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदको तालिम पाठ्यक्रम, राष्ट्रिय पेशा तथा सीप मापदण्ड र राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले तोकेका न्यूनतम मापदण्ड पालना गरे नगरेको रुजु गर्नुपर्नेछ । यस आयोजनाले जारी गरेको पुस्तिका बमोजिमका प्रक्रियागत कुराहरू पालना गरिएको सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ । पाठ्यक्रम अनुसार र पर्याप्त स्रोतसाधन तथा उपकरणको प्रयोग गरी तालिमका प्रशिक्षार्थीले पर्याप्त व्यावहारिक अभ्यासको अवसर पाए नपाएको सुनिश्चित गर्ने । तालिम सम्पन्न भए लगत्तै सीप परीक्षणको आयोजन गर्ने र सोही क्रममा राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले तोकेका आवश्यक प्रक्रियाहरू पुरा भए नभएको सुनिश्चित गर्ने । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले विश्वासिलो रोजगार पदस्थापन संयन्त्रको स्थापना गर्नुपर्नेछ ताकी तोकिएको रोजगारी दर र न्यूनतम आयको सीमा (प्रति महिना प्रति व्यक्ति रु. १०,००० कम्तीमा पनि ६ महिनासम्म) प्राप्तिका लागि सहयोग गरोस ।
<p>समृद्धि>हेल्भेटास नेपाल</p> <ul style="list-style-type: none"> आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि) लाई तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थासँग सेवा खरिद तथा सेवा सम्झौताका लागि सहजीकरण गर्ने । तालिम प्रदायक संस्थाका कर्मचारीहरूलाई आयोजना कार्यान्वयनका लागि अनुगमन तथा रिपोर्टिङ सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम, डेटावेश सञ्चालन अभिमुखीकरण प्रदान गर्ने । तालिम प्रदायकहरूले सञ्चालन गरेको तालिम कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्ने । तालिम प्रदायकहरूले समयमै प्रतिवेदन पेश गरे नगरेको, रुजु तथा प्रमाणीकरण, सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसारको भुक्तानीका लागि सिफारिश गर्ने । 	

समृद्धि तथा हेल्भेटास नेपाल	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू
<ul style="list-style-type: none"> अनलाईन डेटावेश प्रणालीमा समय समयमा गरिएका परिमार्जनबारे समयमै जानकारी तथा आवश्यकता अनुसार तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाका डेटावेश चलाउने कर्मचारीहरूलाई सहजीकरण गर्ने । सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा तालिम पाठ्यक्रम, पुस्तिका र अन्य सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार सामग्रीहरूको विकास तथा परिमार्जन गर्ने । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाका तालिम प्रशिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सह-लगानीमा क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गर्ने । आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयसँगको निरन्तर समन्वय र विषयगत विज्ञहरूसँग सहकार्य गर्ने । आवश्यकता अनुसार दातृ संस्था, केन्द्र, प्रदेश, जिल्ला र गाउँ/नगरपालिकाका सरोकारवालाहरूसँगको समन्वयका लागि सहजीकरण गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले समृद्धि आयोजनाका अन्य उप-सम्भाग र कार्यक्षेत्रभित्रका गाउँ/नगरपालिका कार्यालयसँग समन्वय र सहकार्य भएको सुनिश्चित गर्नुपर्छ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदले परिभाषित गरेको मापदण्ड अनुसार तालिमको सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक सत्रको सन्तुलन भए नभएको सुनिश्चित गर्ने (सामान्यतया, २० प्रतिशत सैद्धान्तिक ज्ञान र ८० प्रतिशत व्यावहारिक सीप) । समृद्धि आयोजना अन्तर्गत उद्योग बाणिज्य संघ/कृषि उद्यम केन्द्रले उपलब्ध गराउने उद्यमशीलता सेवा तथा अन्य सेवासुविधाहरूमा प्रशिक्षार्थीको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्न सहजीकरण गर्ने । सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम समृद्धि-हेल्भेटास नेपाललाई आवधिक रिपोर्टिङ भएको सुनिश्चित गर्ने । आयोजना कार्यान्वयन क्रममा स्थानीय स्तरका प्रमुख सरोकारवालाहरूसँग समन्वय भएको सुनिश्चित गर्ने । आयोजनाको ज्ञान व्यवस्थापनलाई सहयोग गर्न उत्कृष्ट अभ्यास र सिकाइहरूको अभिलेखीकरणमा सहयोग गर्ने ।

आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय र कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाइड) बीचको निकट समन्वय खोजिनेछ । आयोजना सञ्चालन भइरहेका जिल्लाका जिल्ला तथा गाउँ/नगरपालिका तहका पदाधिकारी साथै राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरूसँगको समन्वयबाट अझ प्रभावकारी नतिजाका लागि सहकार्यको प्रयास गरिनेछ । सीपयुक्त प्रशिक्षार्थीहरूको सुदृढ सम्बन्धका बनाउन समृद्धि आयोजना अन्तर्गत सहकार्य गरिएका उद्यमी, व्यवसायी, उद्योग बाणिज्य संघ, वित्तीय संस्थासँगको समन्वयका लागि सहजीकरण गरिनेछ ।

साभेदार संस्थाका प्रशिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि तथा सशक्तिकरणका लागि प्राविधिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (TITI) सँग सहकार्य गरिनेछ भने प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदअन्तर्गतको राष्ट्रिय सीप परीक्षण समिति (NSTB) मार्फत आयोजनाले सीपयुक्त तुल्याएका प्रशिक्षार्थीको सीप परीक्षण गरिनेछ । यसैगरी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदअन्तर्गत रहेको पाठ्यक्रम विभागसँग सहकार्य गरी तालिम पाठ्यक्रमहरू र पुस्तिकाहरूको परिमार्जन तथा अद्यावधिक गर्ने काम गरिनेछ ।

३.३ समन्वय र सहकार्य संयन्त्रहरू

कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्बन्धित जिल्लाका गाउँ/नगरपालिका र जिल्लास्तरीय महत्वपूर्ण बैठकमा नियमित सहभागी भई आफ्ना कार्यक्रमको ढाँचा र प्रगति विवरण जानकारी गराउनु आवश्यक छ । यसैगरी तालिम प्रदायक संस्थाहरूले हेल्भेटासको सम्बन्धित प्रादेशिक संयोजकको सहयोगमा स्थानीय अन्य सरोकारवाला निकायहरूसँग सहकार्यका सम्भावना खोज्न निरन्तर चनाखो रहनुपर्नेछ । यस्तो प्रकारको सहकार्यले तालिमप्राप्त प्रशिक्षार्थीहरू रोजगारीमा जोडिने, वित्तीय अवसरहरूमा पहुँच पाउने र अन्य सहयोगमा टेवा मिल्नुका साथै आयोजनाको अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सहयोग पुग्छ ।

तालिम प्रदायक संस्थाहरूले कोरिडोर तहमा कार्यरत समृद्धि आयोजनाका अन्य उप-सम्भागसँग सम्बन्ध गाँस्नु आवश्यक छ । तालिममा गाउँ/नगरपालिकाका तहबाट हुने स्थलगत अवलोकन, भ्रमण तथा निरन्तर अनुगमनले स्थानीय बजारमा दिगो रोजगारी र वित्तीय संस्थाहरूसँगको सम्बन्ध विस्तारलाई सहजीकरण गर्न र अन्य सहयोग प्राप्त गर्न सजिलो हुन्छ ।

समृद्धि हेल्भेटास नेपालअन्तर्गतका प्रादेशिक संयोजकले प्रदेश वा जिल्लास्तरीय सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरूसँग समन्वय गर्नेछन् । आवश्यकता अनुसार तालिम प्रदायक संस्थाहरू यस्तो समन्वयमा हिस्सा जनाउनेछन् । स्थानीय सरकारसँगको समन्वयका लागि मूलतया हेल्भेटास नेपालको सहयोगमा तालिम प्रदायक संस्थाहरू जिम्मेवार हुनेछन् । प्रादेशिक तहमा रहेका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँगको निरन्तर सञ्चारका लागि तत्तत् प्रदेशमा अवस्थित हेल्भेटासका प्रादेशिक कार्यालयहरू र संघीय तहका सरोकारवालाहरूसँगको समन्वयका लागि हेल्भेटास नेपालको राष्ट्रिय कार्यालयमार्फत संघीय कार्यालय जिम्मेवार हुनेछ ।

४. सेवा खरिद र बित्तिय ढाँचा

आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि) ले उप-सम्भाग १.३ को कार्यान्वयन गर्नका लागि नेपाल सरकार र कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोषको सार्वजनिक खरिद ऐन अनुसार तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूको छनौट गर्नेछ । आयोजना अन्तर्गतको सेवा खरिद समितिले खरिद प्रक्रिया पुरा गर्न हेल्भेटास नेपालको प्राविधिक सहयोगमा कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (IFAD) को स्वीकृति लिइ कार्यक्रम अधि बढाउनेछ ।

आयोजनाले सेवा खरिदका लागि योग्य, अनुभवी र दक्ष सेवा प्रदायकहरू जस्तै: निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई आशय-पत्र पेश गर्न आह्वान गर्छ । सोही आह्वानसँगै दिइएको शर्तनामा अनुसार इच्छुक कम्पनीहरूले आशय पत्र आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयमा पेश गर्छन् । यसरी पेश भएका आशय पत्रको मूल्याङ्कन र अङ्कभार शर्तनामामै दिइएका ६ ओटा बृहत मापदण्ड: १) संस्थाको चिनारी र संरचना, २) काम गरेको प्रमाणित अनुभव, ३) मानव संसाधन, ४) आयोजना व्यवस्थापन, ५) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संयन्त्र र, ६) वित्तिय क्षमताका आधारमा गरिन्छ ।

आशय पत्रको मूल्याङ्कनपश्चात् योग्य ठहरिएका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थालाई प्राविधिक तथा वित्तिय प्रस्ताव पेश गर्न आह्वान गरिन्छ । प्राविधिक र वित्तिय प्रस्तावको पूरकका रूपमा द्रुत बजार सर्वेक्षण (RMA) को नतिजा पनि पेश गर्न आग्रह गरिन्छ । सबै प्रस्तावको मूल्याङ्कनपछि योग्य ठहरिएका संस्थाको योग्यताक्रम अनुसार त्यस्ता संस्थासँग मात्र आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले निश्चित गाउँ/नगरपालिकामा तालिम सञ्चालन गर्नका लागि द्विपक्षीय सम्झौता गर्छ । समग्र तालिम कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङको क्यालेण्डर अनुसूची २१ मा दिइएको छ ।

४.१ लागत शीर्षकहरू

लागत मापदण्डभित्र सीपमूलक तालिम र रोजगारी सेवा पर्छन् जो परियोजनले खरिद गर्ने मुख्य सेवा हो । तालिम र रोजगारीका लागि तल दिइएका तीन ओटा मुख्य लागत शीर्षकहरू पर्दछन् :

- (क) तालिमका लागि हुने प्रत्यक्ष खर्च (Direct training cost)
- (ख) प्रोत्साहन रकम (Incentive money)
- (ग) सुविधा खर्च (Facilities cost)

(क) प्रत्यक्ष तालिम खर्च (Direct training cost)

प्रत्यक्ष लागत खर्चहरूभित्र पाँच उप शीर्षकहरू पर्छन् । जसमा तालिम सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक न्यूनतम खर्च समावेश गरिएको हुन्छ । तिनको चर्चा तल गरिएको छ :

१. **तालिम हुनुपूर्व लाग्ने खर्च** : तालिमका लागि सार्वजनिक सूचना आह्वान, प्रशिक्षार्थी छनौट गर्न, तालिमका ढाँचाबारे अभिमुखीकरण सञ्चालन गर्न आदि ।
२. **औजार र स-साना उपकरण** : उपकरण प्रयोग गरेवापत भाडा खर्च (वा आफ्नै औजारको हासकट्टी), नयाँ औजारको खरिदलाई समेटिदैन ।
३. **प्रशिक्षकको खर्च** : एकजना मुख्य र अर्को सहायक गरी दुईजना प्रशिक्षकको कम्तीमा ९० दिन वापतको पारिश्रमिक खर्च ।
४. **तालिमका लागि खपत सामग्रीहरू** : तालिमका लागि खपत हुने सामग्रीहरू आदि ।
५. **चिया/खाजा तथा तालिम प्रबन्ध खर्च** : घर भाडा, खानेपानी, विद्युत खपत, यातायात (यदि आवश्यक पर्छ भने) र चिया/खाजा वापतको खर्च पर्दछ । तालिमका सहभागीहरूलाई ६५ दिन कार्यस्थलगत तालिम (OJT) अवधि सहित सम्म प्रतिदिन रु. १०० का दरले लाग्ने खर्चलाई पनि समेटिनुपर्छ ।

नोट : माथि उल्लेख गरिएका प्रत्यक्ष खर्च शीर्षकभित्र अन्य खर्च र ओभरहेड खर्च जोडिएको छैन ।

(ख) प्रोत्साहन (Incentives)

प्रत्यक्ष खर्चका अलावा तालिम प्रदायक संस्थाहरूलाई प्रोत्साहनका रूपमा अतिरिक्त रकम पनि भुक्तानी गरिन्छ। तर प्रोत्साहन रकम आयोजनाले सम्भौतामै तोकेबमोजिम कति सङ्ख्या र कुन-कुन श्रेणीका युवालाई सीपयुक्त बनाइ रोजगारीमा जोडे त्यसको हिसाब गरेर निकालिन्छ। यस्तो हिसाब आयोजनाले अबलम्बन गर्दै आएको फरक मूल्य पद्धति (Differential pricing mechanism) मा आधारित छ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले लक्षित समूह 'क', 'ख', 'ग' र 'घ' अनुसार प्रत्यक्ष लागत खर्चको क्रमशः ६०%, ५०%, ४०% र ३०% अतिरिक्त रकम प्रोत्साहन स्वरूप प्राप्त गर्छन्।

(ग) सेवासुविधा खर्च (Facilities cost)

सीप परीक्षणको खर्चलाई यसमा समावेश गरिएको छ। यी सबै खर्चहरू तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थसँग गरिने द्विपक्षीय सम्भौतामा आँकलन गरी राखिएको हुन्छ र वास्तविक खर्चको आधारमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थालाई तालिम सकिएपछि भुक्तानी हुन्छ।

४.२ तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको भुक्तानी ढाँचा

यस आयोजनाले नतिजामा आधारित भुक्तानी प्रणाली अपनाउनेछ। तालिम प्रदायक संस्थाहरूलाई आयोजना कार्यान्वयनमार्फत नतिजा निकाल्ने जिम्मेवारी हुन्छ र प्राप्त नतिजालाई हरेक किस्ताको भुक्तानी हुनुअघि द्विपक्षीय सम्भौतामा सहमति भएअनुसार प्रमाणीकरण र सिफारिशका लागि हेल्भेटास नेपाल मार्फत आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय समक्ष पेश गर्नुपर्ने हुन्छ।

(क) श्रेणीका आधारमा प्रोत्साहन (Category based Incentives)

लक्षित समूहलाई विभिन्न चार श्रेणीमा वर्गीकृत गरिएको छ। यसै पुस्तिकाको उप शीर्षक २.३ मा चर्चा गरिएको श्रेणी वर्गीकरणको आधारमा प्रोत्साहन प्रतिशत पनि गाँसिएको छ। प्रोत्साहन रकम सेवासुविधा खर्च (Facilities cost) बाहेकको प्रत्यक्ष तालिम खर्च (Direct training cost) लाई हिसाब गरेर श्रेणीका आधारमा यसरी निकालिन्छ: क = ६०%, ख = ५०%, ग = ४०% र घ = ३०%

(ख) नतिजा मूल्य र भुक्तानी (Outcome price and Payments)

नतिजा मूल्य (Outcome price) मा प्रत्यक्ष तालिम खर्च र प्रोत्साहन रकम जोडिएको हुन्छ। नतिजा मूल्य (Outcome price) र सेवासुविधा खर्च (Facilities cost) लाई जोडेपछि कूल लगानी खर्च (Total investment cost) निस्कन्छ।

प्रत्यक्ष तालिम खर्च + प्रोत्साहन रकम = नतिजा मूल्य + सुविधा खर्च = प्रति सहभागीका लागि हुने लगानी
(Direct training cost) (Incentives) (Outcome price) (Facilities cost) (Total investment cost per person)

तालिम प्रदायक संस्थालाई तालिम सकिएपछि सेवासुविधा खर्च भुक्तानी दिइन्छ। बाँकी नतिजा मूल्यको भुक्तानी तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले माग पेश गरेपछि मात्र तलको तालिकामा दिइए अनुसार चार ओटा किस्तामा उपलब्ध गराइनेछः

तालिका ६: भुक्तानी प्रतिशत र किस्ताहरू

किस्ताहरू	पहिलो किस्ता	दोश्रो किस्ता	तेश्रो किस्ता	चौथो किस्ता
रकम (कूल नतिजा मूल्यको प्रतिशत)	१०%	४०%	२५%	२५%
भुक्तानी गरिने समयक्रम	तालिम कार्यान्वयनको सुरुवात भएपछि तालिममा सहभागी भएका प्रशिक्षार्थीहरूको सुची पेश गरेपछि	तालिम सकिएपछि र तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन पेश गरेपछि।	तालिम सकिएको ३ महिनापछि गरिने रोजगारी र आयको प्रमाणीकरण पछि।	तालिम सकिएको ६ महिनापछि गरिने अन्तिम रोजगारी र आय प्रमाणीकरण पछि।

५. तालिम कार्यान्वयन प्रक्रिया

५.१ तालिम पूर्व हुने क्रियाकलापहरू

५.१.१ तालिमको लागि सार्वजनिक सूचना आह्वान

हेल्भेटास नेपालले बृहत स्तरमा रेडियो सार्वजनिक सेवा सूचना (पीएसए) अभियान सञ्चालन गर्नेछ। सकेसम्म धेरै सम्भावित लाभग्राहीसम्म पुग्न टोल बस्ती स्तरमै तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले तालिमका सूचनाहरू पुऱ्याउनेछन्। यसका लागि सम्बन्धित गाउँ/नगरपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय स्तरमा कार्यरत विभिन्न सामाजिक संघसंस्था जस्तै : विभिन्न सञ्जाल, सहकारी, समुदायमा आधारित संस्था, सामुदायिक समूह, सामाजिक सञ्जाल र स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघसँग सहकार्य गरिनेछ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले समृद्धि आयोजना अन्तर्गत परिचालित वित्तिय विकास सहजकर्तासँग समन्वय गरी लक्षित समुदायको पहिचान र छनौटका लागि सहयोग माग्न सक्नेछन। तालिममा युवाको पहुँचलाई बृहत बनाउन तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले पोष्टर, पम्फलेटको वितरण र स्थानीय सञ्चारमाध्यममार्फत कम्तिमा पनि ३ वटा फरक फरक माध्यमबाट तालिमसम्बन्धी सूचनाको सार्वजनिक प्रकाशन/प्रसारण गर्नुपर्नेछ। यस्तो प्रकारको सूचना तालिम सुरु हुनुभन्दा कम्तीमा पनि दुई हप्ता अगाडि जारी गरिएको हुनुपर्नेछ। तालिमको सार्वजनिक सूचनाको नमूना अनुसूची १ मा दिइएको छ।

५.१.२ आवेदन फाराम सङ्कलन

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरूले आवेदकहरू मध्येबाट प्राथमिकता दिइएका समूहका सहभागीको छनौट गर्नुपर्नेछ। तालिम सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक सङ्ख्या भन्दा बढी आवेदनहरू सङ्कलन भएको हुनुपर्दछ। तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरूलाई प्रत्येक तालिम समूहका लागि आवश्यक सङ्ख्याभन्दा कम्तीमा पनि ५० प्रतिशत बढी आवेदन सङ्कलन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ (जस्तै: २० जना सहभागी छनौट गर्नुपरेमा कम्तीमा पनि ३० जनाको आवेदन परेको हुनुपर्ने) यदि पर्याप्त सङ्ख्यामा आवेदन सङ्कलन गर्न सकिने सम्भावना नरहेमा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले अन्तर्वाताको लागि अन्य थप प्रक्रिया अगाडि बढाउनुभन्दा अघि हेल्भेटास नेपालका प्रादेशिक अनुगमन अधिकृतहरूलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ। त्यसपछि अनुगमन अधिकृतले आवेदन अपर्याप्त हुनुको कारण र कठिनाईको अवस्था हेरी तालिम प्रदायक संस्थालाई पुनः सार्वजनिक आह्वान गर्ने वा विशेष परिस्थिति ठहर गरी तालिम सञ्चालन गर्ने भन्ने सुझाव दिनेछन्।

सबै तालिममा हेल्भेटास नेपालले तयार गरेको प्रशिक्षार्थी आवेदन फारामको प्रयोग गर्नुपर्नेछ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकहरूले आवेदन फाराम हेल्भेटास नेपालका प्रादेशिक कार्यालयबाट प्राप्त गर्न सक्नेछन्। तालिमको लागि इच्छुक आवेदकले आवेदन फाराम तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको सम्पर्क कार्यालय वा तालिम आह्वानमा उल्लेख गरिएका स्थानबाट पनि प्राप्त गर्न सक्नेछन्। आवेदकले भरेका फारामहरू सम्बन्धित तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले तोकिएको समयसीमा भित्रै सङ्कलन गर्नेछन्। आवेदन फाराम अनुसूची २ मा उल्लेख भए अनुसारको हुनेछ।

५.१.३ तालिमको प्रबन्ध

तालिम आह्वान गरेपछि तालिम प्रदायक संस्थाले आवश्यक पर्ने सरसाधन, उपकरण र सामग्रीहरूको प्रबन्ध गर्नुपर्नेछ। तालिम सञ्चालन योजनाको विकास गरी सो योजना हेल्भेटास नेपालका अनुगमन अधिकृतहरूलाई दिनुपर्नेछ। तालिम सञ्चालन योजनामा तालिमको मिति (शुरु हुने र अन्त्य हुने), तालिम हुने स्थान, पाठ्यक्रममा उल्लेख भएका विषय अनुसार तोकिएको योग्यता भएका प्रशिक्षकहरू, तालिम अवधिभर प्रशिक्षार्थीहरूका लागि आवश्यक स्रोतसाधन र सेवासुविधाबारे समेटिनुपर्छ। अनुगमन कर्मचारीहरूले तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकहरूले प्रस्ताव गरेको तालिम स्थल र मिति दुरुस्त भए नभएको रुजु गर्नुपर्नेछ। प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीले नियमित रूपमा तालिममा सहभागिता जनाउन सक्नेगरी तालिम सुरु हुनुअघि नै पर्याप्त तयारी भए नभएको र सार्वजनिक आह्वानमा उल्लेख भए अनुसारको स्थान साथै प्रबन्ध योजना पनि दुरुस्त भए नभएको पनि हेर्नु आवश्यक हुन्छ।

तालिमको लागि गर्नुपर्ने महत्वपूर्ण प्रबन्धहरू

- तालिमको सुरु हुने र सम्पन्न हुने मिति
- प्रशिक्षकको पहिचान तथा छनौट
- विभिन्न विषयका लागि आवश्यक प्रशिक्षक सङ्ख्या
- तालिम हुने स्थानको टुङ्गो लगाउने र त्यसमा शौचालय र खानेपानीको व्यवस्था उपलब्ध भएको हुनुपर्ने
- दैनिक उपभोगमा आउने सामग्री
- पाठ्यक्रम र अन्य तालिम सामग्रीसम्मको पहुँच
- तालिम अवधिभर प्रशिक्षार्थीहरूलाई प्रदान गरिने अन्य सेवा सुविधाहरू

५.१.४ प्रशिक्षार्थी छनौट

तालिमका लागि लक्षित र प्राथमिकता समूहभित्र पर्ने श्रेणीका सहभागीलाई प्रशिक्षार्थीका रूपमा छनौट गर्नुपर्नेछ । छनौट गर्दा उनीहरू औपचारिक अध्ययनभन्दा बाहिर रहेको, १८ देखि ४० वर्षसम्मका र आयोजना सञ्चालन हुने जिल्लाका बासिन्दा भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ । यसबाहेक उनीहरू छनौटमा पर्ने एउटा महत्वपूर्ण पक्ष हो आर्थिक विपन्नता: ६ महिनाभन्दा कमको खाद्य संकटबाट गुज्रिदै आएको या जसको प्रति व्यक्ति आय^१ दैनिक १.२५ अमेरिकी डलर छ । उपलब्ध भएसम्म नेपाल सरकारका निकायहरूले दिएका प्रमाणलाई आधार बनाउनुपर्नेछ । सो नभएको खण्डमा आवेदकले आवेदन फाराममा गरेको स्वेच्छिक घोषणालाई पनि स्वीकार गरिनेछ । छनौटमा आर्थिक विपन्नता र सामाजिक रूपले विभेदमा परेकालाई नै प्राथमिकता दिइनेछ । यसका साथै भौगोलिक रूपले विकट र आप्रवासनबाट फर्किएकाहरू वा तिनका परिवारका सदस्यलाई पनि प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

प्रशिक्षार्थी छनौट समिति

- तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको प्रतिनिधि
- गाउँ/नगरपालिका वा वडा वा स्थानीय नागरिक समाज वा सम्भावित रोजगारदाताको प्रतिनिधि
- तालिम प्रशिक्षक
- हेल्भेटास नेपालको प्रतिनिधि (अवलोकन/सहजकर्ताको रूपमा मात्र)

उपयुक्त सहभागीको छनौटका लागि तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले तीन सदस्यीय छनौट समिति गठन गर्नेछन् । यो समितिमा : (क) तालिम प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि, (ख) गाउँ/नगरपालिका वा वडा वा स्थानीय नागरिक संस्थाको प्रतिनिधि (समुदायमा आधारित संस्था र सञ्जाल सदस्य) वा सम्भाव्य रोजगारदाताको प्रतिनिधि, र (ग) सम्बन्धित विषयको एक जना प्रशिक्षक रहनेछन् । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधिले सहभागी छनौट प्रक्रियाको नेतृत्व लिनेछ र हेल्भेटासका अनुगमन कर्मचारीहरू छनौट प्रक्रिया पालना भएको सुनिश्चित गर्न सुपरिवेक्षण साथै अवलोकन/सहजकर्ताको रूपमा सहभागी हुनेछन् । सहभागी छनौटको आधारभूत मापदण्डभित्र यी कुराहरू समावेश भएका छन् :

- आर्थिक रूपले विपन्न तथा सामाजिक रूपले विभेदमा परेका समुदाय ।
- आयोजना सञ्चालन हुने जिल्ला/गाउँ/नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने । तथापि अन्य जिल्लाबाट बसाइँसराइ गरी सोही जिल्ला/गाउँ/नगरपालिकामा आएकाहरूका हकमा सो को प्रमाण पत्र पेश गर्नुपर्नेछ ।
- १८ वर्ष देखि ४० वर्ष उमेरका सहभागी (अधिकतम २५ प्रतिशत सहभागी ४० वर्ष भन्दा बढीका हुन सक्ने तर यसका लागि समृद्धि आयोजना/हेल्भेटासको प्रादेशिक संयोजकबाट अनिवार्य पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने) ।
- सहभागीहरूका लागि शैक्षिक योग्यताका कुनै पनि बन्देज राखिएको छैन, तर नियमित अध्ययन गरिरहेका विद्यार्थीहरू योग्य नहुने ।
- कम्तिमा ५० प्रतिशत महिला सहभागी हुनुपर्ने (समग्रमा सम्भौतामा उल्लेख गरिए अनुसार)

नोट : आर्थिक विपन्नता र सामाजिकरूपले विभेदमा परेका विपेशगरि महिला, दलित मदेशी र जनजातीलाई छनौटमा प्राथमिकता दिइने छ । कम्तिमा ६० प्रतिशत सहभागीहरू विभेदमा परेका समूह र वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका घरपरिवारका सदस्यबाट सहभागी हुनुपर्नेछ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले द्विपक्षीय सम्भौतामा उल्लेख भए अनुसारको समावेशीकरणको प्रतिशत सुनिश्चित गर्नेपर्नेछ ।

आवेदकको अन्तर्वार्ता पूर्वछनौट समितिका सदस्यलाई अन्तर्वार्ताका लागि छानिएकाहरूको नामसहितको सूची र अन्तर्वार्ताको अङ्कभारसहितको सूची (यसमा प्रत्येक श्रेणीका आवेदकका लागि प्राथमिकतामा आधारित अङ्कभार निर्धारण गरिएको हुन्छ) उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । अन्तर्वार्ताका क्रममा साथै परिणाम घोषणा गर्दा पनि निष्पक्षता भने कायम गर्नेपर्दछ ।

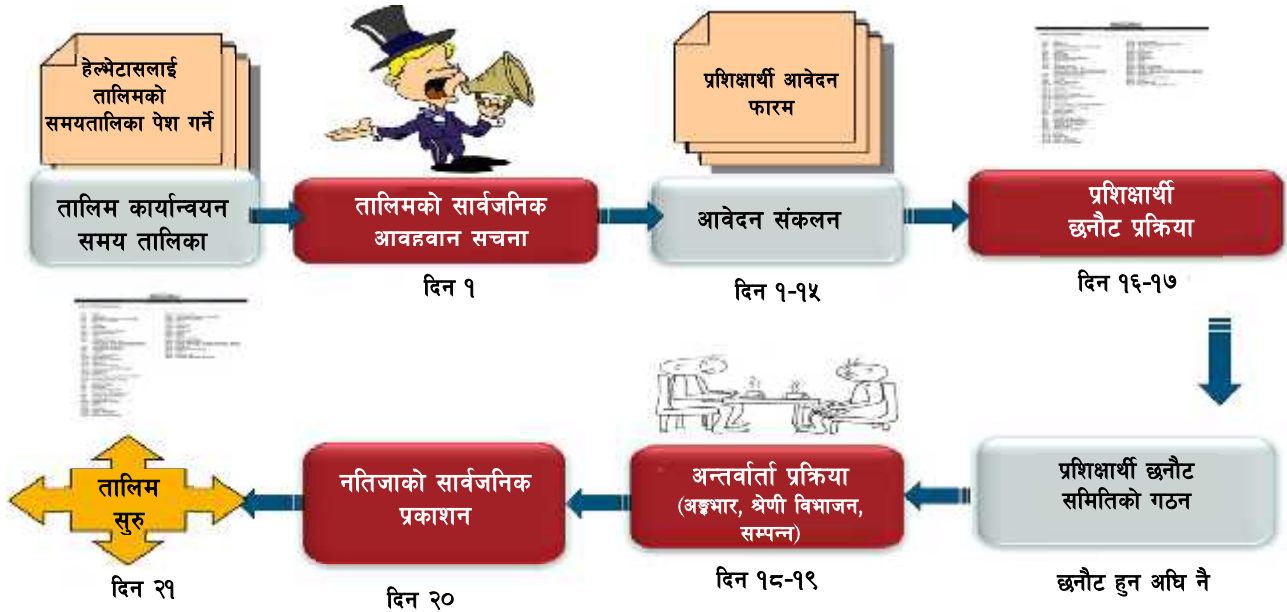
जम्मा पूर्णाङ्कमध्ये, ६० प्रतिशत अङ्क माथि उल्लेख गरिएका आवेदकको वर्ग/श्रेणीको आधारमा जस्तै : आर्थिक अवस्था, आप्रवासनको अवस्था, भौगोलिक विकटता र अन्य समावेशीकरणका आधार (विशेष समूह, दलित, एकल महिला, अपाङ्ग, एचआईभी सङ्क्रमित, टुहुरा, सडक बालबालिका आदि) मा छुट्टयाइने छ र बाँकी ४० प्रतिशत अङ्क अन्तर्वार्ता क्रममा आवेदकको तालिम प्रतिको उत्प्रेरणा, प्रतिबद्धता, तालिम पछिको निरन्तरता र आचरणका लागि छुट्टयाइएको छ । उल्लिखित सम्पूर्ण कुराहरू

र अङ्गभार समेतेर तयार पारिएको प्रशिक्षार्थी छनौटको आधारहरू अनुसूची ३, ३ 'क' र ३ 'ख'मा दिइएको छ । यसैगरी सहभागीको छनौटलाई प्रभावकारी बनाउन ख्याल राख्नुपर्ने कुराहरू अनुसूची ४ मा दिइएको छ ।^४

५.१.५ सहभागी छनौटको नतिजा प्रकाशन

छनौट प्रक्रिया समाप्त भइसकेपछि सरोकारवाला सबैको सजिलै पहुँच हुने गरी सार्वजनिक स्थलमा नतिजा टाँस्नुपर्नेछ । यसले तालिम प्रदायक संस्थालाई प्रक्रियाको पारदर्शिता बढाउन तथा प्रक्रियाबाट छनौट हुन नसकेका सहभागीहरू र छनौट समिति बीचको द्वन्द्व कम गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ ।

चार्ट २: सहभागी छनौट प्रक्रियाको फ्लो चार्ट

५.२ तालिम भइरहेको समयमा हुने क्रियाकलाप

तालिम सञ्चालन हुँदा ध्यान दिइने गुणस्तर र सेवा प्रत्यक्ष रूपमा तालिमपछिको प्रशिक्षार्थीको रोजगारी र आयआर्जनसँग जोडिन्छ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदको पाठ्यक्रम अनुसारको तह १ को ३९० घण्टाको तालिमलाई छोटो अवधिको घुम्ती तालिमका रूपमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले प्रदान गर्नेछन् । तालिम सुरु भएपछि तालिम प्रदायक संस्थाले तालिमको कार्यान्वयन अवस्थाको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ । सो प्रतिवेदनमा तालिममा सहभागी भइरहेकाहरूको सूचीसमेत संलग्न गरी आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले पाउने गरी हेल्भेटास नेपालका प्रादेशिक कार्यालयमा पेश गरेपछि मात्र सम्झौता अनुसारको पहिलो किस्ताको भुक्तानीका लागि योग्य हुनेछन् ।

५.२.१ तालिम सञ्चालन

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदको पाठ्यक्रम अनुसार नै तालिम सञ्चालन भएको हुनुपर्छ र यदि आवश्यक परेमा सहभागीहरूको रोजगार अवसरका सम्भावना बढाउन बजारमा अन्य सीपहरू पनि आवश्यक छन् भने थपेर सिकाउनु पर्नेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले यसरी पाठ्यक्रममा उल्लेख भएका बाहेक थप सीप तालिम पाठ्यक्रममै थपेर तालिम सञ्चालन गर्नाले त्यसले परिषदले जारी गरेका पाठ्यक्रमलाई अझ परिमार्जन र परिष्कृत गर्न सहयोग पुग्छ । व्यावसायिक तालिम द्रुत बजार सर्वेक्षणले पहिचान गरेका विषयमा र तोकिएका स्थानमा सञ्चालन हुनेछन् । तालिममा २० प्रतिशत सैद्धान्तिक र ८० प्रतिशत प्रयोगात्मक अभ्यास समेतेर तालिम सञ्चालन हुनेछन् । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले पाठ्यक्रममा

^४ प्रति व्यक्ति आय = परिवारका १८ वर्ष भन्दा माथिका सम्पूर्ण सदस्यहरूको आम्दानीलाई परिवारका सम्पूर्ण सदस्यले भाग गर्ने

उल्लेख भए अनुसार आवश्यक कार्यस्थलगत तालिम (On the job training) को व्यवस्था समेत मिलाउनुपर्नेछ । यसले प्रशिक्षार्थीहरूलाई तालिमपश्चात हुने रोजगारीमा जोड्न अझ धेरै अवसर प्रदान गर्दछ ।

५.२.२ तालिम समूहको आकार/सङ्ख्या

प्रत्येक तालिम समूहमा २० जना प्रशिक्षार्थीहरू हुनेछन् । प्रशिक्षार्थी र प्रशिक्षकको अनुपात १०:१ हुनेछ । तालिम सुरु भएको एक हप्ताभित्रै कुनै सहभागीले तालिम छाडेमा योग्य आवेदकहरूको सूचीक्रम (short-listed) अनुसार अर्को प्रशिक्षार्थीलाई राख्न सकिन्छ । यसो गर्दा महिलाहरूकालागि निर्धारण गरिएको सङ्ख्यालाई पुरुष सहभागीको सङ्ख्याले प्रतिस्थापन गर्न पाइनेछैन ।

५.२.३ तालिम स्थल

तालिमको विषय अनुसार आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको सुविधा भएको र सबै सहभागीहरूलाई पायक पर्ने ठाउँ र सहज यातायातका साधनमा पहुँच हुने स्थानमा तालिम सञ्चालन हुनुपर्नेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले नियमित रूपमा प्रयोग गर्दै आएको हल यदि तालिमका सहभागीहरूलाई पायक नपर्ने भएमा सो हललाई तालिम प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन । उपयुक्त तालिम स्थललाई तालिम सञ्चालनका लागि प्राथमिकता दिनुपर्नेछ । तालिम हुने गाउँ/नगरपालिका सम्भौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ भने सो अन्तर्गतको तालिम सञ्चालन हुने ठाउँको छनौट प्रशिक्षार्थीहरूसँग परामर्श गरी सहभागीमूलक रूपले गर्नुपर्नेछ ।

५.२.४ तालिमको व्यानर र फ्याक्ट सीट

तालिम प्रदायक संस्थाले तालिमको व्यानर तालिम स्थलमा राख्नुपर्नेछ ताकि सबै मानिसहरूले तालिमबारे जानकारी पाउन सकून् । प्रत्येक तालिम स्थलमा तालिम सम्बन्धी मुख्य सूचनाहरू समेटिएको फ्याक्ट सीट (Fact-sheet) (जस्तै: तालिमको नाम, सुरु हुने मिति, अन्त्य हुने मिति, सहभागी सङ्ख्या, तालिमका सेवासुविधाहरू, प्रति व्यक्ति तालिम खर्च आदि समेटिएको) भण्ड्याउनु पर्नेछ । फ्याक्ट सीट (Fact-sheet) पारदर्शिता प्रवर्द्धनको मुख्य औजार हो । यसले तालिम अवलोकन/निरीक्षणका लागि आउनेहरू र सहभागीहरूलाई जानकारी तथा सूचना प्रदान गर्छ । तालिमसम्बन्धी व्यानरको नमूना अनुसूची ५ र तालिमको फ्याक्ट सीटको नमूना अनुसूची ६ मा दिइएको छ ।

५.२.५ सहभागीका लागि सेवासुविधाहरू

तालिममा छनौट भएका प्रशिक्षार्थीहरूले ६५ दिनसम्म दैनिक खाजाको सुविधा (रु. १०० बराबरको) पाउनेछन् । तालिम प्रदायक संस्थाले खाजाको सट्टामा सो बराबरको रकम प्रशिक्षार्थीहरूलाई नगद भुक्तानी गर्न पाउने छैनन् । यी खर्चहरू आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयसँग गरिएको द्विपक्षीय सम्भौतामा उल्लेख गरिएको छ र तालिम प्रदायक संस्थाहरूलाई वास्तविक खर्चको आधारमा तालिमपश्चात् भुक्तानी गरिने छ ।

तालिम स्थलको भौतिक सुविधा तालिमको अर्को महत्वपूर्ण पाटो हो । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले तालिम स्थलमा आधारभूत सुविधाहरू जस्तै : शौचालय, शुद्ध र सफा पिउने पानी, प्राथमिक उपचार आदि रहेको सुनिश्चित गर्नुपर्छ । यस्तो सुविधाहरू स्थान विशेष र स्थानीय परिस्थिति अनुसार फरकफरक हुनसक्छन् । तसर्थ अनुगमनमा जाने कर्मचारीले तालिम हलको अवस्था, पर्याप्त ठाउँ, फर्निचरको व्यवस्था, हावा र प्रकाश छिर्ने भ्याल भएको साथै प्रयोगात्मक अभ्यासका लागि प्रयोग हुने ठाउँ भए नभएको पनि सुनिश्चित गर्नुपर्छ ।

कार्यक्रमका सेवासुविधाहरू

- प्रशिक्षार्थीहरूले ६५ दिनसम्म दैनिक रु. १०० बराबरको खाजा सुविधा पाउनेछन् ।
- तालिम स्थलमा आधारभूत सुविधाहरू जस्तै: शौचालय, शुद्ध र सफा पिउने पानी, प्राथमिक उपचार आदि रहेको सुनिश्चित गर्नुपर्छ ।

५.२.६ तालिम सामग्री

तालिमलाई गुणस्तरयुक्त बनाउन आधारभूत प्रशिक्षण सामग्रीहरूको जोहो गर्नु नितान्त आवश्यक छ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद (CTEVT) ले विकास गरी लागू गरेका सबै व्यवसाय/क्षेत्रका पाठ्यक्रम नै तालिमका लागि मुख्य निर्देशक सामग्री हुन् । सैद्धान्तिक कक्षा सञ्चालन गर्दा प्रशिक्षकसँग तालिम म्यानुयल वा नोट हुनेपर्छ र तिनलाई नै तालिम सामग्रीका रूपमा प्रयोग गर्नुपर्छ । पाठ्यक्रम सँगसँगै तालिम प्रदायक संस्थाहरूले बजारमा माग भएका थप सीपलाई पनि पाठ्यक्रममै समेटेर अतिरिक्त विषयबस्तु सिकाउन सक्नेछन् । आयोजनाले विकास गरेका अन्य पाठ्य सामग्रीहरू पनि तालिमका क्रममा प्रयोग गर्न सकिनेछ । सैद्धान्तिक कक्षाका लागि केही विषयका पाठ्यक्रम र जटिलतालाई ध्यानमा राखी सहभागीहरूलाई हाते सामग्री वा सन्दर्भ सामग्री पनि वितरण गर्नुपर्ने आवश्यकता हुनसक्छ ।

अनुगमनमा जाने कर्मचारीहरूले पनि तालिमको विषय, पाठ्यक्रम र व्यावसायिक सीपले निर्दिष्ट गरेअनुसारका तालिम सामग्रीको पर्याप्तता र तिनको प्रयोग भए नभएको निरीक्षण गर्नु पर्छ। सहभागीहरूको सिकाई प्रभावकारी भए नभएको बुझ्नका लागि पनि यो अनुगमन महत्वपूर्ण हुन्छ।

५.२.७ प्रशिक्षकहरूको दक्षता/क्षमता

तालिमको गुणस्तरलाई सुनिश्चित गर्नका लागि प्रशिक्षकहरू योग्य हुनैपर्छ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकले दक्ष प्रशिक्षकहरूको नियुक्ति भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्छ। यस्ता प्रशिक्षकहरूको दक्षता, क्षमता वा योग्यताको मूल्याङ्कन गर्ने मुख्य तीन आधारहरू छन् : (क) सम्बन्धित विषयमा अध्ययन गरेको प्रमाण पत्र, (ख) प्रशिक्षक प्रशिक्षण लिएको प्रमाण पत्र, र (ग) कक्षाकेन्द्रित प्रशिक्षण गर्दा प्रशिक्षार्थीहरूलाई बुझाउन र सन्तुष्ट बनाउन सक्ने क्षमता। २० जना सहभागीहरूलाई प्रशिक्षण गर्न २ जना प्रशिक्षक हुनैपर्छ। प्रशिक्षकको आधारभूत योग्यता र अनुभव निम्नानुसार हुनुपर्छ :

क) मुख्य प्रशिक्षक : टिएसएलसी वा डिप्लोमा उतिर्ण भई कम्तीमा ५ वर्षको प्रशिक्षण अनुभव भएको वा तह २ को योग्यता भएको। मुख्य प्रशिक्षक तालिम प्रदायक संस्थाले पेश गरेको प्राविधिक प्रस्तावमा उल्लेख गरेको सूची मध्येबाटै परिचालन गर्नुपर्छ। तथापि सो उपलब्ध नभएका अर्को व्यक्ति नियुक्त गर्नुको पर्याप्त कारण खुलाई हेल्भेटास अन्तर्गतका सम्बन्धित प्रादेशिक संयोजकबाट पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ। प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदको सूचीमा कुनै पेशागत सीपको तह दुईको मापदण्ड नभएको जस्तै : (प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ता) खण्डमा त्यस्ता पेशागत सीपमा संलग्न प्रशिक्षकहरू हेल्भेटास नेपालसँगको आपसी समझदारीमा नियुक्त या परिचालन गर्न सकिनेछ।

ख) सहायक प्रशिक्षक : सम्बन्धित पेशामा ५ वर्ष देखि काम गर्दै आएको अनुभव भएको, स्थानीय अभ्यासकर्ता वा कम्तीमा पनि तह १ को योग्यता भएको।

दुई जना प्रशिक्षकमध्ये कम्तीमा एक जनाले प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको हुनैपर्छ, र यो सबै तालिम समूहका लागि अनिवार्य गरिएको छ। तालिम सञ्चालन हुने स्थानमा शैक्षिक प्रमाणपत्र र प्रशिक्षक प्रशिक्षण प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ। तालिम अनुगमनमा आउने कर्मचारीले प्रमाणपत्रको रुजु गर्ने छन्। यसबाहेक प्रशिक्षक र तालिम प्रदायक संस्थाबीच भएको सम्झौतापत्र, करार गर्दा लिइएको शर्तनामा पनि अनिवार्य रूपमा तालिम स्थलमै उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।

कक्षा सञ्चालनको गुणस्तर कायम भए नभएको अनुगमन गर्ने कर्मचारीले प्रशिक्षार्थीहरूलाई तिनले प्रशिक्षकबाट सिकेका विषयमा प्रश्न गर्न सक्नेछन्। यसबाहेक उनिहरूले के के कुरा प्रस्टसँग सिके ? र के के मा अझै प्रस्ट सिक्न बाँकी छ ? पनि सोध्न सक्नेछन्। यिनै प्रश्नसँगै अनुगमनमा आउने कर्मचारीले प्रशिक्षकको प्रशिक्षणबाट सन्तुष्ट भए नभएको र उनीहरूले सिकेको सीपलाई रोजगारीका लागि काममा जाँदा प्रयोगमा ल्याउन सक्ने नसक्ने बारे पनि सोध्न सक्नेछन्। प्रशिक्षार्थीहरूको कार्य मुल्याङ्कन फारम अनुसूची १० मा दिइएको छ।

५.२.८ प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरूको नियमित उपस्थिति

कक्षामा नियमित र तोकिएको समयमा उपस्थित हुनु गुणस्तरीय तालिमका लागि निकै महत्वपूर्ण कुरा हुन्। पहिलो सरोकार भनेको तालिम तोकिएको मितिमा सुरु भयो भएन भन्ने हो। अर्को, तालिमका लागि भर्ना भएका सबै प्रशिक्षार्थीहरू तालिम शुरु भएको पहिलो दिनदेखि नै सहभागी भएका छन्/छैनन् भन्ने हो। तालिमको गुणस्तर कायम रहेको कुरा प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरू समयमै र नियमित रूपमा कक्षामा उपस्थित छन् वा छैनन् भन्ने कुराबाटै त्यो कति प्रभावकारी भयो या भएन औल्याउन सकिन्छ। तालिमका सत्रहरू निश्चित दिनका हुन्छन्। कुनै कारणवश केही सत्र छुटेमा त्यसको सट्टाभर्ना र कक्षाबाहेक अन्य फुर्सदको समयमा पनि त्यसलाई समेट्ने कुरा गुणस्तर कायम राख्नका लागि एकदमै महत्वपूर्ण हुन्छ।

अनुगमनमा जाने कर्मचारीहरूले प्रशिक्षार्थी र प्रशिक्षकहरू तालिम कक्षामा नियमित र तोकिएको समयमा उपस्थित छन् र तालिम अवधिभरी उपस्थित थिए भन्ने कुरालाई ख्याल राख्नुपर्छ। प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरू कूल तालिम अवधिको ९० प्रतिशत दिन उपस्थित हुनैपर्छ। तथापि, हेल्भेटास नेपालले गर्ने ४ पटकको अनुगमनमा यदि कुनै प्रशिक्षार्थी लगातार ३ पटकसम्म अनुपस्थित भएको पाइएमा उक्त प्रशिक्षार्थीलाई नियमित सरह गणना गरिने छैन।

आयोजनाले प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीको उपस्थितिलाई चुस्त र एकैनाशको अभिलेख राख्न हाजिरी रजिस्टर (वा विद्युतीय कपी) प्रत्येक तालिम समूहमा उपलब्ध गराउनेछ। यसरी भरिएको हाजिरी रजिस्टरलाई तालिम प्रदायक संस्थाले दोश्रो किस्ताको माग गर्दा आवश्यक कागजातका रूपमा लिइनेछ।

५.२.९ पाठ्य योजना र लगबुक व्यवस्था

प्रशिक्षकहरूलाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम अवधिमा तालिम सत्रलाई व्यवस्थित र योजनाबद्ध बनाउनका लागि दैनिक पाठ्य योजना, लगबुक बनाइ प्रयोग गर्ने कुरा सिकाईन्छ। तसर्थ, प्रत्येक तालिम स्थलमा पाठ्य योजना र लगबुक राख्नु अनिवार्य छ। यो कुरा अनुगमनका क्रममा रुजु पनि गरिनेछ। त्यसैगरी, पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेको अध्यायको प्रशिक्षण सकिएपछि सो अध्यायबारे प्रशिक्षार्थीको परीक्षा लिनका लागि उत्प्रेरित गरिनेछ। तालिम स्थलमा आगन्तुक पुस्तिका राख्नु पनि आवश्यक छ किनभने विभिन्न अवसरमा विभिन्न व्यक्तिहरूले गर्ने भ्रमणहरूबाट तालिमका लागि प्राप्त हुने सल्लाह/सुझावहरू पनि अभिलेखीकरणका लागि महत्वपूर्ण हुन्छन्। तालिम योजना, पाठ्य योजना र प्रशिक्षण लगबुकका नमूनाहरू क्रमसः अनुसूची ७, ८ र ९ मा दिईएको छ। त्यस्तै गरि आगन्तुक लगबुकको नमूना अनुसूची ११ मा दिईएको छ।

५.३ तालिम उत्तरार्धका क्रियाकलापहरू

कार्यस्थलगत तालिम (On the job training) को तयारी, रोजगारी पदस्थापन योजना र रोजगारी सहजीकरण, सीप परीक्षण र प्रमाणीकरण नै यो चरणका मुख्य क्रियाकलापहरू हुन्। यसका साथै तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकहरू तिनले प्रशिक्षित गरेका प्रशिक्षार्थीहरूको बित्तिय संस्थाहरूसम्मको पहुँच, व्यवसाय योजना, दर्ता प्रक्रिया आदिका लागि समन्वय गर्ने साथै संघसंस्थाहरूसँगको समन्वयमा रोजगारी पदस्थापन गर्नका लागि अग्रसर हुन जरुरी हुन्छ।

५.३.१ प्रशिक्षार्थीका लागि कार्यस्थलगत तालिमको व्यवस्था

यदि तालिमको पाठ्यक्रममा कार्यस्थलगत तालिमको (OJT) प्रावधान छ भने तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले प्रत्येक सहभागीहरूका लागि कार्यस्थलगत तालिमको व्यवस्था गर्न अनिवार्य छ। साथै योजना गरिएका तालिम सत्रका सट्टामा तिनलाई प्रतिस्थापन गर्ने गरी कार्यगत तालिम राखिएका छैनन् भन्ने पनि सुनिश्चित गर्नु महत्वपूर्ण हुन्छ। यसका लागि प्रावधान गरिएको स्थानमै गइ अनुगमनकर्ताले कार्यस्थलगत तालिममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरूको सङ्ख्या, यो हुने स्थान र अवधिको समेत निरीक्षण गर्नुपर्छ। यसरी अनुगमन गर्दा कार्यस्थलगत तालिमका लागि त्यो स्थान प्रशिक्षार्थीका पहुँचका हिसाबले उपयुक्त भए नभएको पनि अवलोकन गर्नु पर्दछ। यसैगरी यसको अवधि तालिम योजना अनुसार भइरहेको छ वा छैन सो को रुजु गर्नुपर्छ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले कार्यस्थलगत तालिम सत्र हुन अगावै प्रशिक्षार्थीलाई तयार पारिएको योजना, अवधि साथै स्थानबारे पनि जानकारी दिनुपर्छ। कार्यस्थलगत तालिम (OJT) योजनाको नमूना अनुसूची १२ मा दिईएको छ।

५.३.२ सीप परीक्षण र प्रमाणीकरण

यो कार्यक्रमले प्रशिक्षार्थीको सीप परीक्षणलाई अनिवार्य गरेको छ। सबै प्रशिक्षार्थीहरूले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले लिनै तह-१ को सीप परीक्षणमा सहभागी हुने अपेक्षा गरेको छ। आयोजनाले सीप परीक्षणमा कम्तीमा ९५ प्रतिशत प्रशिक्षार्थीहरू सहभागी हुने र कम्तीमा ९० प्रतिशतले सीप परीक्षा उत्तिर्ण गर्ने कुरालाई विशेष जोड दिएको छ। तालिम सम्पन्न भएलगत्तै सीप परीक्षण गरिनुपर्नेछ।

सीप परीक्षण गर्नका लागि तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिका लागि आवश्यक पर्ने सबै प्रक्रियाहरू (आवेदन पेश गर्ने, हरेक प्रशिक्षार्थीका लागि लाग्ने शुल्क जम्मा गर्ने, सीप परीक्षण गर्ने मिति र स्थानबारेमा एकिकन गर्ने) पूरा गरेको हुनुपर्नेछ। सीप परीक्षणको योजनाबारे हेल्भेटास नेपालका प्रादेशिक कार्यालयलाई पूर्व सूचना दिनुपर्नेछ। आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि)ले सीप परीक्षणमा सहभागी प्रशिक्षार्थीहरूको सीप परीक्षण गर्दा लागेको खर्च भुक्तानी गर्नेछ। यस्तो भुक्तानी दोस्रो वा तेस्रो किस्तासँगै गरिनेछ।

यदि आवेदन दिएकामध्ये थोरै सङ्ख्यामा मात्र सीप परीक्षणमा उपस्थित भएमा ती किन अनुपस्थित भएको त्यसको चित्तबुझ्दो जवाफ हुनुपर्नेछ। आवेदन गरेका तर सीप परीक्षणमा ५ प्रतिशत भन्दा बढी उपस्थित नभएमा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिलाई सबैका लागि भुक्तानी गरेको भएपनि आयोजनाले ५ प्रतिशतभन्दा बढी अनुपस्थितको भुक्तानी फिर्ता गर्ने छैन। हेल्भेटास नेपालका अनुगमनमा जाने कर्मचारीहरूले सीप परीक्षणका लागि भएका व्यवस्थाहरूको अनुगमन गर्न सक्नेछन्। यो अनुगमनमा - परीक्षणका लागि व्यवस्था गरिएको भौतिक सुविधा, प्रशिक्षार्थीको उपस्थिति, परीक्षण क्रममा खपत हुने सामग्री, साधन तथा उपकरण, सीप परीक्षणको मापदण्ड आवश्यक मानव स्रोतको नियुक्ति लगायतलाई समेटिने छ।

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले आफ्नै पहलमा तालिम सकिएलगत्तै सहभागीहरूको आन्तरिक मूल्याङ्कन गरी संस्थाको तर्फबाट तालिम सम्पन्न गरेको प्रमाणपत्र जारी गर्न पनि सक्नेछन् । प्रमाण पत्रको विषयवस्तु र ढाँचाबारे हेल्भेटास नेपालसँग परामर्श गरी अन्तिम रूप दिन सकिनेछ ।

५.३.३ वृत्ति मार्गनिर्देशन

वृत्तीपथ समग्र तालिमको अभिन्न हिस्सा हो । वृत्ती मार्ग निर्देशन सम्बन्धि सत्रहरू सहभागीहरू तालिममा भर्ना हुनु अगाडि वा प्रशिक्षण अवधिमा कुनै पनि समयमा संचालन गर्न सकिन्छ । तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरूले आफूसँग भएका विशेषज्ञद्वारा प्रशिक्षार्थीहरूलाई सम्बन्धित क्षेत्रमा सम्भावित अवसरहरूको बारेमा सल्लाह दिन सक्नेछन् । सम्बन्धित तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको फिल्ड कर्मचारीले पनि प्रशिक्षकहरूको सहयोगमा यस्ता सत्रहरू संचालन गर्न सक्छन् ।

५.३.४ रोजगार पदस्थापन योजनाको तयारी

तालिम सफलतापूर्वक सम्पन्न गरेका प्रशिक्षार्थीलाई तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले रोजगारदातासँग जोड्नु आवश्यक छ । तालिम सम्पन्न गरेका सकेसम्म धेरै प्रशिक्षार्थीहरूलाई रोजगारीमा जोड्न सक्षम हुने सुनिश्चित गरिनु पर्छ । यसको लागि तालिम सम्पन्न हुनुअघि नै हरेक प्रशिक्षार्थीहरूलाई कहाँकहाँ रोजगारमा पदस्थापन गर्ने त्यसको योजना बनाउनुपर्छ । योजना बनाउँदा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले विभिन्न सूचनाका स्रोतहरू (जस्तै: द्रुत बजार सर्वेक्षणको अभिलेख, पत्रपत्रिकामा प्रकाशित रोजगारीसम्बन्धी विज्ञापन, रोजगारदाताहरूको सञ्जाल, एशोसिएसनहरू, प्रशिक्षार्थीहरूको स्वरोजगारीमा जाने निर्णय आदि) लाई आधार मान्नुपर्नेछ । अनुगमनमा संलग्न कर्मचारीले यस्ता सूचनाहरू कति भरपर्दा हुन् सो को आँकलनसहित योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछन् । रोजगार पदस्थापन योजनाको नमुना अनुसूची १३ मा दिईएको छ ।

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्भावित उद्यमीहरूलाई तिनको उद्यम विकास योजनालाई सहजीकरण गर्न समृद्धि आयोजना अन्तर्गतका नेपाल उद्योग बाणिज्य महासंघ/कृषि उद्यम केन्द्र र उस्तै प्रकृतिका अन्य निकायहरूसँग समन्वय गरी सम्भावित वित्तिय सेवाहरूमा तिनको पहुँच अभिवृद्धि गर्नुपर्ने हुन्छ ।

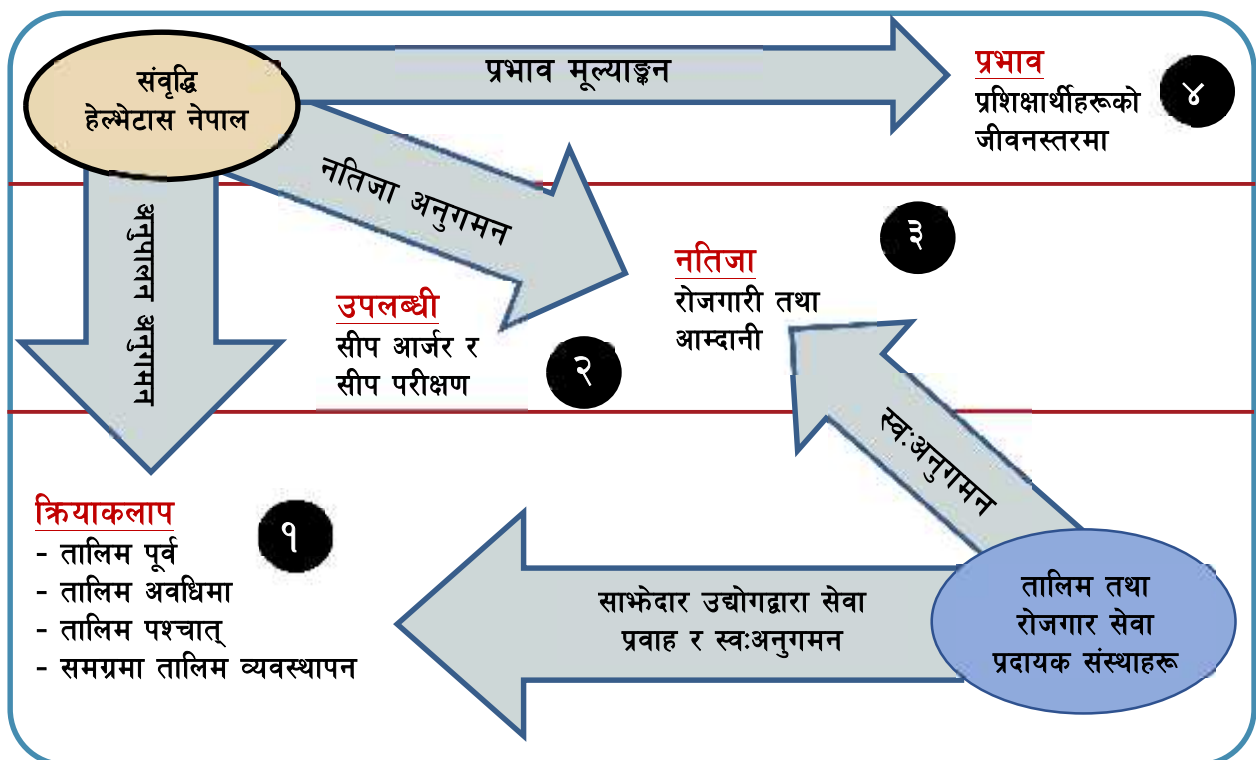
६. अनुगमनको ढाँचा र गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि अपनाइने प्रक्रियाहरू

तालिम प्रदायक संस्थाले कायम गरेको सेवाहरूको गुणस्तर प्रत्यक्ष रूपमा रोजगारी र त्यसको सफलताको दरसँग जोडिन्छ। तथापि अनुगमनका लागि हेल्भेटासका अनुगमन कर्मचारीहरूको प्रमुख भूमिका रहनेछ। तर प्रारम्भिक तहको अनुगमन र प्रगतिको जानकारी तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले तिनका आफ्नै आन्तरिक प्रणालीमार्फत गर्नेछन्। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थासँग सम्बद्ध अनुगमनमा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता बढाउनका लागि समृद्धि आयोजनाले विभिन्न अवसरमा अभिमुखीकरण गोष्ठी वा तालिमको आयोजना गर्नेछ। यसले आयोजना कार्यान्वयनमा अनुगमन किन आवश्यक छ भनि बुझ्न सहयोग गर्छ। यस्तो अभ्यासले अन्ततः अनुगमन र प्रमाणीकरणवारेको बुझाइलाई त अभिवृद्धि गर्छ, नै साथै आयोजना र तालिम प्रदायक संस्थाबीच गरिएको सम्झौता बमोजिमका जिम्मेवारी पालना गर्न पनि सहयोग गर्नेछ।

६.१ अनुगमनको ढाँचा

आयोजनाको समग्र नतिजा श्रृङ्खलाभित्र तालिमका विभिन्न चरणमा पालना गर्नुपर्ने कुराहरू र समग्र नतिजाको अनुगमन पर्छन। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू नै तालिमको गुणस्तर कायम राख्न पहिलो तहको अनुगमनका लागि जिम्मेवार हुन्छन। तालिमबाट प्राप्त उपलब्धि र नतिजा हासिल गर्न पनि तालिम प्रदायक संस्था नै जिम्मेवार रहन्छन। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले गरेका अनुगमनबाट प्राप्त सूचना/तथ्याङ्कका आधारमा आयोजनाले आफ्ना क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने भएकाले आयोजनाले तालिम प्रदायक संस्थासँग गरिएको सम्झौता बमोजिम गुणस्तरका सूचकहरू पालना भए नभएको हेर्न र अपेक्षित नतिजाको सुनिश्चितता गर्न नतिजा अनुगमन पनि गर्छ। अनुगमनको समग्र ढाँचा तल प्रस्तुत गरिएको छ :

चार्ट ३ : तालिम अनुगमन ढाँचा

६.२ गुणस्तर सुनिश्चितताका मापकहरू

यो उप-सम्भाग १.३ अन्तर्गत तालिम र रोजगारीका क्रियाकलापमा गुणस्तर सुनिश्चित गर्न आयोजनाले निम्न कुराहरू हुनुपर्ने परिकल्पना गरेको छ :

- प्रतिस्पर्धात्मक सेवा खरिद प्रक्रिया अबलम्बन गरी अनुभवी र दक्ष तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू छनौट भइ परिचालन हुनुपर्नेछ ।
- प्रशिक्षार्थी-प्रशिक्षक अनुपात २०:२ हुनुपर्छ, जसमा एउटा प्रशिक्षक प्राविधिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (TITI)/प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदले प्रदान गरेको प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम (ToT) लिएकै हुनुपर्छ ।
- तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले बजारमा सबैभन्दा बढी माग भएका प्राविधिक सीपलाई दृष्टिगत गरी परिमार्जित र अद्यावधिक तालिम पाठ्यक्रम प्रयोग गर्नेछन् र पाठ्यक्रमले नसमेटेका भए तालिम प्रदायक संस्थाले त्यस्ता सीप थप गरी तालिम दिन सक्नेछन् ।
- उपलब्ध र आवश्यक अन्य पाठ्य सामग्रीको पर्याप्त मात्रामा प्रयोग गर्ने र व्यावहारिक/प्रयोगात्मक कक्षाका लागि खपत हुने उपकरण, औजार र खपत सामग्रीको सकेसम्म धेरै प्रयोग गर्ने ।
- तालिम सञ्चालन भइरहेको समयमा र कार्यस्थलगत तालिम भइरहेको समयमा समेत हेर्ने गरी समग्र तालिम अवधिभर त्यसैका लागि समर्पित अनुगमन कर्मचारीको परिचालन गर्ने ।
- हेल्भेटास नेपालका अनुगमनका लागि तोकिएका कर्मचारीहरूले स्पष्ट अनुगमनका सूचकहरूसहित अनुगमन गर्ने र सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्थालाई सुधारका लागि समयमै सल्लाह तथा सुझाव दिने ।
- हेल्भेटास नेपालका कर्मचारीले अनलाईन डाटाबेस प्रणाली प्रयोग गरी प्रगति, गुणस्तरको अवस्था र गर्नुपर्ने थप कामबारे सञ्चार गर्नेछन् ।
- आयोजनासँग तालिमका सहभागीको प्रत्यक्ष पहुँच बढाइनेछ । यसका लागि गुनासो सुन्ने संयन्त्र र टोल फ्रि नम्बरको माध्यमबाट तालिमको गुणस्तरसम्बन्धी र अन्य गुनासा आयोजनासम्म पुऱ्याइनेछ र तिनको सम्बोधन गरिने छ ।
- तालिम प्रदायक संस्थाको आग्रहमा सम्बन्धित क्षेत्रका गाउँ/नगरपालिका, समुदायका अगुवा र अन्य व्यक्तिहरूले विभिन्न अवसरमा गर्ने तालिमस्थलको भ्रमणले तालिमको गुणस्तरका लागि पृष्ठपोषण गर्नेछन् ।

यसका अलावा आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि), नेपाल सरकार/उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, हेल्भेटास नेपालको राष्ट्रिय कार्यालय, कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाड) र सम्बन्धित सरकारी निकाय जस्तै: गाउँपालिका/नगरपालिकाका सदस्य वा तिनका प्रतिनिधि, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदका प्रतिनिधिले पनि तालिमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न निर्देशन र सल्लाह सुझाव दिन सक्नेछन् ।

७. तालिम अनुगमन कार्यविधि

समृद्धि आयोजनामा हेल्मेटासको सहयोग यसकारण फरक छ कि यसले 'नतिजामा आधारित भुक्तानी प्रणाली' को अवधारणालाई प्रवर्द्धन गर्छ । यस आयोजनासँगको साभेदारीमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले कम्तीमा ६ महिनासम्म प्रशिक्षार्थीलाई रोजगारीमा जोडेको प्रमाण उपलब्ध गराएपछि मात्र सम्झौतामा उल्लेख गरिएका सबै किस्ताहरूको भुक्तानी पाउँछन् । यस्तो रोजगारी गणना गर्दा प्रशिक्षार्थीले तोकिएको आम्दानी पुरा गरेपछि मात्र रोजगारीको सफलताको दरमा गणना गरिन्छ । श्रम बजारको मागलाई सम्बोधन गर्नेगरी तालिमको गुणस्तर सुनिश्चित भएपछि मात्र रोजगारीको लक्ष्य प्राप्तमा पुग्न सकिन्छ । त्यसैले, आयोजनाले चुस्त अनुगमन पद्धतिको परिकल्पना गरेको छ । यसमा प्रक्रिया अनुगमन र नतिजा अनुगमन दुवैको सन्तुलन हुन्छ ।

तालिमका सबै चरणहरूमा (तालिम अधि, तालिम अवधिमा र तालिम सम्पन्न भएपछि) अनुगमन गर्ने पहिलो जिम्मेवारी साभेदार संस्थाको रूपमा तालिम प्रदायक हो । आयोजनाले साभेदार संस्थासँग गरिएको सम्झौता अनुरूप तालिम अवधिभर गुणस्तर कायम भए नभएकोलाई क्रियाकलापका रूपमा र त्यसबाट प्राप्त परिणामलाई उपलब्धि र नतिजाका रूपमा अनुगमन गर्छ । अनुगमन र सुपरिवेक्षण प्रक्रियाहरूको विस्तारमा तल चर्चा गरिएको छ ।

७.१ तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकद्वारा गरिने अनुगमन र रिपोर्टिङ

तालिम प्रदायक संस्थाहरूको आफ्नै आन्तरिक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली हुनुपर्ने आयोजनाको अपेक्षा छ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले आयोजनासँग गरिएको सम्झौता अनुसार यो पुस्तिकाको पालना, अनलाईन डेटावेश प्रणालीका लागि आवश्यक कुराहरू तथा अपेक्षित नतिजा प्राप्त गरे/नगरेको नियमित अनुगमन गर्नेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले अनलाईन डेटावेशमा निर्धारित समयभित्र अनुगमन गरिएका तथ्याङ्कहरू प्रविष्ट गराउनु पर्नेछ ।

तालिम प्रदायक संस्था आफैले गरेको अनुगमनको आधारमा आयोजनासँग गरिएको सम्झौतामा उल्लिखित ढाँचा बमोजिम बित्तिय तथा प्रगति विवरण आवधिक रूपमा बुझाउनु पर्नेछ । यसका साथै कार्यक्रमबाट प्राप्त नतिजा र सिकाइहरूको सारसंक्षेपसहितको विश्लेषणात्मक वार्षिक प्रतिवेदन सँगै वित्तिय प्रतिवेदन पनि सम्झौता अवधिभित्रै पेश गर्नुपर्नेछ ।

तालिम प्रदायक संस्थाहरू तोकिएको समयावधि भित्रै अनलाईन डाटावेश प्रणालीमा अद्यावधिक तथ्याङ्कको प्रविष्टिका लागि पनि जिम्मेवार हुनेछन् । किनभने यससँगै संस्थालाई आयोजनाले गर्ने भुक्तानी पनि जोडिएको हुन्छ । तालिम प्रदायक संस्थाले तल उल्लेख भएअनुसार चार ओटा आवधिक प्रतिवेदनहरूसँगै रकम भुक्तानीका लागि पनि माग गर्नुपर्नेछ ।

तालिका ७ : प्रतिवेदन बुझाउने चरणहरू, समयावधि र सङ्क्षिप्त विषयवस्तु

प्रतिवेदन	समयावधि	विषयवस्तु	डाटाबेशमा हुनुपर्ने
पहिलो	तालिम शुरु गरेको एक हप्ताभित्रमा	<ul style="list-style-type: none"> तालिमका सहभागीहरूको डेटावेशबाट निकालिएको सूची । डेटावेशबाट निकालिएको बित्तिय प्रतिवेदन । 	सबै सहभागीहरूको व्यक्तिगत विवरण प्रविष्ट गरिएको हुनुपर्ने ।
दोस्रो	तालिम सम्पन्न भएको २ हप्ताभित्रमा	<ul style="list-style-type: none"> डेटावेशबाट निकालिएको तालिमको प्रगति विवरण साथै प्रत्येक तालिम समूहका सहभागीको विवरण । सहभागीहरूको हाजिरी पुस्तिका (हार्ड कपी) डेटावेशबाट निकालिएको सीप परीक्षणको प्रतिवेदन र सीप परीक्षण⁵मा सहभागी भएकाहरूको हाजिरी रेकर्ड, राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिमा भुक्तानी गरेको रकमको रसिद । डेटावेशबाट निकालिएको आर्थिक प्रतिवेदन । 	<p>प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको तालिम सम्पन्न भएको अवस्थाको रेकर्ड समावेश भएको हुनुपर्ने ।</p> <p>प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको सीप परीक्षण अवस्थाको रेकर्ड समावेश हुनुपर्ने ।</p>

⁵ यदि विभिन्न कारणले सीप परीक्षण आयोजना गर्न ढिलाइ भएमा सीप परीक्षण प्रतिवेदन र त्यसको माग दावी तेस्रो किस्तासँगै गर्न सकिनेछ ।

प्रतिवेदन	समयावधि	विषयवस्तु	डाटाबेशमा हुनुपर्ने
तेस्रो	तालिम सम्पन्न भएको मितिले ३ महिनाको समय सकिएको २ हप्तापछि	<ul style="list-style-type: none"> • डेटाबेशबाट निकालिएको प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगारी र आय (३ महिनाको अवस्था) विवरण सहितको प्रतिवेदन । • डेटाबेशबाट निकालिएको वित्तिय प्रतिवेदन • सीप परीक्षणको प्रमाण पत्र वितरण गरेको भरपाई/प्रमाण 	प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको रोजगारी र आय अवस्थाको रेकर्ड समावेश हुनुपर्ने ।
चौथो	तालिम सम्पन्न भएको मितिले ६ महिनाको समय सकिएको ४ हप्तापछि	<ul style="list-style-type: none"> • डेटाबेशबाट निकालिएको प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगारी र आय (६ महिनाको अवस्था) विवरण सहितको प्रतिवेदन । • तालिम तथा रोजगारीका क्रममा उठेका मुद्दाहरू, सिकाई र चुनौति सहितको विश्लेषणात्मक सारांश । • डेटाबेशबाट निकालिएको वित्तिय प्रतिवेदन । • सीप परीक्षणको प्रमाण पत्र वितरण गरेको भरपाई/प्रमाण (यदि तेस्रो किस्ता सम्म पनि वितरण नगरेको भए) 	प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको रोजगारी र आय अवस्थाको रेकर्ड समावेश हुनुपर्ने ।

तालिम प्रदायक संस्थाद्वारा उल्लिखित चार ओटा कार्यहरू सम्पन्न गरी बुझाइएको प्रतिवेदनका आधारमा तिनलाई आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले भुक्तानी गर्नुपूर्व हेल्भेटास नेपालका (र/वा आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय) ले रुजु गर्नेछन् । अनुगमन र प्रमाणीकरण कार्यविधिको चर्चा यसै पुस्तिकाको सम्बन्धित अध्यायमा गरिएको छ ।

तालिम प्रदायक संस्थाहरू हेल्भेटास नेपालले आयोजना गर्ने अर्ध/वार्षिक समीक्षा तथा योजना बैठकमा सहभागी हुनुपर्नेछ । यी बैठकमा तालिम र रोजगारी कार्यक्रममा भएका प्रगतिको मूल्याङ्कन र सिकाइहरूको आदानप्रदान गरिनेछ । बैठकमा संस्थाका तर्फबाट सम्भौता कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार व्यक्ति सँगै संस्थाको व्यवस्थापन हेर्ने व्यक्ति र हेल्भेटास नेपालको प्रतिनिधि उपस्थित हुनुपर्नेछ । आवश्यकता अनुसार यस्ता समीक्षा र योजना बैठकमा समृद्धि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयको उपस्थितिका लागि समेत हेल्भेटास नेपालले आवश्यकता अनुसार समन्वय गर्नसक्नेछ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाका अनुगमनसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरूलाई हेल्भेटास नेपालले आयोजना कार्यान्वयनको सुरुआतमै समग्र कार्यक्रम कार्यान्वयन र अनुगमनसम्बन्धी अभिमुखीकरण समेत प्रदान गर्नेछ ।

७.२ आयोजनाले गर्ने तालिम अनुगमन

आयोजनाले अपनाएको अनुगमन नतिजामा आधारित भुक्तानी प्रणालीसँगै जोडिएको छ । यसै पुस्तिकामा आधारित रहि हेल्भेटास नेपालका अनुगमनसम्बन्धी कर्मचारीहरूले कार्यक्रमको अनुगमन गर्नेछन् । तालिम प्रदायक संस्थाले सहमति जनाएअनुसार नै कार्यान्वयन प्रक्रियामा तालिमका लागि कायम गर्नुपर्ने गुणस्तर भए नभएको अनुगमन गरिनेछ । यससँगै तत्कालै प्राप्त हुने उपलब्धि र नतिजालाई पनि ख्याल राखिनेछ । संस्थसँग गरिएको सम्भौतामै रकम पनि सुनिश्चित गरिएकाले नतिजामा आधारित रहेर भुक्तानी भए नभएको पनि मापन गरिनेछ । यसबाट अनुगमनपछि प्राप्त अनुभवको विश्लेषण र त्यसका आधारमा निक्क्यौल गरिएका सिकाईहरूलाई बृहत सरोकारवालाहरू माझ आदानप्रदान गर्ने अवसर समेत मिल्नेछ ।

प्रक्रिया (गतिविधि/क्रियाकलाप) र नतिजा (उपलब्धि र प्रभाव) दुवैको समग्र अनुगमन गर्ने काम हेल्भेटास नेपालका अनुगमन कर्मचारीहरूको हुनेछ । तर आयोजनाले कार्यक्रमको सम्भौता अवधिभित्र कुनैपनि समयमा तालिमको गुणस्तर कायम गर्न र सल्लाह/सुझाव दिन आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयका सम्बन्धित अधिकारीले कुनैपनि अवसर पारेर (अनियमित) अनुगमन गर्ने अधिकार सुरक्षित राखेको छ । तालिम प्रक्रियाहरूको अनुगमन तालिम हुनुअघि, भइरहेको समयमा र तालिम सम्पन्न भइसकेपछि गरी चार पटक हुनेछ । यस्तो अनुगमन हरेक तालिम समूहमा हुनेछ । अनुगमन क्रममा सहमति गरिए अनुसारको गुणस्तर कायम भए नभएको पनि मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

फिल्डमा हुने समग्र अनुगमन हेल्भेटास नेपालको प्रादेशिक संयोजकको अगुवाइमा हुनेछ । प्रक्रिया र नतिजाको अनुगमन गर्दा सम्भौतामा उल्लेख भए अनुसार सबैमा वा केही नमूना छनौटका आधारमा हुनसक्नेछ । अनुगमन गरिएका सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरू

आयोजनाले विकास गरेको अनलाइन डेटावेशमा राखिनेछ । सबै अनुगमन कर्मचारीहरूलाई हरेक चरणको अनुगमन गर्ने निरीक्षण सूची दिइनेछ । तालिम अनुगमनका चरणहरू तल प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका ८ : तालिम अनुगमनका चरणहरू

अवधि	चरण	के अनुगमन गर्ने ?	कति पटक ?	कस्ले गर्ने ?
तालिम हुनुअघि	पहिलो	प्रशिक्षार्थी छनौट र तालिम स्थान प्रमाणीकरणसँगै तालिमको आधारभूत व्यवस्थापन र तयारी	एक पटक	
तालिम सञ्चालन भइरहेको समयमा	दोस्रो र तेस्रो	तालिमको गुणस्तर (तालिम शुरुभएको ७ दिन भित्र) योग्य प्रशिक्षार्थीलाई तालिम नियमित गराउन निर्णय गर्ने तालिमको गुणस्तर (सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक) तालिमको मध्यतिर	दुई पटक	अनुगमन अधिकृत/ क्लष्टर अनुगमन अधिकृत र प्रादेशिक संयोजक
तालिमको उत्तरार्धमा	चौथो	कार्यस्थलगत तालिम (ओजेटी)/सीप परीक्षण र/वा तालिमपछिको सहयोगका लागि गरिने क्रियाकलापको सुरुआत	एक पटक	

नोट : माथि उल्लेख भएका अनुगमनका चरण र मात्रा न्यूनतम आवश्यकताका लागि मात्र आँकलन गरिएका हुन् । कार्यान्वयनमा कायम गरिएको गुणस्तर र तालिम स्थलमा आएका समस्या वा सवालका आधारमा हरेक चरणमा गरिने अनुगमनको मात्रामा थपघट हुनसक्छ ।

तालिमका हरेक चक्र सम्पन्न भएपछि आयोजनाले आन्तरिक समीक्षा र कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गर्नेछ, र यसमा तत्कालीन अवस्थामा भएका प्रगति र कार्यान्वयन क्रममा प्राप्त सिकाइको समीक्षा गरिनेछ । यसका अलावा आयोजनाका प्रादेशिक कार्यालयहरूले तिनका प्रदेशमा कार्यरत तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाका कर्मचारी सम्मिलित द्वैमासिक वा त्रैमासिक समीक्षा तथा योजना कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गर्न सक्नेछन् । तालिम हुनुपूर्व गरिने अनुगमन निरीक्षण सूची अनुसूची १४ मा र तालिम स्थल प्रमाणीकरण फारामका लागि अनुसूची १५ हेर्नुहोस । त्यसैगरी तालिम भइरहेको समयमा गरिने अनुगमनको निरीक्षण सूची अनुसूची १६ र सीप परीक्षण अवलोकनका लागि प्रयोग गरिने निरीक्षण फारम अनुसूची १७ मा दिइएको छ ।

८. नतिजा अनुगमनको कार्यविधि

तालिम प्रदायक संस्थाको सहकार्यमा गरिने नतिजा अनुगमन आयोजनाको सबैभन्दा महत्वपूर्ण पाटो हो । आयोजना कति सफल भयो भनी हेर्न तालिमप्राप्त युवाहरू कुन अनुपातमा तोकिएको आम्दानी गरी रोजगारीमा जोडिए भन्ने कुराले निर्धारण गर्छ । तालिमका लागि गरिएका सबै क्रियाकलापहरू र प्रक्रियाहरू तालिमपछि प्रशिक्षार्थी रोजगारीमा जाँदा कति आम्दानी गर्न सक्थे भन्ने कुरामै आएर जोडिन्छन् । त्यसैले यो चरणमा रोजगारी र आय प्रमाणीकरणका लागि नै अनुगमन बढी केन्द्रित हुन्छ ।

आयोजनाको नतिजा भनेकै 'निश्चित आय सहितको रोजगारी' हो, जसका लागि आयको निश्चित सीमा तोकिएको छ ।

प्रमाणीकरण प्रक्रियाको निष्पक्षता र संकलन गरिएको जानकारीको विश्वसनीयता प्रमाणीकरण प्रक्रियाको मुख्य तत्वहरू हुन् । परियोजनाको लक्ष्य सधैं प्रक्रियालाई बढी निष्पक्ष र यथासम्भव विश्वसनीय बनाउनु हो । त्यस अनुसार वैधता (उदाहरणका लागि कुन उपकरणले मापन गर्छ, के मापन गर्ने अभिप्राय छ) र विश्वसनीयता (जसमा पटक पटक मापन गर्दा पनि उत्पादन र नतिजामा एकरूपता) पनि यो प्रमाणीकरण प्रक्रिया बनाउने क्रममा सक्दो बिचार पुर्याएको छ ।

प्रमाणीकरण प्रक्रियाको हेल्भेटासका अनुगमन कर्मचारीको नेतृत्वमा हुनुपर्दछ । जबकी तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि संगै रहेर प्रक्रियाको अवलोकन गर्न र प्रमाणीकरण फारममा सह हस्ताक्षर गर्न सक्छन् । तर अवलोकनकर्ताले अन्तर्वार्ता प्रक्रियामा हस्ताक्षर गर्न पाउने छैनन् । तथापी अवलोकनकर्ताले अन्तर्वार्ता पुरा भएपछि आफ्नो राय वा अवलोकनहरू भने राख्न पाउने छन् जसले गर्दा अन्तर्वार्ताकर्ताले प्रक्रियालाई अझ प्रभावकारी र पारदर्शी बनाउन आउँदो अन्तर्वार्ताहरूमा उचित सुझावहरू समायोजन गर्न सक्दछन् ।

८.१ नतिजाको परिभाषा

आयोजनाका लागि नतिजा भनेको निश्चित आय सहितको रोजगारी हो । तालिम पश्चात तालिम लिएकै पेशा र सीपमा रोजगारयुक्त (स्वरोजगार, ज्यालादारी, तलबी वा ठेक्का सम्झौता) भइ निम्नानुसारको आम्दानी गरेको हुनुपर्नेछ :

- नेपालको हकमा कम्तीमा पनि औसतमा प्रति महिना रु. १०,००० (६ महिनामा जम्मा रु. ६०,०००) आम्दानी गरेको हुनुपर्नेछ ।
- नेपालबाहिर (भारतमा रोजगारी भएको छ भने) रोजगारीमा रहेकाहरूको हकमा कम्तीमा पनि औसतमा प्रति व्यक्ति प्रति महिना रु. १५,५०० (६ महिनाको जम्मा रु. ९३,०००) आम्दानी गरेको हुनुपर्नेछ ।
- भारतबाहेकका देशमा वैदेशिक रोजगारीमा गएको छ भने कम्तीमा पनि औसतमा प्रति व्यक्ति प्रति महिना रु. २५,००० (६ महिनाको जम्मा रु. १५०,०००) आम्दानी गरेको हुनुपर्नेछ ।

८.२ आयोजनाले गर्ने नतिजा अनुगमन

आयोजनाको वार्षिक कार्यान्वयन चक्रभित्र दुईपटक नतिजाको अनुगमन हुन्छ । पहिलो, तालिम प्रदायक संस्थाहरूले तालिम सकिएपछिका तीन महिनामा, र दोस्रो, तालिम सकिएको छ महिनामा । नतिजा अनुगमनका लागि तालिम प्रदायक संस्थाले रोजगारी र आम्दानी विवरण आयोजनालाई उपलब्ध गराउनु पर्छ । आयोजनाले अनुगमन गरेपछि मात्र संस्थाका लागि तोकिएको किस्ताको भुक्तानीका लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयमा सिफारिश गर्दछ ।

तालिका ९ : नतिजा अनुगमनका चरणहरू

अवधि	चरण	के अनुगमन गर्ने ?	कतिपटक ?	कसले गर्ने ?
रोजगारी र आय आर्जन	पहिलो	तालिम सकिएको ३ महिनामा हुने रोजगार प्रमाणीकरण (३-महिने रोजगार प्रमाणीकरण)	एकपटक	अनुगमन अधिकृत/क्लस्टर अनुगमन अधिकृत र प्रदेश संयोजक
	दोश्रो	प्रशिक्षार्थीको रोजगार/उद्यम व्यवसाय/आयआर्जनको अन्तिम प्रमाणीकरण (६-महिने रोजगार तथा आम्दानी प्रमाणीकरण)	एकपटक	

८.३ प्रमाणीकरणका लागि नमूना छनौट

नतिजाको प्रमाणीकरणका लागि दुईओटा विधि अपनाइन्छ- (१) पुरै सङ्ख्याको प्रमाणीकरण, (२) छनौट गरिएका नमूनाको प्रमाणीकरण । यदि कुनै नमूना निरीक्षण गर्नुपर्ने भएमा त्यस्तो अवस्थामा रोजगारीका लागि तोकिएको आम्दानीको सीमाभित्र रहेका भनी पेश गरिएका प्रशिक्षार्थीलाई डेटावेशबाट अनियमित नमूना छनौट विधि (Stratified Random Sampling Method) अपनाई छनौट गरिन्छ । नमूना छनौटमा परेका प्रशिक्षार्थीको अनुगमनबाट प्राप्त नतिजालाई पुनः कूल सङ्ख्यामा हिसाब गरिन्छ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले यी प्रशिक्षार्थीहरू रोजगारयुक्त छन् भनी बुझाएको कूल सङ्ख्याबाट रोजगार र आय प्रमाणीकरणका लागि नमूना छनौट गर्न स्तरीय अनियमित नमूना (Stratified Random Sampling) विधिको प्रयोग गरिन्छ ।

अनियमित नमूना (Random Samples) लिनुका फाइदाहरू

- सबैको छनौट हुने सम्भावना सामान भएकाले कसैको पनि पक्ष लिनसक्ने जोखिमलाई घटाउँछ ।
- समय र खर्च कम गर्न सहयोग गर्छ
- नमूनाको नतिजाका आधारमा कूल संख्यामा हिसाब गर्न सकिन्छ
- कूल सङ्ख्यालाई यसले प्रतिनिधित्व गर्न सक्छ भन्ने मानिन्छ ।

नमूनाहरू छनौट गर्दा सबै क्षेत्र (जस्तै : (क) लिङ्ग (ख) श्रेणी (ग) पेशा/विषय, र (घ) तालिम समूह) को प्रतिनिधित्वलाई ख्याल राखिन्छ । तालिम सकिएको तीन महिनाको प्रमाणीकरणका लागि कूल सङ्ख्याको १५%-२५% नमूना छनौट हुन्छ भने ६ महिनापछि हुने प्रमाणीकरणका लागि कूल सङ्ख्याको ३५%-४५% नमूना छनौट हुन्छ । नमूनामा परेको कुनै प्रशिक्षार्थी भेट नभएको खण्डमा सो को सट्टामा प्रमाणीकरण गर्नका लागि जम्मा १० प्रतिशत (जम्मा नमूना सङ्ख्याको १० प्रतिशत) सट्टा सूची समेत अनुगमनकर्तालाई उपलब्ध गराइएको हुन्छ ।

८.४ नतिजाको सामान्यीकरण

यस्तो नमूना छनौट प्रक्रिया नमूनामा प्राप्त नतिजाको सामान्यीकरण गर्ने मान्यतामा आधारित छ । यसको अर्थ नमूना छनौटबाट आउने नतिजाले बाँकी रहेका अन्य सङ्ख्या (जो छनौटमा परेका थिएनन्) तिनको पनि प्रतिनिधित्व गर्छन् ।

यदि कुनै तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले २०० जनाका लागि तालिम सञ्चालन गर्‍यो तर उसले जम्मा १८० जनालाई मात्र रोजगारीमा जोड्न सक्‍यो भने यसको उपलब्ध गराएको तथ्य अनुसार सफलताको दर (तोकिएको आम्दानीको सीमासहितको रोजगारीका दृष्टिकोणमा) ९० प्रतिशत (१८०/२००×१००) मात्र भयो । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले गरेको दाबी अनुसार यो सङ्ख्या (१८०) बाट आयोजनाले नमूना छनौट गर्छ । यदि यसरी छनौट गरिएका नमूनाबाट ६० प्रतिशत प्रशिक्षार्थी मात्र रोजगारीमा रहेको देखिएमा यो समूहको रोजगारी सफलताको दर ६० प्रतिशत भयो । यो नतिजालाई सफलता दर मानेर हिसाब गरी आयोजनाले तालिम प्रदायक संस्थाले भनेको कूल सङ्ख्यासँग सामान्यीकरण गरी उसको समग्र रोजगारी सफलता दर तोकिन्छ । यसै उदाहरणको निरन्तरता क्रममा यस्तो परिस्थितिमा सफलताको दर ६० प्रतिशत (१८० मध्ये १०८) भयो । यो हिसाबले तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थालाई उसले दाबी गरेको १८० जनाको सट्टामा १०८ जनाको मात्र श्रेणी क, ख, ग र घ को आधारमा अन्तिम भुक्तानी दिइन्छ ।

८.५. रोजगारी र आय प्रमाणीकरणका चरणहरू

तालिम प्रदायक संस्थाहरूले प्रत्येक प्रशिक्षार्थीहरूको विस्तृत विवरण खुल्ने सूचनाहरू जस्तै : रोजगारी अवधि, रोजगारदाताको सूचना, आय अवस्था आदि अनलाइन डेटावेश प्रणालीमा प्रविष्ट गर्नुपर्नेछ । आयोजनाले रोजगारीमा रहेका प्रशिक्षार्थीहरूको आयको प्रमाणीकरण २ चरणमा गर्नेछ : (क) ३ महिनामा, र (ख) ६ महिनामा ।

प्रमाणीकरण प्रक्रिया निम्न ६ चरणमा आवद्ध हुनेछन् :

चरण १ : तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूद्वारा रोजगारी र आयको नियमित अनुगमन गरी आयोजना समक्ष प्रमाणीकरणका लागि माग दाबी गर्ने ।

चरण २ : दाबी गरिएका रोजगारयुक्त युवाको^६ सङ्ख्यामध्येबाट सामान्यीकरण(न्याण्डम) नमूना छनौट विधि (stratified random sampling) मार्फत नमूना छनौट गर्ने ।

^६ तीन महिनाको प्रमाणीकरणको लागि तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले “रोजगार”मा छन् भनि दाबी गरिएको पुरै संख्याबाट र छ महिनाको प्रमाणीकरणको लागि तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले “सीमा अनुसारको आम्दानी” गरिरहेका छन् भनि दाबी गरिएको पुरै संख्याबाट स्तरीय अनियमित नमूना (stratified random sampling) निकालिने छ ।

- चरण ३ : संयुक्त प्रमाणीकरण समूह (आयोजनाको तर्फबाट अनुगमन कर्मचारी र तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि) द्वारा रोजगारयुक्त प्रशिक्षार्थीको स्थलगत रूपमै प्रमाणीकरण गर्ने ।
- चरण ४ : तालिम प्रदायक संस्थाको दाबी बमोजिम प्रशिक्षार्थीसँग कार्यरत स्थानमै गइ आय प्रमाणीकरणका लागि अर्न्तवार्ता गर्ने, आवश्यक परेमा अवलोकन र त्रिकोणात्मक विधि पनि अपनाउन सकिने ।
- चरण ५ : प्रशिक्षार्थीसँग अन्तर्वार्ता लिएकै स्थानमा प्रमाणीकरण फाराम भर्ने, सबै सदस्यहरूको हस्ताक्षर गराउने, स्थलगत रूपमै प्राप्त जानकारीलाई डेटावेशमा प्रविष्ट गर्ने, सोही बेलामै नतिजा सामान्यीकरण (Extrapolation) पद्धतिमार्फत अनलाइन डेटावेश प्रणालीले स्वचालित रूपमा निकाल्ने रोजगारीको प्रतिशत निर्धारण गर्ने ।
- चरण ६ : तालिम प्रदायक संस्थाबाट प्राप्त गरेको अन्तिम नतिजासँगै अन्तिम भुक्तानीका लागि अनुगमन कर्मचारीहरूले सिफारिश गर्ने ।

६.५.१ तीन महिनाको रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण

रोजगारीमा रहेका प्रशिक्षार्थीले तेस्रो महिनाको कमाई प्राप्त गरेपछि र तालिम प्रदायक संस्थाले प्रशिक्षार्थीहरूको ३ महिने आम्दानीको प्रतिवेदन (तेस्रो प्रतिवेदन) बुझाएपछि मात्र पहिलो ३ महिनाको आयको प्रमाणीकरण गरिन्छ । तालिम प्रदायक संस्थाले डाटावेशमा उल्लेख गरे अनुसारको ग्रेस अवधिबाहेक (यदि आवश्यक भएका मात्र) को तीन महिनाको समयावधिलाई मात्र गणना गरिनेछ । समृद्धि आयोजनाको अनुगमनकर्ता र तालिम प्रदायक संस्था दुवैको संयुक्त स्थलगत भ्रमणको योजना बनाइ प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने स्थान र समयको टुंगो लगाइनेछ । प्रमाणीकरणका लागि जाने समूहले प्रमाणीकरणका लागि तयार पारिएको प्रमाणीकरण फारामको प्रयोग गर्नेछ ।

रोजगारीको निर्धारण सम्बन्धमा यदि कुनै प्रशिक्षार्थी यस पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको लक्षित समूहभन्दा बाहिरको जस्तै : शिक्षा, उमेर र आर्थिक मापदण्ड भित्र नपर्ने भएमा निज प्रशिक्षार्थी रोजगारीमा संलग्न रही पर्याप्त आम्दानी गरेको भेटिए तापनि 'अयोग्य' (सेवा प्रदायकलाई गरिने भुक्तानी प्रयोजनका लागि मात्र) भएको मानिनेछ । तर प्रशिक्षार्थीको अवस्था तोकिएको आम्दानी सीमा भन्दा कम भएको भेटियो भने पनि ६ महिनाको प्रमाणीकरणका लागि 'अयोग्य' का रूपमा गणना गरिने छैन । उनीहरू ६ महिनाको प्रमाणीकरणका लागि गरिने च्याण्डम नमूना छनौट प्रक्रियाका लागि पनि योग्य मानिनेछन् । यस्तो अवस्थामा ३ महिनाको संयुक्त प्रमाणीकरणमा परेका प्रशिक्षार्थीको प्रमाणीकरण टोलीले राखेको अभिलेख र सूचना नै अन्तिम मानिनेछ र बाँकी रोजगार अवधिका लागि मात्र पुनः गणना गरिनेछ । यसरी डेटावेश प्रणालीमा प्रमाणीकरण समूहका सदस्यले प्रविष्ट गरेको तथ्याङ्क/अभिलेखले यसभन्दा अघि तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकले उल्लेख गरेका आयलाई स्वतः प्रतिस्थापन गर्नेछन् । यदपी, यदि कुनै प्रशिक्षार्थी प्रमाणीकरणको समयमा अनुगमनकर्ताले अथक प्रयास गर्दापनि भेट्न नसकेको खण्डमा र तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधिले यस्तो प्रशिक्षार्थीलाई सम्पर्क हुन नसकेकोमा सहमत जनाएमा उक्त प्रशिक्षार्थीलाई अयोग्य (Dropout) घोषित गर्न सकिन्छ । (जस्तै तालिम पछिको रोजगारबाट अयोग्य) । यी सबै प्रावधान अनुसार डेटावेशमा प्रमाणीकरणका डाटाहरू प्रविष्ट गर्दा निश्चित गरिन्छ ।

६.५.२ छ महिनाको रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण

तालिम प्रदायक संस्थालाई भुक्तानी गरिने रकमलाई असर पार्ने भएकाले ६ महिनाको आय प्रमाणीकरण निकै महत्वपूर्ण हुन्छ । तालिम प्रदायक संस्थाले दाबी गरेको रोजगारी सफलता दरलाई सावधानीपूर्वक निरीक्षण गर्नुपर्छ । यसका लागि वैधानिक र उचित प्रमाण त चाहिन्छैन नै साथै स्थलगत रूपमै पनि विभिन्न माध्यमबाट तथ्यको खोजी गर्नुपर्ने हुन्छ । भरपर्दो त्रिकोणात्मक संयन्त्र छैन भने तेस्रो पक्षबाट प्राप्त हुने जानकारीहरू कम प्रभावकारी हुन सक्छन । सङ्कलित सूचना र जानकारीको सत्यता, प्रामाणिकतामा शङ्का नभएमा र थप सूचना खोज्नुपर्ने नभएसम्म प्रशिक्षार्थीले प्रत्यक्ष रूपमा दिएको जानकारीलाई नै आधिकारिक मान्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो अवस्थामा उच्चतम अज्ञानता⁷ (optimal ignorance) को अवधारणालाई आत्मसात गर्नु फलदायी हुन्छ । टेलिफोनका साथै तेस्रो व्यक्ति (जस्तै: नातेदार⁸) बाट लिइएका सूचना र जानकारी अपवादका रूपमा मात्र स्वीकार गरिनेछन् । यस्ता अपवाद सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्थाको प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने कूल नमूनाको बढीमा ५ प्रतिशतसम्म मात्र हुनुपर्नेछ ।

⁷ धेरै श्रोतहरूबाट प्राप्त गरिएका धेरै जानकारीहरू सधैं राम्रो हुँदैन किनभने यसले निष्कर्ष निकाल्न असजिलो हुन्छ । जब त्यहाँ प्रामाणिक त्रिकोणात्मकको लागि कुनै संयन्त्र छैन भने भिन्नताहरूको निर्धारण गर्न जटिल हुन्छ । यसलाई ध्यानमा राख्दै प्रतिनिधी स्रोतहरूको प्रयोगलाई न्यूनतम बनाउने र उच्चतम अज्ञानताकोरूपमा प्रत्यक्ष स्रोतमा निर्भर रहन सल्लाह दिइन्छ ।

⁸ नातेदार भन्नाले बुबा/आमा, बाबु/छोरा र श्रीमान्/श्रीमतीलाई मात्र जनाउदछ ।

प्रमाणीकरणका क्रममा आयोजनाले प्रशिक्षार्थीको जम्मा ६ महिनाको आय (नेपाली रूपैयाँमा) लाई अनुगमन गर्नेछ। स्वरोजगार भएका प्रशिक्षार्थीको हकमा उसको व्यवसायको कूल आम्दानी^९ (कर तथा अन्य कुरा नघटाइ निस्कने कूल आय जुन नगदमा मात्र सीमित नभइ सम्पत्ति वा अन्य सेवाबाट प्राप्त हुने आयलाई^{१०} पनि समेट्न सक्छ) वा आय लिइ त्यसलाई तोकिएको आयको सीमा अनुसार गणना गरिनेछ। तथापि उसको व्यवसायको प्रकृति उसले तालिममा सिकेको पेशागत सीप भित्रकै हुनुपर्नेछ। तल दिइएका अवस्थालाई प्रशिक्षार्थीको आम्दानीका रूपमा गणना गरिने छैन :

१. तालिम अवधिमा प्रशिक्षार्थीले उत्पादन गरेका वस्तु वा सेवाहरू।
२. रोजगारदाताले उपलब्ध गराएको खाना, बस्ने व्यवस्था र लत्ताकपडा जस्ता जिन्सी सामान।
३. प्रशिक्षार्थीले खर्च घटाउनका लागि आफैले केही काम गरेका वा आफ्नै सम्पत्ति जुटाउने कार्य गरेको जो बिक्री प्रयोजनका लागि होइन।
४. संयुक्त उद्यम वा व्यवसायको हकमा परिवारका अन्य सदस्य वा सहकर्मी साथीले गरेको आम्दानी।

तालिम प्रदायकले आय प्रमाणीकरणका लागि पेश गरेको प्रतिवेदनमा आयको स्तर (ठूलो या सानो) जे सुकै भएपनि अन्तिममा गरिएको प्रमाणीकरणमा अनुगमनकर्ताले गरेको कूल आयको प्रमाणीकरणलाई नै अन्तिम मानिनेछ। यस पुस्तिकामा उल्लेख भएभन्दा अन्य आम्दानी जस्तै : तालिम लिएको बाहेक अन्य पेशा या सीपमार्फत वा अन्यबाट गरिएको आय आदिलाई प्रशिक्षार्थीको कूल आयमा उल्लेख गर्नुपरेमा आयोजनाबाट स्वीकृति लिएको हुनुपर्नेछ। रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण फारम अनुसूची १८ र प्रमाणीकरणमा आउन सक्ने सम्भावित अवस्था र त्यस्तो अवस्थामा लिइनुपर्ने निर्णयबारे अनुसूची १९ मा चर्चा गरिएको छ।

प्रमाणीकरण गर्ने कार्यको नेतृत्व हेल्भेटास नेपालका अनुगमनमा जाने व्यक्तिले गर्नेछन्। तथापि तालिम प्रदायक संस्थाका प्रतिनिधिहरू साथै रही प्रमाणीकरण प्रक्रियाको अवलोकन गर्न सक्नेछन् र प्रमाणीकरण फारममा हस्ताक्षर गर्नेछन्। अवलोकनकर्ताले अन्तर्वार्ता र अवलोकन प्रक्रियामा हस्तक्षेप भने गर्न पाउने छैनन्। तथापि अवलोकनकर्ताले प्रशिक्षार्थीसँगको अन्तर्वार्ता सकिएपछि तिनका विचार र अवलोकन गरिएका कुरा राख्न पाउनेछन् ताकी अन्तर्वार्ता गर्नेले उसका तार्किक सुझावहरूलाई ध्यान राखेर अर्को अन्तर्वार्ता प्रक्रियालाई अझ प्रभावकारी बनाउन सकोस्।

प्रमाणीकरण प्रक्रियाका मुख्य तत्व भनेकै प्रमाणीकरण क्रममा अपनाउनुपर्ने निष्पक्षता र सङ्गलित सूचनाको विश्वसनीयता नै हो। आयोजनाले सदैव प्रक्रियालाई निष्पक्ष र सकेसम्म विश्वसनीय बनाउने उद्देश्य राखेको छ। प्रमाणीकरण प्रक्रियाको संवेदनशीलतालाई ध्यानमा राखी प्रमाणीकरणमा संलग्न हुनेहरूले अन्तर्वार्ता प्रक्रियालाई अझ प्रभावकारी बनाउन मनोसामाजिक अवधारणाको प्रयोग गर्नुपर्छ। रोजगार तथा आय प्रमाणीकरणलाई प्रभावकारी बनाउन सकिने केही उपायहरू यसै पुस्तिकाको अनुसूची २० मा राखिएको छ।

८.६. देशभन्दा बाहिर भएको रोजगारीको प्रमाणीकरण

यो आयोजनाले सञ्चालन गर्ने तालिम र रोजगारी कार्यक्रम वैदेशिक रोजगारीका लागि परिकल्पना नगरिए तापनि तालिम लिएका प्रशिक्षार्थीहरू आफैले खोजेर विभिन्न देशमा रोजगारीका लागि जान सक्छन्। यस्तो अवस्थामा तालिमले प्रशिक्षार्थीको राम्रो आय र रोजगारीका लागि अतिरिक्त भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ। तालिम प्रदायक संस्थाले यदि त्यसरी गएका प्रशिक्षार्थीको पनि रोजगारी प्रमाणीकरणका लागि पेश गरेमा आयोजनाले पनि सोही अनुसारको प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने हुन्छ। भारतका लागि रोजगारीमा गएको अवस्थामा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले रोजगारदाताको अतिरिक्त विवरण (जस्तै : वेवसाइट वा इमेल, प्रशिक्षार्थीको विस्तृत सम्पर्क विवरण) पनि दिनुपर्नेछ। यसपछि मात्र अनुगमनकर्ताले टेलिफोन, भाइवर वा स्काइपका माध्यमबाट प्रशिक्षार्थीको रोजगारी र आयको अवस्था प्रमाणीकरण गर्न सक्नेछन्। भारतमा रोजगारीका लागि गएको सङ्ख्या उल्लेख्य भएमा आयोजना व्यवस्थापनले तिनको स्थलगत रूपमै रोजगारी तथा आय अवस्थाको प्रमाणीकरण गर्ने निर्णय लिनसक्छ। तर वैदेशिक रोजगारीमा गएका हकमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले यी कागजात: क) रोजगारदातासँग गरिएको सम्झौता पत्र (तालिम लिएको पेशाका लागि), ख) प्रवेशाज्ञा, ग) व्यक्तिगत जीवन बीमा, घ) वैदेशिक रोजगारीमा जानुअघि अभिमुखीकरणमा भाग लिएको रसिद, ङ) सरकारले कामका लागि दिएको अनुमति पत्रको प्रतिलिपि पनि

^९ कूल आम्दानी, जसलाई कर र अन्य कटौती अघि व्यक्तिको कूल तलब पनि भनिन्छ। यसमा सबै श्रोतबाट हुने आय समावेश हुन्छ र नगदमा प्राप्त हुने आयलाई मात्र सिमित गरेको हुदैन तर सम्पत्ति वा अन्य सेवाहरूबाट प्राप्त हुने आयलाई समावेश गर्न सकिन्छ।

^{१०} वस्तु वा सेवाको बिक्रीबाट वा व्यवसाय सञ्चालनमा प्रयोग भएको पुजी वा सम्पत्तिको प्रयोगबाट कुनै पनि लागत वा खर्च घटाउनु अघिको आम्दानी

पेश गर्नुपर्नेछ । यी कागजातसँगै अनुगमनकर्ताले यीमध्ये केही प्रशिक्षार्थीको नमूना छनौट या सबैको टेलिफोन, भाइवर वा स्काइपका माध्यमबाट आय र रोजगारीको अवस्था प्रमाणीकरण गर्न सक्नेछन् ।^{अन}

८.७ प्रमाणीकरणको आधारमा भुक्तानीको सिफारिस

फिल्डको प्रमाणिकरण गरेर अनलाईन डेटाबेस प्रणालीमा प्रमाणीकरणका डाटाहरु प्रविष्टि गराएपछि डेटाबेसले दिईएको नतिजाको आधारमा सक्षिप्त प्रमाणिकरण नोट बनाउनु पर्छ । हस्ताक्षर गरिएको प्रमाणिकरणको नोट तथा अन्य आवश्यक कागजातहरु सहित तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थालाई भुक्तानीको लागि परियोजना व्यवस्थापन कार्यालयमा सिफारिस गरिनेछ ।

तीन महिनाको प्रमाणीकरणको हकमा, अन्तिम भुक्तानीको बेला भुक्तान गरिएको रकम समायोजनमा हुने जटिलतालाई ध्यानमा राख्दै तीन महिनाको प्रमाणीकरण पछिको भुक्तानी हुनेछ । यदि अन्तिम प्रमाणीकरणको क्रममा (६ महिनाको आम्दानी प्रमाणीकरण) कुनै तालिम प्रदायक संस्थाको रोजगार दर कम हुन सक्ने अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै ३ महिनाको प्रमाणीकरण पछि गरिने भुक्तानी सिफारिस तल दिए अनुसार हुनेछ । यदि ६ महिनाको प्रमाणीकरणमा यस्तो अवस्था नआएमा कटौती गरिएको बाँकी रकम अन्तिम भुक्तानीको समयमा समायोजित हुनेछ ।

रोजगार %	<= ५०%	<= ६०%	<= ७०%	<= ८०%	<= ९०%	> ९०%
वितरण सिफारिस दर %	० %	४०%	५०%	६०%	७०%	८०%

यद्यपि ६ महिनाको प्रमाणीकरणको बेलमा माथि ४.२ मा उल्लेख गरिए अनुसारको क, ख, ग र घ बर्गको नतिजा मुल्यको औषत रकम भुक्तानी गरिनेछ । आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धी)ले अन्तिम भुक्तानी गर्दा तेस्रो किस्ताको भुक्तानी पनि समायोजित हुनेछ ।

८.८. ग्रेस अवधि

तालिम सकिए लगत्तै सबै प्रशिक्षार्थीहरूले काम पाउन या नपाउन पनि सक्छन । रोजगार पाएका मध्येले पनि त्यो भन्दा अझ राम्रो कमाइ हुने व्यवसाय या रोजगारदातासम्म पुग्ने अवसरहरू खोजिरहेका हुन्छन । यो प्रक्रियालाई सहज बनाउन आयोजनाले स्वदेश वा वैदेशिक रोजगारीका लागि बढीमा दुई महिनासम्मको ग्रेस अवधिको प्रावधान राखेको छ । रोजगारी विवरण सहितको प्रतिवेदन पेश गर्दा कुन प्रशिक्षार्थीका लागि ग्रेस अवधि लिइएको हो त्यो पनि उल्लेख गर्नुपर्नेछ । द्विपक्षीय सम्झौतामा सहमति भएअनुसार तालिम तथा रोजगारीको १२ महिनाको चक्रभित्र नै ग्रेस अवधि को प्रावधान लागू हुनेछ ।

८.९. मर्यादित कामको मापदण्ड अनुगमन

यस आयोजनाअन्तर्गत रोजगारी र आयको मापनका लागि पूर्व परिभाषित आयस्तर नै महत्वपूर्ण मापदण्ड हो । यद्यपि, ज्यालादारी रोजगारीमा काम गर्नेहरूका हकमा भने रोजगारदाताले प्रशिक्षार्थीको कार्य जीवनलाई असर गर्ने पारिश्रमिकको राष्ट्रिय न्यूनतम स्केल, श्रमिकको अधिकार, स्वास्थ्य र सुरक्षा जस्ता आधारभूत कुराको सम्मान गर्नुपर्छ । मर्यादित कामको मापदण्डलाई ख्याल राख्दा व्यवसाय र उद्योगहरूमा तलबी र ज्यालादारीमा काम मजदुर नै सबैभन्दा धेरै जोखिममा हुने गर्दछन् । त्यसैले आयोजनाले सरकारी र निजी क्षेत्रका प्रमुख सरोकारवालाहरूसँग मर्यादित वातावरण निर्माणका लागि सहकार्य गर्ने समेत योजना बनाएको छ । यसका साथै तालिम प्रदायक संस्थाले तालिम पूर्व पर्याप्त वृत्ति परामर्श र तालिम भइरहेकै अवधिमा प्रशिक्षार्थीलाई मर्यादित रोजगारीसम्बन्धी छोटो अभिमुखीकरण पनि गर्नुपर्ने हुन्छ ।

८.१०. पुनः अनुगमन र पुनः प्रमाणीकरण

यदि कुनै तालिम प्रदायक संस्था ३ महिना र ६ महिनाको रोजगारी र आय प्रमाणीकरणपछि आएको नतिजा र सामान्यीकरण प्रक्रियामा असहमत भएमा आयोजनालाई अर्को नमूना छनौट वा पुरै सङ्ख्याको पुनः प्रमाणीकरण गर्नका लागि लिखित आग्रह गर्नसक्नेछ । तर पुनः प्रमाणीकरणको नतिजा जस्तो आए तापनि यस्तो अनुरोध मुताविक लाग्ने पुनः प्रमाणीकरणको सम्पूर्ण खर्च (आयोजना कर्मचारीको कार्य समयसहित) भने सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्थाले नै बेहोर्नुपर्नेछ ।

---

९. निष्कर्ष

अनुगमन प्रणालीले त्यतिबेला मात्र राम्ररी काम गर्छ जब सम्बन्धित सरोकारवालाहरू कार्यान्वयनबारे र आयोजनाको उद्देश्य हासिल गर्न एक अर्काबीचको हातेमालो र सहयोगी भूमिकाबारे प्रस्ट हुन्छन् ।

यो प्रणालीले तालिमसम्बन्धी सेवा प्रवाह क्रममा देखिएका कमीकमजोरी माथि निगरानी राख्न साथै रोजगारी दर हासिल गर्नमा त्यसको सम्भावित असरलाई सापेक्ष ढंगले हेर्न योगदान गर्छ । यसले कार्यान्वयन क्रममा के राम्रो भयो ? र के के कमजोरी रहे ? दुवै खालका सूचना सङ्कलन गरी त्यसको पनि जानकारी गराउँछ । जसको कारणले सफलताका आधारमा कार्यान्वयनकर्तालाई प्रोत्साहन वा निरुत्साहन गर्दछ ।

अनुगमन अझ राम्रो नतिजा प्राप्तिका लागि आगामी कार्यदिशाबारे रचनात्मक सुझाव दिइ सहयोग पुऱ्याउने औजार हो । त्यसैले अनुगमनका परिणामबाट विचलित हुनुहुँदैन बरु यसबाट सिक्दै लक्षित क्रियाकलापको कार्यान्वयनमा रचनात्मक प्रक्रियाहरूको प्रवर्द्धनका लागि प्रयोग गर्नुपर्दछ । तसर्थ, तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक र हेल्भेटास नेपाल दुवैले आपसी सहकार्यबाट संयुक्त स्वामित्वका न्यूनतम मापदण्डसहितको कार्यान्वयन कार्यविधि, गुणस्तर र अनुगमन प्रणाली विकास भइ त्यसबाट लाभ लिएका छन भन्ने विश्वास लिइएको छ ।

आयोजनाले प्रस्तुत पुस्तिकामा आयोजना कार्यान्वयन क्रममा पालना गर्नुपर्ने न्यूनतम शर्त, प्रस्ट भूमिका तथा जिम्मेवारीसहित उल्लेख गरी समय सान्दर्भिक र प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउने प्रयास गरेको छ । यो पुस्तिका आयोजनाका लागि निकै सहयोगी सिद्ध हुनेछ । यसले आयोजना अन्तर्गतका कर्मचारीहरूलाई पनि आफैले योजना बनाई कार्यान्वयन गरेका गतिविधिहरूको भावी दिशा र गन्तव्य पहिल्याउन मद्दत गर्नेछ ।

नेपालमा अझै पनि नतिजामा आधारित भुक्तानी अवधारणा धेरै सरोकारवालाहरूको लागि नयाँ छ । यसको कार्यान्वयनले नयाँ चुनौती र अवसरहरूको सामना गर्न सक्छ । यीसँग जुध्न र तिनको सामना गर्न यो पुस्तिका उपयोगी हुनेछ । आयोजना कार्यान्वयनको क्रममा यस पुस्तिकाको पूर्ण प्रयोग गरिसकेपछि मात्र यो प्रभावकारी भए नभएको थप समीक्षा गर्न सहज हुनेछ । यस्ता समीक्षाले आयोजना र तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक दुवैलाई नतिजामा आधारित भुक्तानी अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्दाका अनुभवसहित तिनका परिस्कृत मान्यता र अभ्यासलाई एकिकृत गर्ने अवसर उपलब्ध गराउनेछ ।

१०. अनुसूचीहरू

अनुसूची १ : तालिमको सार्वजनिक आह्वान

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिमको सार्वजनिक आह्वान

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि) को सहयोगमा ..... विषयको निशुल्क तालिम (तह १) शुरु हुन गइरहेको छ । तालिमपछि त्यसलाई नै पेशा बनाएर अगाडि बढ्न चाहने महिला, वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका, आर्थिक विपन्नता र सामाजिकरूपमा विभेदमा परेका ईच्छुक व्यक्तिहरूले फाराम भर्न अनुरोध गरिन्छ ।

योग्यता र प्राथमिकताका आधारहरू :

उमेर	: १८ देखि ४० वर्ष (२५ प्रतिशत प्रशिक्षार्थीहरू ४० वर्ष भन्दा माथिका हुन सक्नेछन्)
आधारभूत योग्यता	: आयोजनाको कार्यक्षेत्र भित्रका जिल्ला/गाउँ/नगरपालिका भित्रका युवा जो आर्थिकरूपमा विपन्न छन् र तालिमपश्चात सोही पेशामा रोजगारी गर्ने चाहना राख्छन्
शैक्षिक योग्यता	: शैक्षिक योग्यताको बन्देज राखिएको छैन तर विद्यालय/विश्वविद्यालयका नियमित विद्यार्थीहरूका लागि होइन
प्राथमिकता	: महिला, वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका र तिनका परिवारका सदस्य, आर्थिक रूपले विपन्न तथा सामाजिक रूपले विभेदमा परेका समुदायका युवा

श्रेणी	विवरण
क	विभेदमा परेका समुदायका आर्थिक रूपले विपन्न महिलाहरू (दलित, एकल महिला, अपाङ्गता भएका ^{१२} एचआइभी/एडस सङ्क्रमित, अनाथ, पूर्व बँधुवा मजदूर, घरेलु हिंसाको दुष्क्रमा परेका, यौन हिंसाको शिकार भएका/यौन व्यवसायमा संलग्न हुन बाध्य भएका) ।
ख	आर्थिक रूपले विपन्न सबै जातजातिका महिला जो 'क' श्रेणी परेनन् ।
ग	विभेदमा परेका समुदायका आर्थिक रूपले विपन्न पुरुषहरू (दलित, जनजाति, मधेशी, अपाङ्गता भएका, एचआइभी/एडस सङ्क्रमित)
घ	आर्थिक रूपले विपन्न सबै जातजातिका पुरुष जो 'ग' श्रेणी परेनन्

सबै उम्मेदवारहरूले आवेदन फारामसँगै पहिचान खुल्ने कागजातहरू (नागरिकताको प्रमाण पत्र वा मतदाता परिचय पत्र वा सवारी चालक अनुमति पत्र वा अप्रावासी परिचय पत्र) साथै पासपोर्ट साइजको फोटो संलग्न गर्नुपर्नेछ ।

तालिम विवरण:

पेशा	आवश्यक सहभागी सङ्ख्या	तालिम हुने स्थान
	२०	

फाराम पाइने र पेशा गर्नुपर्ने स्थान : .....
 तालिम तथा रोजगार सेवा सेवा प्रदायक संस्थाको पुरा नाम र ठेगाना : .....
 फाराम बुझाउने अन्तिम मिति : .....
 तालिम शुरु हुने मिति : ..... तालिम समापन मिति: ..... तालिम अवधि : ३९० घण्टा
 तालिमका लागि सम्पर्क व्यक्ति : ..... टेलिफोन/मोबाइल नम्बर:.....

¹² फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरूले कम्तिमा व्यवसायिक कार्य र कर्तव्य गर्न सक्षम हुनुपर्दछ ।

अनुसूची २ : प्रशिक्षार्थी आवेदन फाराम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

व्यावसायिक सीपमूलक तालिम

प्रशिक्षार्थी आवेदन फाराम

फोटो

रजिष्ट्रेशन नं.: .....

(क) व्यक्तिगत विवरण

पूरा नाम थर : .....

जन्म मिति : दिन : ..... महिना : ..... साल : ..... उमेर : ..... वर्ष

लिंग : महिला पुरुष तेस्रो लिङ्गी अन्य .....

वैवाहिक अवस्था : अविवाहित विवाहित विधुवा/विदुर
छुट्टिएर बसेको सम्बन्ध बिच्छेद अन्य .....

जाति/वर्ग : ब्राह्मण/क्षेत्री (पहाड) ब्राह्मण/क्षेत्री (तराइ)¹³ नेवार
दलित (पहाड)¹⁴ दलित (तराइ)¹⁵(मदेशी सामाजिक आर्थिक अवस्था तह ३)
जनजाति (पहाड)¹⁶ मधेसी¹⁷(मधेसी सामाजिक आर्थिक अवस्था तह २)
जनजाति (तराइ)¹⁸ मुस्लिम¹⁹ अन्य .....

धर्म : हिन्दू बौद्ध ईस्लाम
किरात क्रिश्चियन प्रकृति
शिख जैन अन्य .....

विशेष अवस्था : एचआइभी/एड्स संक्रमित पूर्व कमैया/कम्लहरी पूर्व हलिया
शारीरिक रुपमा फरक क्षमता विधुवा/विदुर अन्य .....

आप्रवासन विवरण : वैदेशिक रोजगारबाट फर्केको अस्थायी आन्तरिक बसाइँसराइ
स्थायी आन्तरिक बसाइँसराइ कुनै पनि होइन
(यदि यससँग सम्बन्धित प्रमाण छ भने यसै साथ सम्पन्न गर्नुहोला ।)

(ख) ठेगाना :

स्थायी ठेगाना
प्रदेश: ..... जिल्ला: .....
गा.पा./न.पा./उ.न.पा./म.न.पा. ....
वडा नं.: ..... टोल/बस्ती: .....
फोन नं. (घर): .....
मोबाइल नं.: .....
बुवाको नाम : .....
आमाको नाम : .....
नागरिकता नं. ....
नागरिकता जारी गरिएको जिल्ला : .....

हालको ठेगाना (यदि स्थायी ठेगाना फरक भएमा)
प्रदेश: ..... जिल्ला: .....
गा.पा./न.पा./उ.न.पा./म.न.पा. ....
वडा नं.: ..... टोल/बस्ती: .....
फोन नं. (घर): .....
मोबाइल नं.: .....

सम्पर्क व्यक्ति (यदि कोही भएमा)

नाम : .....
मोबाइल नम्बर : .....

¹³ ब्राह्मण/क्षेत्री (तराइ) भ्ना, राजपुत, क्षेत्री, कायस्थ

¹⁴ दलित (पहाड): बाँडे, बादी, दमाई/धोली, गाईने, कामी, लोहार, सार्की, अन्य दलित

¹⁵ दलित (तराइ) (मदेशी सामाजिक आर्थिक अवस्था तह ३) बन्तार, सरदार, बिन, चमार/हरिजन/राम,हाँडी,धोबी, डुम, दुसाध/पासवान/पासी, हल्कहोरम, कलर, खट्वा, लोहार, मुसहर,पत्थरकडा/कुशवडिया, सरवरिया, तत्मा/तत्वा,मलिक,मरिक, दलित अन्य

¹⁶ जनजाती (पहाड) आठपरिया, बाहिङ, बात्तवा, भोटे, बोटे, व्यासी/सौका, चामलिङ, चेपाङ/प्रजा, छन्त्याल/चन्तेल, दनवार, दराई, धनुक, धिमाल, दुरा, गदेरी/भेडार, गन्गाई, घले, घर्ति/भुजेल, गुरुङ, हायु, होल्मो, जिरेल, खालिङ, खवास, कोचे, कुलुङ, कुमाल, कुसुण्डा, लेप्चे, लोमी, लिम्बु, लुहारुङ, मगर, माफी, माली, मेचे, मेवाहाङ, नाछिरीङ, नेवार, नुरङ, पहारी, राई, राजी, सामपाङ, शेर्पा, सुनुवार, तामाङ, थकाली, थामी, थुलुङ, बालुङ, याख्वा, याम्फु, जनजाती अन्य

¹⁷ मदेशी सामाजिक आर्थिक अवस्था तह २ : अमात, बारई, देव, हजाम/ठाकुर, हलुवाइ, कहर, कलवार, कमार, कानु, कथवनिया, केवत, कोइरी/कुशावाह, कुमहार, कुर्मी, लोध, मल्लाह, मुन्डा, नटुवा, नुनिया, राजभार, सोनार, सुधी, तेली, यादव, तराई अन्यमेवाहाङ, नाछिरीङ, नेवार, नुरङ, पहारी, राई, राजी, सामपाङ, शेर्पा, सुनुवार, तामाङ, थकाली, थामी, थुलुङ, बालुङ, याख्वा, याम्फु, जनजाती अन्य

¹⁸ जनजाती (तराइ) दनुवार, दराई, धनकार/खरीकार, धनुक, धिमाल, गदेरी/भेदार, भाँगाङ/धागर, कुमाल, माफी, राजबंशी, सतार/सन्ताल, ताजपुरिया, थारु, जनजाती अन्य

¹⁹ मुस्लिम : इश्लाम, मुसलमान, धुनिया

(ग) शैक्षिक विवरण: (उत्तीर्ण भएको उच्च शैक्षिक तह)

निरक्षर	साक्षर	कक्षा ५ भन्दा कम	कक्षा ५ देखि ८ सम्म
कक्षा ९ देखि १० सम्म	एसएलसी/एसईई उत्तीर्ण		उच्च माध्यमिक (+२)
स्नातक तह वा सो भन्दा माथि			

(घ) आवेदकको गरिवी सम्भाव्यता सूचकहरू (Poverty Probability Index)

- (घ.१) तपाईंको परिवारमा कति जना सदस्य हुनुहुन्छ ? ..... जना
- (घ.२) गएको अन्तिम ७ दिनमा तपाईंको घरमुलीले कस्तो प्रकारको काम गर्नुभएको थियो ?
तलबी स्वरोजगार गैर कृषि स्वरोजगार करार
ज्यालादारी कृषि
- (घ.३) तपाईंको घरमा सुत्ने कोठाहरू कतिवटा छन् ? ..... वटा
- (घ.४) तपाईंको घरको बाहिरी भित्ता के ले बनेको छ ?
बाँस वा घाँसले काँचो ईटाबाट काठबाट ढुङ्गा/ईटा र माटोबाट
ढुङ्गा/ईटा र सिमेन्टबाट बाहिरी भित्ता नै छैन अरु कुनै.....
- (घ.५) तपाईंको घरको छाना के ले बनेको छ?
पराल/खर टायल/ढुङ्गा जस्ता ढलान/सिमेन्ट
- (घ.६) तपाईंको घरमा छुट्टै भान्सा कोठा छ कि छैन ? छ छैन
- (घ.७) तपाईंको घरमा खाना पकाउनको लागि कुन चुलोको प्रयोग गर्नुहुन्छ ?
अगेनु माटोको चुलो सुधारिएको चुलो भुसे चुलो
मट्टितेल स्टोभ एल.पी.जी. ग्यास अन्य .....
- (घ.८) तपाईंको घरमा कस्तो खालको शौचालयको प्रयोग गर्नुहुन्छ ?
फलस शौचालय साधारण पिट शौचालय
परमपरागत चल्दै आएको शौचालय शौचालय नभएको
- (घ.९) तपाईंको घरपरिवारमा कति प्रकारका र कतिवटा टेलिफोन सेट छन् ?
ल्यान्डलाइन ..... वटा कर्डलेस ..... वटा मोबाइल ..... वटा
- (घ.१०) तपाईंसँग कृषि खेतीका लागि जग्गा जमिन छ ? छ छैन
यदि छ भने-
आफ्नै, सिंचाइ हुने आफ्नो तर सिंचाइ नहुने साभेदारीमा लिइएको, सिंचाइ हुने
साभेदारीमा लिइएको, सिंचाइ नहुने धितो वा लिजमा लिइएको, सिंचाइ हुने
धितो वा लिजमा लिइएको, सिंचाइ नहुने

(ङ) रोजगारी तथा आय विवरण

- (ङ.१) तपाईं हाल रोजगारमा हुनुहुन्छ ? छु छैन (यदि छैन भने ३.२ मा जानुहोस्)
यदि छ भने तपाईंको रोजगारीको अवस्था र गत वर्षको वार्षिक आम्दानी कति छ ? (आफ्नै आय मात्र लेख्नुहोस्)

क्र.स.	रोजगारको प्रकार	पेशाको नाम	वार्षिक आम्दानी (रु.)
१.	तलब/ज्यालादारी		
२.	व्यापार/व्यवसाय		
३.	कृषि/पशुपालन		
४.	अन्य.....		
	कूल (क)		

(ङ.२) तपाईंको परिवारको गत वर्षको वार्षिक औषत आम्दानी (तपाईंको बाहेक) कति थियो ?

क्र.स.	रोजगारको प्रकार	संलग्न परिवार सदस्यहरूको संख्या	वार्षिक आम्दानी (रु.)
१.	तलब/ज्यालादारी		
२.	व्यापार/व्यवसाय		
३.	कृषि/पशुपालन		
४.	वैदेशिक रोजगार		
५.	अन्य.....		
	कूल (ख)		

(ड.३) तपाईंको परिवारको सदस्य संख्या - १८ वर्ष भन्दा माथि : ..... १८ वर्ष भन्दा मुनि : ..... जम्मा : .....

तपाईंको आफ्नो र परिवारको कूल वार्षिक आमदानी (क+ख) रू. : .....

प्रति सदस्य अनुमानित औषत मासिक आमदानी रू. : .....

(कृपया कूल वार्षिक आमदानीलाई परिवारका जम्मा सदस्यले भाग गर्नुहोस्)

(च) तपाईंको परिवारलाई आफ्नै जमिनको उब्जनीबाट कति महिना खान पुग्छ ?

३ महिना भन्दा कम

६ महिना भन्दा कम

६ महिना भन्दा बढी

खेती गर्ने जमिन छैन

(छ) तपाईंको परिवारमा आप्रवासी सदस्य कोही हुनुहुन्छ ?

हुनुहुन्छ

हुनुहुन्न

यदि हुनुहुन्छ भने कृपया तल उल्लेख गर्नुहोस् ।

परिवारको सदस्यको नाम	आप्रवासनको प्रकार (तलको महलमा टिक चिन्हो लगाउनुहोस्)				
	वैदेशिक रोजगारमा रहेको	वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका	अस्थायी आन्तरिक बसाइँसराइ	स्थायी आन्तरिक बसाइँसराइ	नाता/सम्बन्ध

(ज) तपाईंको परिवारको कोही सदस्य समृद्धि आयोजनाको लाभग्राहीमा सुचीकृत हुनुहुन्छ ?

हुनुहुन्छ

हुनुहुन्न

यदि हुनुहुन्छ भने तलको तालिका भर्नुहोस् ।

क्र.स.	परिवारको सदस्यको नाम	आवेदकसँगको नाता/सम्बन्ध	कैफियत

(झ) तालिम सम्बन्धी विवरण:

(झ.१) के तपाईंले यसभन्दा पहिले कुनै व्यावसायिक सीप विकास तालिम लिनुभएको छ ?

छ

छैन

यदि छ भने निम्न विवरण उल्लेख गर्नुहोस् :

क्र.सं.	तालिमको नाम	अवधि	तालिम लिएको वर्ष	तालिम दिने संस्थाको नाम

(झ.२) तपाईं कुन विषयको तालिममा सहभागी हुन ईच्छुक हुनुहुन्छ ?

तालिम लिन चाहेको विषय : .....

तालिम लिन चाहेको उद्योगको नाम : .....

तालिम सञ्चालन हुने-

जिल्ला: ..... गा.पा./न.पा./उ.न.पा./म.न.पा ..... वडा नं.: .....

तालिम सुरु हुने मिति : .....

तालिममा इच्छुक हुनुको कारण :

तलब वा ज्यालामा काम गर्न

आफ्नो सीप विकास गर्न

वैदेशिक रोजगारमा जान

अन्य:.....

(झ.३) तपाईंले यो तालिमको बारेमा कसरी जानकारी पाउनुभयो ?

पत्र-पत्रिका

पोस्टर/पाम्प्लेट

एफ.एम.रेडियो

नातेदार/साथीहरू

स्थानीय कार्यालयहरू

उद्योग वाणिज्य महासंघ प्रदेश कार्यालय

सम्बन्धित उद्योग

उद्यम विकास सहजकर्ता (समृद्धि आयोजनाका कर्मचारी)

अन्य .....

(भ.४) तपाईं यो तालिम पूरा गरेपछि सम्बन्धित पेशामै काम नियमित गर्नु भन्ने कुरामा कति प्रतिबद्ध हुनुहुन्छ ?
पूर्ण प्रतिबद्ध छु आंशिकरूपमा प्रतिबद्ध छु थाहा छैन

यदि तपाईं पूर्ण वा आंशिकरूपमा प्रतिबद्ध हुनुहुन्छ भने तालिमपछि तपाईंको मासिक औषत आम्दानी कति होला
भन्ने अपेक्षा गर्नुभएको छ ? रू. .... प्रति महिना

म, माथि उल्लेखित विवरणहरू पूर्णरूपमा सत्य छन् भनी जानकारी गराउन चाहन्छु ।

आवेदकको हस्ताक्षर : ..... मिति : .....

(तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले भर्ने)

(ब) तालिम सम्बन्धी विस्तृत विवरण

तालिम कोड : ..... तालिमको नाम : .....

तालिम सञ्चालन गर्ने संस्थाको नाम .....

जिल्ला : ..... पालिका: ..... वडा नं. : ..... टोल : .....

तालिम सञ्चालन हुने स्थान.....

जिल्ला : ..... पालिका: ..... वडा नं. : ..... टोल : .....

हस्ताक्षर .....

(तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाका तर्फबाट)

नाम : ..... पद : .....

मिति (दिन/महिना/साल) : ..... फोन नं.

अनुसूची ३ : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू

ग्रामीम उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: .....

तालिमको नाम : ..... तालिम स्थल:.....

जम्मा आवेदकको सङ्ख्या : ..... (पुरुष) ..... (महिला) ..... जम्मा प्रारम्भिक छनौटमा परेका आवेदकको सङ्ख्या : (पुरुष) ..... (महिला) .....

प्रारम्भिक छनौट गरिएको मिति : .....

क्र.स.	नाम थर	ठेगाना	तालिमका लागि योग्य रहे नरहेको (छ/छैन)			छनौटको मापदण्ड (व्यक्तिगत अङ्क भार)					जम्मा प्राप्त गरेको अङ्क (६०% अङ्क भारमा)	श्रेणी
			उमेर (१८-४०)	आयोजना सञ्चालन भएको जिल्ला/गाउँ/नगरपालिकाको आवेदक	शैक्षिक योग्यता (नियमित विद्यार्थी होइन)	प्रारम्भिक छनौट (६०%)						
						१. श्रेणी (२०)	२. आर्थिक अवस्था (२०)	३. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका (१०)	४. भौगोलिक प्रतिनिधित्व (५)	५. अपाङ्ग व्यक्तिहरू (५)		
१.												१
२.												२
३.												३

श्रेणी : क श्रेणी = २० अङ्क, ख श्रेणी = १५ अङ्क, ग श्रेणी = १० अङ्क, घ श्रेणी = ५ अङ्क

आर्थिक आधार : ३ महिनाभन्दा कम खाद्य पर्याप्तता वा प्रति महिना ४,००० भन्दा कम आय = २० अङ्क, ६ महिनाभन्दा कम खाद्य पर्याप्तता वा प्रति महिना ६,००० भन्दा कम आय = १० अङ्क, (यदि आवेदकले स्थानीय शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम वा गरिबी निवारण कोषले निर्धारण गरेको श्रेणी उपलब्ध गराएमा, अति विपन्न/गरिबी उन्मुख र विपन्न = २० अङ्क र मध्यम विपन्न वा स्थानीय शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम अनुसार विपन्नता नरहेको = १० अङ्क)

वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका = १० अङ्क (प्रमाण खुल्ने कागजात/पहिचान भएमा) भौगोलिक प्रतिनिधित्व : ५ अङ्क ओखलढुङ्गा, खोटाङ, तेह्रथुम, भोजपुर र धनकुटा

अपाङ्गता भएका : ५ अङ्क अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले सो को प्रमाण/पहिचान खुलाउने कागजात पेश गर्नुपर्ने

सहभागी छनौट समिति

नाम: ..... नाम: ..... नाम: .....
संस्था: ..... संस्था: ..... संस्था: .....
हस्ताक्षर: ..... हस्ताक्षर: ..... हस्ताक्षर: .....

तालिम कार्यान्वयन तथा अनुमगन निर्देशिका

अनुसूची ३ (क) : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू (अन्तर्वार्ता)

ग्रामीम उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: .....

तालिमको नाम : ..... तालिम स्थल:.....

जम्मा आवेदकको सङ्ख्या : ..... (पुरुष) ..... (महिला) ..... जम्मा प्रारम्भिक छनौटमा परेका आवेदकको सङ्ख्या : (पुरुष) ..... (महिला) .....

अन्तर्वार्ता गरिएको मिति : .....

क्र.स.	नाम	ठेगाना	छनौटको मापदण्ड (व्यक्तिगत अङ्कभार)				अन्तर्वार्ताबाट प्राप्त अङ्क (४०% अङ्कभारमा)	श्रेणी
			अन्तर्वार्ता (४०%)					
			१. आधारभूत सीप (१०)	२. उत्प्रेरणा (१०)	३. तालिमको लागि प्रतिबद्धता (१०)	४. तालिम प्रतिको दृष्टिकोण/ मनोबृत्ती (१०)		
१								
२								
३								

अन्तर्वार्ता निरीक्षण सूची : १) आधारभूत सीप २) उत्प्रेरणा ३) प्रतिबद्धता : तालिम प्रतिको प्रतिबद्धता, भविष्यमा यसैलाई पेशाका रूपमा निरन्तरता दिने प्रतिबद्धता ४) तालिम प्रतिको दृष्टिकोण

सहभागी छनौट समिती

नाम:

संस्था:

हस्ताक्षर:

नाम:

संस्था:

हस्ताक्षर:

नाम:

संस्था:

हस्ताक्षर:

तालिम कार्यान्वयन तथा अनुमगन निर्देशिका

पृष्ठ ३६

अनुसूची ३ (ख) : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू (अन्तिम छनौट)

ग्रामीम उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: .....

तालिमको नाम : ..... तालिम स्थल:.....

जम्मा आवेदकको सङ्ख्या : ..... (पुरुष) ..... (महिला) ..... जम्मा प्रारम्भिक छनौटमा परेका आवेदकको सङ्ख्या : (पुरुष) ..... (महिला) .....

अन्तिम छनौट भएका आवेदकहरु : .....(पुरुष) .....(महिला) .....

क्र.स.	नाम	ठेगाना	सक्षिप्त सुचीबाट अङ्कभार	अन्तर्वार्ताबाट प्राप्त अङ्कभार	जम्मा अङ्कभार	श्रेणी
१						
२						
३						

सहभागी छनौट समिती

नाम:

नाम:

नाम:

संस्था:

संस्था:

संस्था:

हस्ताक्षर:

हस्ताक्षर:

हस्ताक्षर:

अनुसूची ४ : प्रशिक्षार्थी छनौट अन्तर्वार्ताका लागि सहयोगी सुझावहरू

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
प्रशिक्षार्थी छनौट अन्तर्वार्ताका लागि सहयोगी सुझावहरू

खण्ड	क्रियाकलापहरू	किन ?	को ?
	नमस्कार....., सजिलो गरी आरामसँग बस्नुहोस है । अब हामी .....जनाको समूहले तपाईंसँग तालिममा छनौटका लागि केही प्रश्नहरू गछौं, ...ठिक छ नी हैन ?	उम्मेदवारसँग विश्वास निर्माण गर्नका लागि सहयोगी प्रश्नहरू	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि
	तपाईंको छोटो परिचय दिनुस न है वा तपाईंको नाम र ठेगाना भन्न सक्नुहुन्छ ?		
१	<p>क) तपाईं हिजो आज के गर्दै हुनुहुन्छ ?</p> <p>ख) कति पढ्नु भएको छ ?</p> <p>ग) तपाईंको परिवारमा को को हुनुहुन्छ ?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● उहाँहरूले के काम गर्नुहुन्छ ? ● उहाँहरूले कति कमाइरहनु भएको छ ? ● अन्य आमदानी हुने स्रोत पनि छन् कि ? (विशेष अवस्थामा) यसलाई प्रमाणित गर्ने तपाईंसँग के प्रमाण छ ? 	आवेदन फाराममा उल्लेख गरेका सूचनालाई पुनर्पुष्टि गर्नका लागि सहयोगी प्रश्नहरू	तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्था प्रतिनिधि
२.	<p>क) तपाईंलाई तालिमबारे केही थाहा छ ? (थाहा नभएको बताएमा अन्तर्वार्तामा बसेकाहरूले बताइदिने)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● तालिम सकिएपछि कामलाई निरन्तरता दिन सक्नुहुन्छ त ? 	विषयसँग सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान र अनुभवको मूल्याङ्कन गर्नका लागि	प्रशिक्षक प्रतिनिधि तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाका प्रतिनिधि
	ख) तालिम अवधिभर कुनै दिन नबिराइ सहभागीहुन सक्नुहुन्छ ?		
	<p>ग) (विशेष प्रकृतिका प्राविधिक तालिमका लागि मात्र) यो तालिममा .....सीप र योग्यता चाहिन्छ, तपाईंसँग त्यो छ कि छैन? (जस्तै : मोबाईल मर्मत सम्बन्धी तालिमका लागि कम्प्युटर सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान र अंग्रेजीका शब्दावलीहरू चाहिन्छन)</p>		
	<p>घ) विशेष अवस्थामा (विभिन्न अवस्थामा आउनसक्ने जोखिमबारे बताइदिने)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● यस्तो अवस्थामा तपाईं यो तालिममा सहभागी हुन सक्नुहुन्छ जस्तो लाग्छ ? 		
	<p>ङ) यदि उम्मेदवार यो तालिमबाहेक उपलब्ध अन्य तालिमका लागि उपयुक्त देखिएमा, तालिमका विषय सम्बन्धी थप प्रश्नहरू सोध्ने</p>		

खण्ड	क्रियाकलापहरू	किन ?	को ?
३.	<p>क) यो तालिम .....महिनाको हुन्छ, तपाईंले ....महिनासम्म तालिम पुरा गर्नका लागि कसरी समय मिलाउनुहुन्छ ?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● कहाँ वसेर तालिममा सहभागी हुनुहुन्छ ? <p>ख) तालिम पुरा गरिसकेपछि कहाँ काम गर्नुहुन्छ ?</p> <p>ग) कसरी काम पाउनुहुन्छ ?</p> <p>घ) यदि काम पाउनुभयो भने कति जति कमाई होला भन्ने आशा गर्नुभएको छ ? (यदि उम्मेदवारको अपेक्षा बढी भएको जस्तो लागेमा वास्तविक कमाइ बताइदिने)</p> <p>ड.) व्यवसायका लागि कसले र कहाँबाट सहयोग जुटाउनु हुन्छ ?</p> <p>च) यदि आफ्नै व्यवसाय गर्ने सोच्नुभएको छ भने कसरी गर्ने भन्ने सोच्नुभएको छ ?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● यस्तो व्यवसाय कहाँ गर्ने सोचाइ बनाउनुभएको छ ? 	<p>तालिमप्रतिको प्रतिबद्धता, रोजगारीका दृष्टिकोणबाट रोजगार तथा व्यवसाय सम्बन्धी योजनाबारे थाहा पाउन</p>	<p>रोजगारदाताको प्रतिनिधि</p>
४.	<p>अन्तर्वार्ता समापन गर्दै तालिममा उपलब्ध हुने सेवासुविधा (खाजा, खाना) बारे प्रस्ट बताइदिने, साथै नतिजा कहाँ, कहिले र कसरी थाहा पाउन सकिन्छ ? त्यो पनि बताउने ।</p>		<p>तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्था प्रतिनिधि</p>

छनौट समितिका सदस्यहरूले अन्तर्वार्ताका लागि दिइएको जम्मा ४० अङ्कमा प्रत्येक व्यक्तिले पाएको अङ्क टिपेर राख्नुपर्छ ।

अनुसूची ५ : तालिमको ब्यानर

ग्रामीम उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिमको ब्यानर

तालिमको नाम : .....

तालिम सञ्चालन हुने स्थान : .....

तालिम अवधि : .....

तालिम सुरु मिति : .....

तालिम समापन मिति : .....

तालिम सञ्चालन हुने समय : ..... बजे देखि ..... सम्म

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम : .....

सम्पर्क व्यक्तिको नाम : ..... फोन नं. : .....

ख्याल राख्नुपर्ने कुराहरू :

- ब्यानरको साईज कम्तीमा पनि चौडा ३ फिट र लम्बाई ५ फिट हुनुपर्नेछ ।
- ब्यानरमा शिर्षक लागि जम्मा १० प्रतिशत ठाउँ मात्र ओगटेको हुनुपर्छ ।
- ब्यानरमा तालिम सम्बन्धि जानकारीले ७० प्रतिशत ठाउँ ओगटेको हुनुपर्छ
- नेपाल सरकार, हेल्भेटास नेपाल र दातृ संस्थाको लोगाले २० प्रतिशत भाग ओगटेको हुनुपर्छ
- तालिम स्थानमा आवतजावत गर्नेले प्रस्ट देख्ने गरी ब्यानर अनिवार्य टाँसेको हुनुपर्छ

अनुसूची ६ : तालिमको फ्याक्ट सीट

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

फ्याक्ट सीट

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम	.....	
सम्पर्क व्यक्तिको नाम र फोन नं.	.....	
तालिम स्थलको पुरा ठेगाना	.....	
तालिमको विषय	.....	
पेशागत सीप मापदण्ड	तह १ राष्ट्रिय सीप परीक्षण समिति/प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदबाट प्रमाणित	
तालिम अवधि	३९० घण्टा (६५ दिन, प्रति दिन ६ घण्टाका दरले)	
तालिम मिति	सुरु मिति:..... अन्य मिति:	
तालिम समय	सुरु हुने समय:..... सकिने समय:	
तालिम लागि सहयोग गर्ने संस्थाहरू :	आयोजना कार्यान्वयन : नेपाल सरकार उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	
	आर्थिक सहयोग गर्ने : कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाड)	
	प्राविधिक सहयोग: हेल्भेटास नेपाल	
जम्मा छनौट भएका सहभागीहरू	प्रत्येक समूहमा २० जना	
तालिमको उद्देश्य	अति गरिब र गरिब युवाहरूलाई सीप प्रदान गरी सीपमा आधारित मर्यादित रोजगारी वा स्वरोजगार बनाउने वा उनीहरूले सिकेको सीपमा आधारित उद्यमहरू सफलतापूर्वक गर्न सक्षम बनाउने ।	
तालिम पाठ्यक्रमको संरचना	८० प्रतिशत भन्दा बढी प्रयोगात्मक अभ्यास	
लक्षित समूह	<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको क्षेत्र भित्रका जिल्ला/पालिका भित्र बसोबास गर्ने आर्थिक विपन्ता र सामाजिकरूपमा विभेदमा परेका युवाहरू १८ वर्ष देखि ४० वर्ष उमेर समूह (२५ प्रतिशत सहभागी ४० वर्षभन्दा माथिका हुनसक्छन्, यसका लागि समृद्धि हेल्भेटास नेपालबाट पूर्व स्वीकृति लिएको) भविष्यमा सम्बन्धित सीपमा नै पेशागत भएर काम गर्ने रुचि र उत्प्रेरणा भएको 	

	<ul style="list-style-type: none"> ● शैक्षिक योग्यताको कुनै पनि बन्देज नभएको तर औपचारिक शिक्षा लिइरहेको हुनुहुँदैन ● वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका र तिनका परिवारका सदस्यहरु ● जोखिममा रहेका समूह, महिला घरमुली
तालिम सम्बन्धि जानकारी	स्थानीय सरकार, स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो, पोष्टर, पम्फलेट, सार्वजनिक स्थानमा सूचना टाँसेको र स्थानीय संघसंस्थासँग सहकार्य गरी पहुँच अभिवृद्धि गरेको
तालिमपश्चात प्रशिक्षार्थीले गर्नुपर्ने आयको सीमा	रु १०,००० प्रति महिना (छ महिना भित्र रु ६०,०००)
प्रतिव्यक्ति प्रत्यक्ष तालिम लागत	रु .....
तालिम प्रदायक संस्थाहरूले सहभागीहरूलाई दिईने अतिरिक्त सहयोग	<ul style="list-style-type: none"> ● तालिमका लागि योग्य भइ छनौट भएका सबै सहभागीलाई निशुल्क तालिम ● राष्ट्रिय सीप परीक्षण समिति/प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदबाट लिइने सीप परीक्षामा सहभागी गराइने ● तालिम अवधिभर (६५ दिन) रु. १०० बराबरको खाजाको व्यवस्था ● तालिमपश्चात कम्तीमा पनि ६ महिनासम्म रोजगारीका लागि सहयोग
प्रशिक्षक र सम्पर्क नम्बर	<u>मुख्य प्रशिक्षक</u> नाम : ..... सम्पर्क नं..... <u>सहायक प्रशिक्षक</u> नाम : ..... सम्पर्क नं.....

विस्तृत जानकारीका लागि टोल फ्रि नम्बर:

प्रदेश १ का लागि - १६६०-०१-५०५०५

प्रदेश २ का लागि - १६६०-४४-५२५५५

ख्याल राख्नुपर्ने कुराहरू :

- साईज कम्तीमा पनि चौडा ४ फिट र लम्बाई ६ फिट हुनुपर्नेछ ।
- शीर्षक लागि जम्मा १० प्रतिशत ठाउँ मात्र ओगटेको हुनुपर्छ ।
- तालिम सम्बन्धि जानकारीले ८० प्रतिशत ठाउँ ओगटेको हुनुपर्छ
- नेपाल सरकार, हेल्भेटास नेपाल र दातृ संस्थाको लोगाले १० प्रतिशत भाग ओगटेको हुनुपर्छ
- हलभित्र सहभागी र आगन्तुक दुवैले प्रस्ट देख्ने गरी टाँसेको हुनुपर्छ

अनुसूची ७ : तालिम योजना

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिम योजना

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम:..... ठेगाना:.....

तालिमको नाम:..... तालिमको कोड: ..... तालिम संचालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

सहायक प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति:.....

मोड्युल नम्बर	मोड्युल/कार्यको नाम	घण्टा	अवधि		कैफियत
			बाट	देखि	

अनुसूची ८ : कक्षा सत्र योजना

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
दैनिक/कार्य सत्र योजना

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम:..... ठेगाना:.....

तालिमको नाम:..... तालिमको कोड: ..... तालिम संचालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

सहायक प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति:.....

क्र.स.	मिति	मोड्युल/कार्यको नाम	उद्देश्य	समय		तालिम बिधि		तालिम सामग्री	अपेक्षित नतिजा	मुख्य प्रशिक्षकको हस्ताक्षर
				सैदान्तिक (घण्टा)	प्रयोगात्मक (घण्टा)	सैदान्तिक	प्रयोगात्मक			

अनुसूची ९ : प्रशिक्षण लगबुक

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

प्रशिक्षक लगबुक

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम:..... ठेगाना:.....

तालिमको नाम:..... तालिमको कोड: ..... तालिम संचालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम:..... मोबाइल नम्बर:.....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम:..... मोबाइल नम्बर:.....

सहायक प्रशिक्षकको नाम:..... मोबाइल नम्बर:.....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति:.....

क्र.स.	मिति	जम्मा तालिम दिन	मोड्युल/कार्यको नाम	मुख्य सिकाईहरु	अवधि/घण्टा		सल्लाहहरु	मुख्य प्रशिक्षकको हस्ताक्षर
					सैदान्तिक	प्रयोगात्मक		

अनुसूची १० : कार्य मुल्याङ्कन फारम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

कार्य मुल्याङ्कन फारम

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम:..... ठेगाना:.....

तालिमको नाम:..... तालिमको कोड: ..... तालिम संचालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

सहायक प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति:.....

क्र.स.	सहभागीको नाम	सहभागीले गरेका कार्यहरु		प्रक्रिया अनुसार नगरेको र गर्न असक्षम	प्रशिक्षार्थीलाई गर्न सक्षम बनाउन प्रशिक्षकको योजना	प्रशिक्षार्थीलाई गर्न सक्षम बनाउन तालिम प्रदायकको योजना
		पूर्णरूपमा प्रक्रिया अनुसार गरेको र गर्न सक्षम	आंशिकरूपमा प्रक्रिया अनुसार गरेको र गर्न सक्षम			

मुख्य प्रशिक्षकको नाम:..... हस्ताक्षर:..... सहायक प्रशिक्षकको नाम:..... हस्ताक्षर:.....

कार्य मुल्याङ्कन गरेको मिति: .....

अनुसूची ११ : आगन्तुक लगबुक

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
आगन्तुक लगबुक

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम:..... ठेगाना:.....

तालिमको नाम:..... तालिमको कोड: ..... तालिम संचालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम:..... मोबाइल नम्बर:.....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम:..... मोबाइल नम्बर:.....

सहायक प्रशिक्षकको नाम:..... मोबाइल नम्बर:.....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति:.....

क्र.स.	मिति	अनुगमन गर्ने कर्मचारीको नाम	संस्थाको नाम	सम्पर्क नम्बर	अनुगमनको अवलोकन पछिका पृष्ठपोषणहरु	हस्ताक्षर

अनुसूची १२: कार्यस्थलगत तालिमको (OJT) योजना

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

कार्यस्थलगत तालिमका (OJT) योजना

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम:..... ठेगाना:.....

तालिमको नाम:..... तालिमको कोड: ..... तालिम संचालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

सहायक प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति:.....

क्र.स.	सहभागीको नाम	कार्यस्थलगत तालिम (OJT) प्रदायकको विवरण			कार्यस्थलगत तालिम (OJT) विवरण			
		व्यक्तिको वा संस्थाको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नम्बर	सुरु भएको मिति	अन्तिम हुने मिति	सुपरभाईजर*	सम्पर्क नम्बर

* सुपरभाईजरको कोलममा मुख्य प्रशिक्षक वा सहायक प्रशिक्षकको नाम उल्लेख गर्नु पर्ने छ । प्रत्येक १० जना प्रशिक्षार्थीको लागि १ जना प्रशिक्षकले निरिक्षण गर्नुपर्ने छ ।

अनुसूची १३: रोजगार पदस्थापन योजना

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
रोजगार पदस्थापन योजना

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम:..... ठेगाना:.....

तालिमको नाम:..... तालिमको कोड: ..... तालिम संचालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

सहायक प्रशिक्षकको नाम:..... मोवाइल नम्बर:.....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति:.....

क्र.स.	सहभागीको नाम	रोजगारीको प्रकार (आफै/ज्यालादारी/तलब/बैदेशिक)	उद्यमी/रोजगारदाताको बिबरण				सहयोग गर्ने संस्था वा व्यक्ति
			नाम	सम्पर्क नम्बर	ठेगाना	सुरु गरेको मिति	

अनुसूची १४ : तालिम हुनुपूर्व गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिम हुनुपूर्व गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम : ..... तालिम कोड : .....

तालिम सञ्चालन हुने स्थान : जिल्ला : ..... गा.पा./न.पा. : ..... वडा नं. : .....

टोल:..... अन्तर्वार्ता मिति : .....

तालिम सुरु भएको मिति : ..... तालिम समापन हुने मिति: .....

आवेदकको जम्मा सङ्ख्या : जम्मा : ..... पुरुष : ..... महिला : .....

छनौट भएको जम्मा सङ्ख्या : ..... पुरुष : ..... महिला : .....

क्र.स.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था		
		अनुकरण नगरेको (०)	आंशिक अनुकरण गरिएको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)
१.	तालिमको सार्वजनिक आह्वान			
१.१	कार्यान्वयन तथा अनुगमन पुस्तिकामा उल्लेख भएअनुसारको पालना गरि सार्वजनिक आह्वानको अवधि पालना गरिएको (कम्तीमा पनि १५ दिन)			
१.२	सार्वजनिक आह्वानका लागि प्रयोग गरिएका माध्यमहरू (कम्तीमा पनि ३ माध्यमहरू प्रयोग गरिएको: पोष्टर, पम्फलेट, एफएम रेडियो, पत्रपत्रिका)			
१.३	पुस्तिकामा उल्लेख भए अनुसार सार्वजनिक आह्वानमा विषयवस्तु समेटिएको			
२	आवेदन संकलन			
२.१	१५० प्रतिशत आवेदन संकलन (तालिममा छनौट हुने आवश्यक न्यूनतम सङ्ख्याभन्दा ५० प्रतिशत बढी आवेदनहरू संकलन भएको)			
३	पूर्वाधार व्यवस्थापन			
३.१	मुख्य प्रशिक्षक (कम्तीमा तह २ र सम्बन्धित पेशामा ५ वर्षको अनुभव भएको, आधारभूत प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको)			
३.२	सहायक प्रशिक्षक (कम्तीमा तह १ वा सम्बन्धित पेशामा ५ वर्ष अभ्यासकर्ताका रूपमा काम गरेको)			
३.३	तालिम हल, खानेपानी, खाजा, र शौचालयको प्रबन्ध भएको			
३.४	तालिम सामग्रीको प्रबन्ध भएको			

क्र.स.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था		
		अनुकरण नगरेको (०)	आंशिक अनुकरण गरिएको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)
४	सहभागी/प्रशिक्षार्थी छनौट प्रक्रिया			
४.१	तालिम तथा रोजागार सेवा प्रदायकले प्रारम्भिक छनौट सम्पन्न गरेको			
४.२	तालिम तथा रोजागार सेवा प्रदायकले प्रारम्भिक अङ्कभार निर्धारण गरेको			
४.३	पुस्तिकामा उल्लेख भए अनुसारको छनौट अन्तर्वार्ता समिति गठन भएको			

छनौट समिति

क्र. सं.	नाम	पद	संस्था	सम्पर्क नं.
१		तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि		
२		सरकारी प्रतिनिधि		
३		प्रशिक्षक		
४		साभेदार/रोजगारदाताको प्रतिनिधि		

छनौटमा परेका आवेदकको नामसहितको सूची

क्र. सं.	आवेदकको नाम	गाउँ/नगरपालिको नाम	सम्पर्क नं.	पुरुष	महिला
१					
२					
३					
४					
५					
६					
७					
८					
९					
१०					
.....					
३०					

हेल्भेटास नेपालका प्रतिनिधिको टिप्पणी : .....

.....

अनुमोदन गर्नेको हस्ताक्षर : .....

नाम : .....

मिति : .....

अनुसूची १५ : तालिम स्थल प्रमाणीकरण फाराम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
तालिम स्थल प्रमाणीकरण फाराम

१. तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....
२. तालिमको नाम : ..... तालिम कोड: .....
३. तालिम सञ्चालन हुने स्थान : जिल्ला : ..... गा.पा./न.पा. : .....
वडा नं. : ..... टोल:.....
४. प्रस्तावित तालिम सुरु हुने मिति : ..... तालिम समापन मिति: .....
५. तालिम सुरु हुने समय: ..... तालिम सिफ्ट: विहान दिउँसो
६. तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको सम्पर्क व्यक्तिको नाम : .....
पद: ..... सम्पर्क नं. : .....
७. मुख्य प्रशिक्षकको नाम : ..... सम्पर्क नं. : .....
८. सहायक प्रशिक्षकको नाम : ..... सम्पर्क नं. : .....

क्र.सं.	तालिम सुरु गर्नको लागि आधारभुत पूर्वाधारहरूको उपलब्धता (पाठ्यक्रमको आधारमा)	स्थिति		कैफियत
		भए	नभएको	
१.	तालिम हल (स्थान/क्षेत्रफल, फर्निचर, बत्ती/प्रकाश, हावा ओहोरदोहोर हुने भेन्टिलेसन, खानेपानी, आदि)			
२.	तालिम सामग्री (खर्च हुने) औजार, उपकरण र मेशिन			
३.	शौचालय (महिला/पुरुष)			
४.	मुख्य प्रशिक्षकको शैक्षिक योग्यताको र प्रशिक्षक प्रशिक्षणको प्रमाण पत्र (TOT)			
५.	सहायक प्रशिक्षकको प्रशिक्षकको शैक्षिक योग्यताको र प्रशिक्षक प्रशिक्षणको प्रमाण पत्र (TOT)			
६.	पेशागत सीपस्तर निर्धारण (OSS) को उपलब्धता			
७.	अन्य -पाठ्यक्रम, म्यानुयल आदि)			
अन्य आवश्यकताहरू				
७.१	फ्याक्ट सीट			
७.२	ब्यानर			
७.३	प्राथमिक उपचार सामग्री			
७.४	सुरक्षाका उपायहरू/सामग्रीहरू			

क्र.सं.	तालिम सुरु गर्नको लागि आधारभूत पूर्वधारहरूको उपलब्धता (पाठक्रमको आधारमा)	स्थिति		कैफियत
		भए	नभएको	
७.५	सत्र योजना, लग बुक, आगन्तुक पुस्तिका, दैनिक हाजिरी/उपस्थिति रेकर्ड आदि			
७.६	तालिम सामग्रीहरू (सेतोपाटी, मेटा कार्ड, मार्कर आदि)			

क. तालिम सञ्चालनको लागि सिफारिश गरिएको ?	☐ गरिएको	☐ नगरिएको					
ख. तालिम सुरु गर्नु अघि सुधार गर्नु पर्ने	☐ १	☐ २	☐ ३	☐ ४	☐ ५	☐ ६	☐ ७
ग. पुन प्रमाणीकरण पछिको अवस्था	☐ राम्रो	☐ सुधार नभएको					
घ) पृष्ठपोषण/सुझावहरू :							

हस्ताक्षर : .....

मिति : .....

अनुगमन गर्ने व्यक्तिको नाम : .....

पद : .....

अनुसूची १६ : तालिम भइरहेको समयमा गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची

ग्रामीण उच्च तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची

अनुगमन गरिएको मिति : .....

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम : .....

तालिम संचालन स्थानको ठेगाना: .....

तालिमको नाम : ..... तालिम कोड: .....

तालिम सुरु भएको मिति : ..... तालिम समापन हुने मिति: ..... तालिमको समय : .....

दैनिक (कति घण्टा) : ..... (सैद्धान्तिक सत्र ..... व्यावहारिक सत्र : .....

तालिममा भर्ना भएका सहभागीको सङ्ख्या : ..... (पुरुष : ..... महिला : .....

अनुगमन क्रममा भेटिएका सहभागीको वास्तविक सङ्ख्या : ..... (पुरुष : ..... महिला : .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम : ..... योग्यता/तह.....

प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको छ छैन सम्पर्क नं. : .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम : ..... योग्यता/तह.....

प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको छ छैन सम्पर्क नं. : .....

तालिम संयोजकको नाम : ..... सम्पर्क नं. : .....

क्र.स.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था			कैफियत
		अनुकरण नभएको (०)	आंशिक अनुकरण गरिएको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)	
क	तालिम स्थल र भौतिक सेवासुविधाहरू				
१	तालिम स्थल उपयुक्त छ				
२	खानेपानी, शौचालय र प्राथमिक उपचारको व्यवस्था छ : खानेपानी शौचालय प्राथमिक उपचार				
३	तालिमको वातावरण शान्त छ (भित्री वा बाहिरबाट आउने कुनै प्रकारको हल्ला छैन)				
ख	तालिमका सहभागीहरू				
४	तालिम समूहमा अधिकतम २० जना हुनुपर्ने				
ग	मुख्य कागजातहरूको उपलब्धता				
५	यी कागजातहरू तालिम हलमा छन् : पेशा सीप स्तर निर्धारण (OSS) अद्यावधिक पाठ्यक्रम (Curriculum)				

क्र.स.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था			कैफियत
		अनुकरण नभएको (०)	आंशिक अनुकरण गरिएको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)	
	तालिम पुस्तिका (Manual)				
६	तालिम प्रशिक्षणमा यी कागजातहरूको (पेशा सीप स्तर निर्धारण, अद्यावधिक पाठ्यक्रम, तालिम पुस्तिका) प्रयोग गरिएको छ				
७	सत्र योजना र लग बुक तयार पारिएका छन्/उपलब्ध छन्				
८	यी सत्र योजना र लग बुक प्रयोग गरिएका छन्				
घ	दक्ष प्रशिक्षकको उपलब्धता				
९	हरेक तालिम समूहमा प्रमुख र सहायक गरी दुई जना प्रशिक्षक छन् प्रमुख प्रशिक्षक सहायक प्रशिक्षक				
१०	प्रमुख प्रशिक्षकको दक्षता : तह ५ को तालिम लिएको कम्तीमा दुई वर्षको सम्बन्धित विषयमा प्रशिक्षण गरेको अनुभव छ प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको छ				
११	सहायक प्रशिक्षकको दक्षता : तह १ को तालिम लिएको कम्तीमा पाँच वर्ष सम्बन्धित विषयमा अभ्यास गरेको अनुभव छ प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको छ				
१२	प्रशिक्षकहरूको औपचारिक नियुक्ति दिइएको छ : सीप लिएको विषयको प्रमाण पत्र प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिमको प्रमाण पत्र पहिचान जनाउने कार्ड (आइडी कार्ड) नियुक्ति पत्र/सम्झौता पत्र				
ङ	सहयोगी सुविधा र सामग्रीहरू				
१३	प्रशिक्षकले तालिम सामग्रीको पर्याप्त प्रयोग गरिरहेको छ (जस्तै : सबै सहभागीको सिकाइलाई मूल्याङ्कन गर्ने आधार सूची, त्यसको प्रयोग र अभिलेखन गरिएको छ)				
१४	ओएसएसमा उल्लेख भए अनुसार सहभागीले सम्बन्धित विषयका साधन र उपकरणहरू प्रयोग गर्न पाएका छन्				
१५	ओएसएस र पाठ्यक्रममा उल्लेख भए अनुसार तालिम लिएको विषयमा व्यावहारिक प्रयोग गर्ने खपत सामग्रीसम्म सहभागीको पहुँच छ				
१६	पुस्तिकामा उल्लेख भए अनुसार फ्याक्ट सीट र ब्यानर तालिम स्थलमा राखिएका छन्				
१७	सहभागीहरूलाई सुरक्षाका साधन/सामग्री प्रयोग गर्नुपर्छ भन्ने जानकारी दिइएको छ -जस्तै :				

क्र.स.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था			कैफियत
		अनुकरण नभएको (०)	आंशिक अनुकरण गरिएको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)	
	पञ्जा, हेल्मेट, जुता, एप्रोन, चशमा, स्क्याफोल्डिङ बेल्ट आदि), जोखिम हुन सक्ने पेशागत सीपमा यिनको प्रयोग गरिएको/गर्न सिकाइएको छ				
१८	सहभागीले दैनिक खाजा पाइरहेका छन् (प्रतिदिन रु. १०० बराबर)				
च	प्रशिक्षार्थी र प्रशिक्षको हाजिरी				
१९	तालिम सुरु भएदेखि नै सहभागीको उपस्थिति दर ९० प्रतिशत छ				
२०	प्रशिक्षकको उपस्थिति दर ९० प्रतिशत छ				
२१	हाजिरी पुस्तिका दैनिक रूपमा प्रयोग गरिएको छ				
२२	तालिम स्थलमा आगन्तुक पुस्तिका राखिएको छ				
छ	तालिमको सञ्चालन				
२३	तालिम सत्र योजना अनुसार तालिम सञ्चालन गरिएको छ				
२४	सबै सहभागीलाई पर्याप्त समय दिइएको छ, प्रशिक्षक प्रशिक्षार्थीको अन्तर्क्रिया पर्याप्त छ				
२५	तालिमको समय दैनिक ६ घण्टा भन्दा बढी छैन				
२६	सैद्धान्तिक र व्यावहारिक अभ्यासको सन्तुलन राम्रो छ, बढी व्यावहारिक अभ्यासमा जोड दिइएको छ (२० प्रतिशत सैद्धान्तिक, ८० प्रतिशत व्यावहारिक अभ्यास)				
२७	प्रशिक्षार्थीका लागि कार्यस्थलगत तालिमको प्रबन्ध गरिएको छ				
ज	सरकारी तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय				
२८	सरकारी निकाय (गाउँ/नगरपालिका) ले तालिम अवलोकन तथा अनुगमन गरेका छन्				
२९	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले समृद्धि आयोजना अन्तर्गत परिचालन भएका फिल्ड कर्मचारीसँग समन्वय गरेका छन् (उप-सम्भाग १.३ भन्दा अन्य सम्भागका)				
३०	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले त्यहाँ उपलब्ध वित्तीय संस्था र अन्य विकास साभेदार संस्थाहरूसँग सहभागीको सम्बन्ध विस्तारका लागि सहजीकरण गरेका छन्				
३१	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले यस आयोजनाका अन्य उप-सम्भागहरूसँग सहभागीको सम्बन्ध विस्तारका लागि सहजीकरण गरेका छन्				

क्र.स.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था			कैफियत
		अनुकरण नभएको (०)	आंशिक अनुकरण गरिएको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)	
भ	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूको आन्तरिक अनुगमन संयन्त्र				
३२	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले अनुगमन कर्मचारी नियुक्त गरेका छन् र आन्तरिक अनुगमन गरिरहेका छन्				
३३	हरेक अध्यायको समाप्तिपछि आवधिक परीक्षा गर्ने अभ्यास गरिएको छ				
३४	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँग स्पष्ट रोजगार पदस्थापन योजना छ				
३५	राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले लिने सीप परीक्षाका लागि तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले प्रक्रिया अघि बढाएका छन् परीक्षाका लागि आवेदन फाराम भरेका छन्				

प्रशिक्षार्थीहरूको सुझाव : .....

.....

प्रशिक्षकको सुझाव : .....

.....

अवलोकनमा देखिएका प्रमुख कुराहरू : .....

.....

सुधारका लागि गरिएका सिफारिशहरू : .....

.....

अनुगमन गर्नेको :

नाम : .....

हस्ताक्षर : .....

मिति : .....

अनुसूची १७ : सीप परीक्षण अवलोकन फारम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

सीप परीक्षण अवलोकन निरीक्षण फारम

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम : ..... तालिम कोड: .....

तालिम सञ्चालन हुने स्थान :

जिल्ला : ..... गा.पा./न.पा. : ..... वडा नं. : ..... टोल:.....

तालिम सुरु भएको मिति : ..... तालिम समापन मिति: .....

प्रशिक्षित : पुरुष : ..... महिला : ..... जम्मा : .....

आवेदन दिएका : पुरुष : ..... महिला : ..... जम्मा : .....

सीप परीक्षामा सहभागी : पुरुष : ..... महिला : ..... जम्मा : .....

सीप परीक्षण भएको मिति : .....

क्र.स.	क्रियाकलाप/प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था			कैफियत
		अनुकरण नगरेको (०)	आंशिक अनुकरण गरेको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)	
क	तयारी				
१	सीप परीक्षण गर्ने स्थानमा उपलब्ध भौतिक सुविधाहरू (फराकिलो स्थान, शौचालय, खानेपानी आदि)				
२	उपकरण तथा औजारहरूको उपलब्धता				
३	स्टेशनरी तथा अन्य सहयोगी सामग्रीको उपलब्धता (यदि आवश्यक भएमा)				
४	सीप परीक्षाका लागि प्रयोग हुने व्यावहारिक अभ्यासका लागि स्थानको व्यवस्थापन				
५	सीप परीक्षणका लागि आवश्यक मानव स्रोतको उपलब्धता जस्तै : परीक्षक, परीक्षा व्यवस्थापक र सहयोगी कर्मचारी				
ख	सहभागिता				
१	सहभागीहरूलाई उनीहरूलाई दिइएको कामबारे प्रस्ट पारिएको				
२	परीक्षण क्रममा सहभागीलाई आवश्यक पर्ने सहयोग गरिएको				

क्र.स.	क्रियाकलाप/प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था			कैफियत
		अनुकरण नगरेको (०)	आंशिक अनुकरण गरेको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)	
३	सीप परीक्षणका आधारभूत मापदण्ड र नीतिनियम पालना गरिएको				
४	समयको ख्याल राखिएको				
५	सीप परीक्षणका लागि खटिएको समूहले सहभागीसँग गरेको व्यवहार				

सीप परीक्षण स्थलमा आएका सवाल :

निष्कर्ष :

सिफारिशहरू :

अनुगमन गर्नेको :

नाम : .....

हस्ताक्षर : .....

पद : .....

मिति : .....

अनुसूची १८ : रोजगार तथा आम्दानी रुजु फारम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

रोजगार तथा आम्दानी रुजु फारम

३ महिना

६ महिना

(अनुगमन गर्न जानुअघि नमूनासूची (sample list)को आधारमा भर्नुपर्ने तर फिल्डमा तालिमप्राप्त व्यक्तिसँग पुनःरुजु गर्ने)

१. व्यक्तिगत विवरण

नाम: ..... थर ..... उमेर (वर्ष).....
 लिंग: महिला पुरुष अन्य..... समूह: A B C D
 शैक्षिक योग्यता:..... सम्पर्क नं :..... बैकल्पिक सम्पर्क नं .....
 ठेगाना: प्रदेश: ..... जिल्ला ..... गा.पा./न.पा. .... वडा नं. .... टोल .....

२. तालिम विवरण:

तालिमको नाम: ..... तह..... तालिम कोड: .....
 तालिम लिएको स्थान:
 प्रदेश: ..... जिल्ला..... गा.पा./न.पा./उ.न.पा./म.न.पा.....वडा नं.....टोल.....
 तालिम शुरु भएको मिति: .....तालिम सकिएको मिति:..... जम्मा तालिम .....(घण्टा)
 तालिम प्रदान गर्ने संस्थाको नाम (T&Es):.....
 तालिम प्रदान गर्ने संस्थाको ठेगाना: .....
 औसत ३ महिना ६ महिनाको आम्दानी (तालिम प्रदायक संस्थाको प्रतिवेदनको आधारमा) रु. ....

३. रोजगारी विवरण:

तालिम प्राप्त गरिसकेपछिको समय		सम्बन्धित पेशामा रोजगारीको अवस्था		
		१= ज्याला/तलबमा काम गरेको, ३= ठेकेदार	२= स्वरोजगार/आफ्नै व्यवसाय गरेको, ४= बेरोजगार	
		Grace period लिएको	Grace period नलिएको	
	महिनाको नाम	रोजगारको विवरण	आम्दानी रु.	कैफियत
	पहिलो			
	दोस्रो			
	तेस्रो			
	जम्मा रु. (३ महिनाको आम्दानी लिने)			
	चौथो			
	पाँचौ			
	छैठौँ			
	सातौँ			
	आठौँ			
	जम्मा रु. (६ महिनाको आम्दानी लिने)			
	जम्मा आम्दानी रु.			
	जम्मा ६ महिनाको औसत आम्दानी रु.			Gainfully Employed Drop out
यदि Drop out भए, त्यसको कारण: सोही पेशामा पहिले देखिनै काम गरिरहेको र मासिक रु ४००० (\$ 1.25 प्रति दिन) कमाइरहेको नियमित अध्यन गरिरहेको नभेटिएको/सम्पर्क नभएको उमेर नमिलेको (१८ वर्ष भन्दा मुनि वा ४० वर्ष भन्दा माथि रहेको र तालिम प्रदायक संस्थाले स्वीकृति नलिएको सम्बन्धित पेशामा काम नगरेको				

हाल तालिम सम्बन्धी काम निरन्तर रुपमा गरिरहनु भएको छ ? छ छैन

तालिम कार्यान्वयन तथा अनुगमन निर्देशिका

४. रोजगारीको विवरण:

हालको रोजगारीको प्रकृति (चिन्ह लगाउनुहोस्) आफ्नै व्यवसाय रोजगारदाता/कम्पनी ठेकेदार
 रोजगारदाता वा ठेकेदार वा कम्पनीको नाम: .....
 सम्पर्क व्यक्तिको नाम: ..... सम्पर्क नं. ....
 ठेगाना: प्रदेश: ..... जिल्ला: ..... गा.पा./न.पा. .... वडा नं. .... टोल: .....
 पेशाको नाम: ..... व्यवसाय वा रोजगार सुरु गरेको मिति: .....

५. यदि तपाईंले ठेकेदार वा स्वरोजगारमा गएको भए कसैलाई ज्याला वा तलबमा काममा राख्नु भएको छ ?
 छ छैन यदि छ भने तालिम लिएका कामदार (दक्ष)..... जना तालिम नलिएका (अदक्ष) ..... जना

६. यदि मासिक आन्दानी रु. १०,००० भन्दा कम छ भने कम हुनुको कारण ?
 नियमित काम नपाएको कम ज्याला पाएको घरयासी कामले गर्दा समय दिन नसकेको
 काम गर्दै सिकिरहेको अन्य (केही भए खुलाउनुहोस्) .....

७. तपाईंले तालिमको अवधिमा खाजा खान पाउनु भयो ? पाएँ पाइनँ
 यदि पाउनु भयो भने कति रुपियाँ बराबरको पाउनु भयो ? रु ..... प्रति दिन

८. तालिममा तपाईंले सिकेको सीपहरू बाहेक रोजगारी गर्दा सिक्नै पर्ने थप नयाँ सीप र ज्ञानहरु के के हुन सक्छन् ?
 (एक भन्दा बढी जवाफ दिन सक्नुहुनेछ ।)
 व्यवसाय व्यवस्थापन सम्बन्धी सीपहरू ग्राहकसँग घुलमिल हुने सीप
 सम्बन्धित विषयमा थप सीपहरू अन्य (खुलाउनुहोस्) .....

९. तपाईंलाई रोजगारी गर्दा देखिएका मुख्यमुख्य समस्याहरू के के हुन् ?
 थप सीप नपुगेको बजारको अभाव ग्राहकहरूले विश्वास नगरेको कच्चा पदार्थको अभाव
 अन्य (खुलाउनुहोस्) .....

१०. तपाईंले बैंक वा सहकारीमा खाता खोल्नु भएको छ ? छ छैन

११. आफ्नै व्यवसाय (सेवा/उत्पादन) सुरु वा बैदेशिक रोजगारमा गएको भए सोको लागि आवश्यक पूँजिको व्यवस्था कहाँबाट गर्नु भयो? (यो प्रश्न ऋण लिएर आफ्नो व्यवसाय वा बैदेशिक रोजगारमा जानेलाई मात्र लागू हुनेछ ।)
 सहकारी संस्थाबाट बचत तथा ऋण समूहबाट लघुवित्तबाट विकास बैंकबाट
 आफ्नै लगानीबाट अन्य (खुलाउनुहोस्) .....
 जम्मा आवश्यक पूँजी रु..... आफ्नै लगानी रु..... लिएको ऋण रकम रु.....
 ऋण लिएको भए ऋणको वार्षिक ब्याजदर (%) ..... ऋण चुक्ता गर्नु पर्ने अवधि (महिना/वर्ष).....

१२. आफ्नो व्यवसाय/रोजगारी सुरु गर्नका लागि तपाईंलाई तालिम प्रदायक संस्थाले के के सहयोग गरेको छ ?
 रोजगारी खोज्नलाई सहयोग ऋण परामर्श सहयोग बजार/ग्राहक खोज्नमा सहयोग
 वैधानिकता परामर्श सहयोग कुनै पनि सहयोग नपाएको अन्य .....

१३. तपाईं आफ्नो तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले रोजगारीका लागि पुऱ्याएको सहयोगबाट कतिको सन्तुष्ट हुनुहुन्छ?

☺ एकदम सन्तुष्ट	☺ सन्तुष्ट	☹ ठीकै	☹ थोरै सन्तुष्ट	☹ सन्तुष्ट छैन
५	४	३	२	१

१४. तपाईं आफूले लिएको तालिमबाट कतिको सन्तुष्ट हुनुहुन्छ ?(अंक दिनुहोस्)

☺ एकदम सन्तुष्ट	☺ सन्तुष्ट	☹ ठीकै	☹ थोरै सन्तुष्ट	☹ सन्तुष्ट छैन
५	४	३	२	१

१५. राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिबाट लिईएको सीप परीक्षण विवरण

१५.१ तपाईंले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिको परीक्षा दिनुभयो ? दिएँ दिइनँ
 १५.२ यदि दिएको भए र परीक्षाको नतिजा आएको भए तपाईंको नतिजा कस्तो भयो? उत्तीर्ण अनुत्तीर्ण
 १५.३ यदि उत्तीर्ण भएको भए सीप परीक्षाको प्रमाण-पत्र पाउनुभयो ? पाएँ पाएको छैन
 यदि छैन भने नपाउनुको कारण ? .....

१६. प्रशिक्षार्थीको बारेमा माथि भरिएका विवरणहरू कसरी लिइयो ?

प्रशिक्षार्थीसँग प्रत्यक्ष भेटेर

प्रशिक्षार्थीसँग टेलिफोनमा कुरा गरेर

प्रशिक्षार्थीलाई काम दिने रोजगारदातासँग कुरा गरेर

प्रशिक्षार्थीको नातेदारसँग कुरा गरेर (नाता.....)

प्रशिक्षार्थीको आवश्यक कागज हेरेर (वैदेशिक रोजगारको हकमा)

उत्तरदाताको सल्लाह/सुझाव: .....

अनुगमनकर्ताको सल्लाह/सुझाव: .....

तालिम प्रदायक संस्थाको सल्लाह/सुझाव: .....

उत्तरदाताको तर्फबाट:

माथि लेखिएका सबै सूचनाहरू मैले नै भनी लेखिएका हुन र लेखिएका कुरा सबै सही साँचो हुन् ।

नाम .....

हस्ताक्षर : .....

तालिम प्रदायक संस्थाको तर्फबाट	समृद्धि-हेल्भेटासको तर्फबाट
हस्ताक्षर :	हस्ताक्षर : .....
नाम:	नाम: .....
पद:	पद: .....
मिति:	

धन्यवाद ।

**नतिजा मापन गर्दा सम्भावित अवस्था र सम्बद्ध निर्णयहरू
(यदि यस्तो भएमा)**

क्र.सं.	सम्भावित अवस्था	निर्णय (विद्यमान)
१	यदि प्रशिक्षार्थीको ३ महिनाको आय प्रमाणीकरण गर्ने समयमा नै ६ महिनाका लागि तोकिएको सीमा अनुसारको आम्दानी भएमा	गणनाका लागि योग्य हुने
२	रोजगारीमा संलग्न महिला प्रशिक्षार्थीले चार महिनासम्म तोकिएको सीमा सम्मको आम्दानी गरेको अवस्थामा सुत्केरी भइ बच्चाको आमा बनेका कारण ६ महिनासम्म काम गर्न सकिनन् भने	यो अवधिमा यदि कूल आय तोकिएको सीमाभन्दा कम छ भने गणनाका लागि योग्य नहुने
३	यदि प्रमाणीकरणको समयमा प्रशिक्षार्थी तालिम हुनुभन्दा पहिले देखि नै विद्यालय वा विश्वविद्यालयमा अध्ययन गरिरहेको छ तर मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको अवस्था छ भने	गणनाका लागि योग्य नहुने
४	यदि प्रशिक्षार्थीले सीप परीक्षामा भाग लिएको छैन तर मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको अवस्था छ भने	गणनाका लागि योग्य हुने
५	यदि प्रशिक्षार्थीले काम गरिरहेको कम्पनी बन्द भयो तर उसले काम गर्दासम्म मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको अवस्था थियो भने	काम गर्दासम्मको आय मात्र गणना गर्ने
६	अन्तिम आय प्रमाणीकरण अघि नै मृत्यु भएका तर आम्दानीको सीमा अनुसार आम्दानी गरिरहेको प्रशिक्षार्थी	नजिकका नातेदारहरूसँग अधिल्लो अवस्थाका बारे बुझ्ने
७	आय प्रमाणीकरणका बेलामा यदि कुनै प्रशिक्षार्थीको उमेर नाघेको पाइयो (जस्तै : ४० वर्ष माथि) र उसको उमेरको बारेमा पूर्व स्वीकृति लिएको प्रमाण पाइएन तर निजले आम्दानीको सीमा अनुसार नै आय आर्जन गरिरहेको अवस्था छ भने	गणनाका लागि योग्य नहुने
८	प्रशिक्षार्थीले आफू तोकिएको सीमा अनुसारको आय गरिरहेको बताउँछ तर आय प्रमाणीकरण गर्ने व्यक्तिलाई उसको दाबी माथि शङ्का लागेमा	घटनाको प्रकृति अनुसार उसको आय आर्जनलाई पुष्टि गर्ने उपाय अपनाई सोही अनुसारको निर्णय गर्ने
९	आयको सीमा पार गरेको छ तर प्रमाणीकरण गर्ने बेलामा कुनै प्रशिक्षार्थीले सही तरीकाले भन्न सकेन भने	सहभागीले भनेको कुरा नै पहिलो हुन्छ तर यसलाई अन्य प्रमाण पनि सँगै राखेर निर्णय गर्ने (घटनाको प्रकृति अनुसार)
१०	यदि प्रशिक्षार्थीको परिवारको व्यवसाय छ र परिवारका सदस्यहरूलाई व्यवसायको कूल आम्दानीलाई भाग गर्दा प्रति व्यक्ति मापदण्ड अनुसारको आम्दानीभित्र पर्छ तर उसलाई घरमूलीले पकेट खर्चको मात्र दिने गरेको अवस्था छ भने	उसको व्यक्तिगत आम्दानीलाई गणना गर्ने
११	यदि प्रशिक्षार्थीले तालिम लिएको विषय भन्दा फरक विषयमा काम गरेर तोकिएको मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको अवस्था छ भने (जस्तै : सिकर्मीको तालिम लिएर प्लाष्टिकका फर्निचरहरू मात्र बेच्ने वा टायल लगाउने काम गर्दै गरेको)	गणनाका लागि योग्य नहुने
१२	यदि प्रशिक्षार्थीले आफ्नै व्यवसाय गरी मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको छ र उक्त आम्दानी परिवारको समग्र आम्दानीमा गणना हुने गरेको छ र परिवारका कुनै सदस्यलाई भुक्तानी गर्ने गरिएको छैन भने	गणनाका लागि योग्य नहुने
१३	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीले ६ महिनाभन्दा कम समय काम गरेका छ तर उसको कमाइ ६ महिनाको बराबर छ र रोजगारी अवस्था प्रमाणीकरण गर्ने बेलामा उ बेरोजगार छ भने	गणनाका लागि योग्य हुने

क्र.सं.	सम्भावित अवस्था	निर्णय (विद्यमान)
१४	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीको तोकिएको आय सीमा अनुसार कमाइ छ तर आफूले कमाएको पैसामा मोजमस्ती र मादक पदार्थ सेवन गरी परिवारलाई आफ्नो कमाइ दिदैन भने	गणनाका लागि योग्य हुने
१५	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीले तालिम पश्चात दीर्घकालीन लगानी गरेर आफ्नो व्यवसाय शुरु गरेको छ र यसबाट प्रतिफल आउने बेला भएको छैन तथापि उसको व्यवसाय योजनाले ६ महिनापछि तोकिएको आयको सीमा पार गर्ने सङ्केत गर्छ र भविष्यमा प्रशस्त आम्दानी हुने सङ्केत छ भने	आम्दानी प्रमाणीकरण गर्ने समयको आम्दानीलाई मात्र गणना गरिनेछ
१६	यदि प्रशिक्षार्थीले तालिम पश्चात आफ्नो घरायसी प्रयोजनको लागि काम गर्छ, बाहिरको कामदार लगाउँदैन र खर्च जोगाउँछ (जस्तै : डकर्मिले अरू कसैलाई काम नलगाई आफ्नो घरमा आफैँ गाह्रो लगाउँछ र घर बनाउँछ) भने	उसको आफ्नो प्रयोजनको लागि काम गरेको हुनाले आम्दानी गणना गरिदैन ।
१७	यदि प्रशिक्षार्थीले मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको छ तर उसले सो वापतको भुक्तानी पाएको छैन भने	रोजगारदातासँग सोधेर थप पुष्टिसहित आम्दानीको गणना गर्ने
१८	यदि तोकिएको आयको सीमा पार गरेको प्रशिक्षार्थीले सञ्चालन गर्दै आएको व्यवसाय प्रमाणीकरण हुनुभन्दा केही हप्ताअघि प्राकृतिक प्रकोपमा परी ध्वस्त भयो भने	उसले भनेको आय विवरण र ध्वंस भएको व्यवसाय हेरि गणना गर्ने
१९	अनुगमनकर्ता र तालिम प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधिबीच सहमति नभएर प्रमाणीकरणपछि प्राप्त नतिजालाई अस्वीकार गरी कुनै एक पक्षले फाराममा हस्ताक्षर गर्न अस्वीकार गरेमा	गहन अनुसन्धान गरी फिल्डमै सो समस्याको समाधान गर्नुपर्नेछ
२०	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकले गरेको प्रमाणीकरणमा रोजगार देखिइ सो कुरा अभिलेखनका राखिएको तर समृद्धि हेल्भेटास नेपालका प्रमाणीकरणका लागि आएको अनुगमनकर्तालाई सो आय सीमाभन्दा कम आय छ भनि उल्लेख गरेमा	प्रशिक्षार्थीले भनेको कुरा नै प्रमुख हुन्छ तर यसलाई अन्य पक्षसँग पनि बुझेर निर्णय गर्ने (अवस्था हेरेर)
२१	कुनै प्रशिक्षार्थीले रोजगारी आयको सीमा पार गरेको छ तर उसको कतैबाट सहयोग आउला कि भन्ने बानी छ, त्यसैले अन्तर्वार्ताको क्रममा वास्तविक भन्दा कम बताएको खण्डमा	उसको अवस्था अझ विस्तारमा बुझ्ने र वास्तविक अवस्थाको पहिचान गरी निर्णय लिने
२२	यदि प्रशिक्षार्थीले चार महिनासम्म काम गरेर प्रति महिना रु. १०,००० आर्जन गरेको छ र त्यसपछि अन्य ठाँउमा जान्छ (विवाह वा अन्य बसाइसराइको कारण) र हाल काम नगरी बसेको अवस्था छ भने	गणनाका लागि योग्य नहुने
२३	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीले आफू अन्य ठाँउमा बँसाइ सरेको जानकारी गराएको तर उसले दिएको ठेगानामा सम्पर्क गर्दा त्यहाँ नभएको वा भेट्न नसकेको पाइएमा	उसले दिएको सूचनाको वास्तविकता पहिचान गरी उसलाई सम्पर्क हुन नसकेको प्रशिक्षार्थीका रूपमा राख्ने र उसको सट्टामा बैकल्पिक सूचीबाट अर्कोलाई लिने
२४	यदि कुनै प्रशिक्षार्थी स्वरोजगारीमा छ र मापदण्ड अनुसार कमाइरहेको छ तर उक्त आम्दानीमा उसले बैङ्कबाट लिएको ऋणका लागि तिनुपर्ने मासिक ब्याजलाई घटाइएको छैन भने	गणनाका लागि योग्य हुने
२५	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीको नगद आय मापदण्ड १०,००० भन्दा कम छ तर अन्य कारण जस्तै : Monetization of fringe benefits ले गर्दा उसको आय बढी हुने अवस्था छ भने	नगद आयलाई मात्र गणना गर्ने

अनुसूची: २० : रोजगारी तथा आय प्रमाणीकरणलाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरू

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
रोजगारी तथा आय प्रमाणीकरणलाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरू

कसैको पनि आमदानीका बारेमा सोध्नु एकदमै संवेदनशील कुरा हो। उनीहरूसँग कुरा गर्दा/अन्तर्क्रिया गर्दा मनोसामाजिक तरिकाको या उसको मनोविज्ञान बुझेर लियो भने त्यो अझ प्रभावकारी हुन्छ। अन्तर्वार्तालाई प्रभावकारी बनाउन तल दिइएका पक्षहरूमा ध्यान दिनु आवश्यक छ:

(क) अन्तर्वार्ता प्रक्रियाको थालनी

- नमूना छनौटमा परेका सहभागीहरूको सूची लिने।
- अन्तर्वार्तामा गर्नुअघि सहभागीका बारेमा सामान्य जानकारी लिने।
- सहभागीको सामाजिक परिवेश, उ संलग्न हुने कामको प्रकृति र आमदानीका बारेका जानकारी राख्ने।
- अन्तर्वार्ता लिनुको उद्देश्यबारे सहभागीलाई विस्तारमा भन्ने।
- सहभागीबाट लिइने सूचना तथा जानकारी कसैको पनि नाम नलिइकन सिकाइका लागि मात्र प्रयोग गरिने कुरामा विश्वास दिलाउने।
- सहभागीबाट लिइएका सूचना तथा जानकारीले उसलाई भविष्यमा कतैबाट अफेरो नपर्ने कुरामा विश्वास दिलाउने।
- सहभागीलाई “हामी तपाईंका कथा जान्न आएको र तपाईंका कुराले भविष्यमा कहाँ के र कसरी सुधार गर्न सकिन्छ” भन्ने जानकारी लिन आएका भन्नेबारे प्रस्ट पार्ने।
- सहभागीसँगको संवाद अनौपचारिक शैलीबाट सुरु गर्ने र उसलाई कुराकानीका लागि सहज बनाएपछि मात्र प्रश्न सोध्ने र उत्तर लिने।

(ख) अन्तर्वार्ताका बेला संवेदनशील आचरणलाई ध्यान दिने

- अन्तर्वार्ताका बेला लैङ्गिक संवेदनशीलतालाई ध्यान दिने।
- अन्तर्वार्ता क्रममा आदरपूर्वक नरम रूपमा बोल्ने।
- सहभागी बसे जस्तै आफू पनि बस्ने ताकी उसलाई नलागोस तपाईं उ भन्दा अलग मान्छे हो।
- सहभागीलाई तपाईंले उसको कुरामा उत्तिकै ध्यान दिइरहनुभएको छ भन्ने विश्वास दिलाउने तर उसलाई अफेरो हुनेगरि एकोहोरो उसको आँखा/अनुहारमा नहेर्ने।
- प्रश्न सोध्दा केरकारको शैली नअपनाइ हैसिलो पारामा सोध्ने।
- एकैपटक धेरै प्रश्नहरूको वर्षा नगर्ने।
- सहभागीले दिएका प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष उत्तरहरूको धैर्यताका साथ प्रतीक्षा गर्ने।
- सहभागीले दिएका उत्तरहरूमध्येबाटै थप जानकारी प्राप्त गर्न पूरक प्रश्नहरू सोध्ने।
- सहभागीसँग मित्रवत व्यवहार गर्ने।
- सहभागीलाई सुनाउने भन्दा उसका कुरा आफूले बढी सुन्ने।
- सहभागीले दिएका उत्तरमा तपाईंको रुचि छ र त्यसमा तपाईं सहमत हुनुहुन्छ (टाउको हल्लाएर वा अन्य तरिकाले), सहभागीको उत्तर सुनिसकेपछि उनीहरूले दिएको उत्तरलाई एकपटक फेरि दोहोर्‍याउने, जसले गर्दा सहभागीलाई तपाईंको अर्को प्रश्नको जवाफ दिन सजिलो होस।
- संवाद क्रममा कुनै पनि भूठा प्रलोभनहरू नदिने।

(ग) सूचनाको गुणस्तर परीक्षण गर्ने

- सहभागीको जिवनस्तरको बारेमा अवलोकन गर्ने जुन वरीपरीको वातावरणबाट नै थाहा हुन्छ (जस्तै : घरको अवस्था, लवाई, सरसफाइ आदि) ।
- सहभागीले रोजगारी र आयका बारेमा दिएका जानकारीको सत्य भए नभएको अनुमान गर्ने ।
- आयका विवरण वास्तविक नलागेमा अन्य स्रोतहरूबाट पनि परीक्षण गर्ने ।
- वैदेशिक रोजगारबाट आम्दानी गरेको छ भने सम्झौता पत्रलाई आधार मान्ने ।
- अप्रतक्ष हुने फाईदालाई आम्दानीको गणना नगर्ने (जस्तै कुकको काम गर्दा खान र बस्न दिईएको सुविधा)
- परिवारबाट उत्पादन भएको बस्तु जुन व्यवसायिकरूपमा बिक्रि गरिदैन भने परिवारमा मात्र प्रयोग हुन्छ भने आम्दानीको गणना नगर्ने ।
- सहभागीले तालिम लिएको विषयमै काम गरेर आम्दानी गरेको भएमात्र आम्दानीको गणना नगर्ने ।
- सहभागी एउटा रोजगारदाताबाट अर्को रोजगारदातामा जान सक्छ तर यसरी जाँदा उसले तालिम लिएकै विषयमा नै काम गरिरहेको छ र आयआर्जन गरेको छ भने मात्र आम्दानीको गणना गर्ने ।
- सहभागीले एक प्रकारको रोजगारी छोडेर अर्को प्रकारको रोजगारीमा गएको हुनसक्छ (जस्तै अनौपचारिक क्षेत्रबाट औपचारिक वा स्वदेशबाट वैदेशिक रोजगारीमा), त्यसैले सोही अवधिको रोजगारीको समय र आयको मापदण्डको आधारमा गणना गर्ने ।
- यदि अन्तर्वार्ता टेलिफोनबाट लिईएको छ भने फोन सेट “ह्याण्ड्स फ्रि” मोडमा राखेर प्रमाणीकरणका लागि गएका अन्य सदस्यहरूले समेत सुन्ने गरी कुरा गर्ने ।
- प्रमाणीकरणको समयमा सहभागीले दिने उत्तरबाहेक अन्य व्यक्तिहरूलाई उसका उत्तरमा हावी हुन नदिने ।
- आवश्यकता अनुसार अन्तर्वार्ताको फोटो वा भिडियो लिने ।
- सहभागीसँग प्रत्यक्ष अन्तर्वार्ता हुने सम्भावना रहेसम्म उसको बारेमा अरू (जस्तै: साथी, रोजगारदाता, नातेदार) सँग सक्भर जानकारी नलिने ।
- यदि नमुनामा परेको सहभागी नभेटिएमा उक्त प्रशिक्षार्थीको सट्टा बैकल्पिक सुचीबाट लिने तर यो सुविधा जम्मा नमुनाको १० प्रतिशत भन्दा बढी लिन पाइदैन ।

(घ) अन्तर्वार्ताको अन्त्य गर्ने

- सहभागीलाई धन्यवाद दिएर अन्तर्वार्ताको अन्त गर्ने । यो पनि उल्लेख गर्नुहोस की तपाईंबाट प्राप्त जानकारी भविष्यमा हुने कार्यक्रमको योजना बनाउन उपयोगी हुनेछन् ।

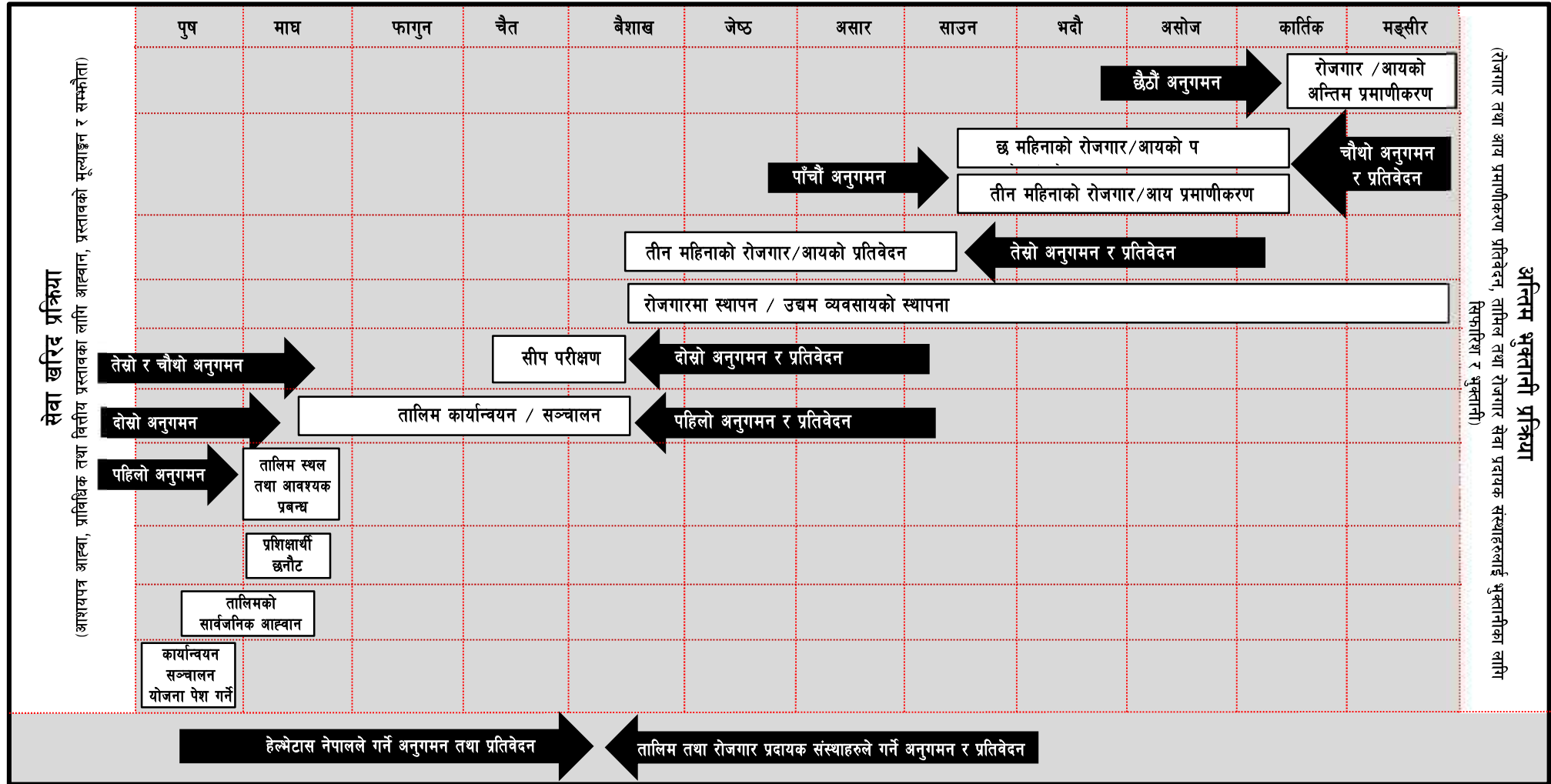
(ङ) अन्तर्वार्ताको नतिजा

- तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले प्रमाणीकरण अधि जे अभिलेखन पेश गरेको भएपनि संयुक्त प्रमाणीकरणको टोलीसँग सहभागीले बोलेको कुरा नै उसको आय विवरण हो र त्यही वैध हो भन्ने ठान्ने ।
- यदि सहभागीले उसले तालिम लिएकै विषयमा (जस्तै: कार्पेन्टरले प्लाष्टिक फर्निचर बेचेर कमाएको आय) कम्तीमा पनि ५० प्रतिशत समय काम गरेको छ भने मात्र त्यसलाई उसको आयमा गणना गर्ने ।
- आय प्रमाणीकरण फाराम सम्बन्धित स्थलमै भर्ने साथै सहभागी र तालिम प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि जो अवलोकनकर्ताको रूपमा उपस्थित हुन्छ दुवै जनाको हस्ताक्षर गराउने र आफ्नो तर्फबाट पनि हस्ताक्षर गर्ने ।

अनुसूची २१ : तालिम कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङ क्यालेण्डर

तालिम कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङ क्यालेण्डर

समृद्धि - हेल्भेटास नेपाल

इटहरी, सुनसरी, प्रदेश नं. १

फोन : ०२५-५८९००७, ५८५३२०

टोल फ्रि नं.: १६६००१-०१-५०५०५ (इटहरीका लागि)

टोल फ्रि नं.: १६६००१-४४-५२५५५ (जनकपुरका लागि)

वेब: www.employmentfund.org.np